NÅGRA ORD

OM

PRESS, REFORMER,

MINISTERSTYRELSE,

SAMT

ANDRA DAGENS FRÅGOR,

I ANLEDNING AF STRÖSKRIFTEN

«UPPLÖSNING ÄR ICKE UPPLYSNING.»

STOCKHOLM,

TRYCKT HOS L. J. HJERTA,

1839.

948.507
B463t

FÖRETAL.

Striden inom den politiska verlden bestämmer sig med hvar dag närmare; öfver allt vill man klarare inse, hvarom man egentligen strider. Visserligen älskas det ännu på vissa håll att omhölja sig med dunkel och använda stora ord såsom stridsvapen, gamla, rostiga, genom blotta åldren vördnad väckande ord. Den nya konsten att ge hemgjorda bilder en antik anstrykning försmås ej heller.

Att afskafva anstrykningen och efterse, hvad metall kan finnas inunder, är pligt. Följande blad äro ett försök att till någon del uppfylla denna pligt; och de lemnas ej heller med större anspråk än att vara ett försök att afslöja anspråk. De skryta icke med upptäckten af nya sanningar; meningen är blott att söka inskärpa några gamla, som man förbisett eller lotsat förbise. Det enkla, det naturliga göres konstigt; det redan befintliga framställes såsom någonting att söka; yrkandet på lagars efterföljd och rationella tillämpning framställes såsom förslag om nya lagar, ja såsom revolutionsförsök.

399697

JUN 12 '41

Men anathemerne och förskräckelsen hafva förlorat det mesta af sin trollkraft; folket ler åt de sväfvande bilderna, i stället att bäfva för dem. Om de ock skulle upplösas vid närmare upplysning, så tror dock icke mången numera, att något så farligt skedde; ty man vågar ändtligen begripa, att det icke gerna är annat än dunster och fantasmagoriska bilder, som förstöras af ljuset. Det sanna, gedigna tål dager. Folkets ögon tåla den äfven, sedan den första yrvakenheten är skingrad.

Föresatsen att anställa några betraktelser öfver dagens vigtigaste frågor sökte en utgångspunkt, ett gifvet föremål; och jag kom sålunda att fästa mig vid en sistl. år utkommen ströskrift, der det ena politiska partiets åsigter funnos både mera samlade och mera bjert uttalade, än jag sett dem nyligen på något annat ställe. En granskning af denna skrift föreföll mig kunna lika väl uppfylla ändamålet, som en egen afhandling.

»He lies as fast as a horse trotts, and he knows, the rascal, that he lies.»

THE OPERATIVE.

Då ströskriften »Upplösning är icke Upplysning» först utkom, läste jag den, men flyktigt, det erkännes, ty jag tyckte mig der ej finna annat, än hvad jag många gånger sett förut, om än här något mera koncentreradt, eller kanske rättare mera hopadt, än vanligt. Sedermera fick jag se skriften i en tidning utropas såsom »ovederlagd,» hvarmed förmodligen mentes ovederläggig, af en annan upphöjas såsom full af »snille och talent» etc. etc.; med ett ord, det gjordes väsen af den lilla produkten, och den s. k. »fria pressen» betraktades såsom nära nog slagen och tillintetgjord deraf. Slutligen utkom en ny upplaga, och naturligtvis uppstod ny fröjd och gamman i författarens trosförvandters läger. Då fann jag mig böra ånyo genomläsa ströskriften, och det med större uppmärksamhet, för att se, huru jag kunnat vara så blind första gången och förbise den myckna visdomen, »snillet», »talenten», »ovederläggligheten».

Det tyckes, som vore brochuren sammanskrifven för att tjena till ett slags repertorium, der alla tillvitelser, alla skymford, som någonsin blifvit uppfunna mot den liberala och konstitutionella statsåsigten, men

enkannerligen mot den s. k. »fria pressen», skulle vara att tillgå. Detta är skälet, hvarföre föga spår kan skönjas af ett genomfördt raisonnement, ingen rationel indelning och svit af ämnena, framförallt icke det lugn, det sken af öfvertygelse och opartiskhet, som dock den bildade och sansade läsaren så gerna ser. Författaren påminner om en bekant theatralisk karakter. Man tycker sig jemnt höra: »Westfaliska freden, Aachenska freden, Tridentinska mötet» etc. De eviga noterne, parenteserne, guillemetterne, bemödandet att bruka fraser och sentenser på alla möjliga språk, allt förråder en oförmåga att blott säga det till *bevisning* erforderliga i en lugnt och jemnt fortskridande stil, och ett alltid misstänkt behof af att *hopa* infall och tillmälen och likasom qväfva motståndaren i lasstal af *ord*, i stället för att drifva honom från fältet med *raisonnementets* uddiga vapen. Noter (och *hans* noter innehålla lika mycket som texten) skrifver han icke, såsom andra menniskor, för att nedlägga citationer och exempel, hvilka skulle vanpryda texten, utan han gör af dem ett bislag, dit han inkastar nya portioner af hvad han i texten förehaft, fortsätter hvad han der begynt — en spottlåda, hvari han tömmer det öfverskott af ondskans fradga, som icke får rum ofvan linien, men som han ändock icke vill låta gå förloradt — ett utbruk, der han under hand kultiverar alldeles nya, men lika hufvudsakliga ämnen, dem han icke förmått inkila i texten eller icke ihågkommit, då denna förfärdigades. Man tycker sig se honom behandla sina läsare på samma sätt, som Puff sina åhörare: under det han har en ansigte mot ansigte, till hvilken han egentligen ställer talet, fasthåller han en i knapphålet med hvardera han-

den och säger till dem oupphörligt: »nej, vänta! jag har en not emellanåt för dig, min högre granne, en parentes för dig, du venstre, ett nytt infall åt den, som mins alla de gamla, ett gammalt åt den, som ej hört det förut; ingendera slipper mig, jag är mångsidig och kan ge er nog allesamman *).»

Jag frågar, läsaren: är icke sådant det intryck, han har qvar efter läsningen af den ifrågavarande skriften? Känner han icke en viss trötthet, en viss ledsam öfvermätthet, då han arbetat sig igenom denna repetitionskurs i skymford och beskyllningar mot opposition, »fri press» och liberalism i allmänhet? Det är gifvet, att de, som hata all opposition, all fri press, all liberal åsigt af samhället, och som redan länge lärt sig

---

Detta bruk, eller rättare missbruk, af noter är en egenhet, som stundom vill påtvinga läsaren den misstankan, att arbetet tillkommit genom samverkan af två författare. I sådant fall måste man dock tillstå, att de förråda en stor själafrändskap, om ej annan; och det troliga är då, att denna "Dictionnaire portatif des injures" (såsom den qvicke Bungencrona uppgaf en boktitel för bokhandlare Fyrberg) tillkommit på det sätt, att en af en eleve uppsatt chria blifvit öfversedd och nödtorfteligen kommenterad af en informator eller öm fader. Om två haft sina händer i arbetet, förstå de åtminstone imitera hvarandra så noga, att blott ett ganska vandt öga förmår urskilja dem. Det är en närmare förening än mellan Scribe och Melesville, eller något inför vederbörlig magistrat anmäldt bolag; det är snarlikt förhållandet emellan en ung örn, som skall första gången försöka sina vingar, och den gamle örnen, som leder hans försök och tager honom under vingarna.

upprepa samma skymford och tillvitelser så flitigt, att de ansett dem *bevista*, skola fröjda sig åt att se dem alla sålunda framhafda på ett ställe och med en viss volubilitet uttalade. Men det är mycket att befara, det de, som ej förut svurit den fanan, icke skola befinnas redobogne att obetingadt underskrifva betyget om »snille och talent.» Mängden af bildade läsare har gjort sig ett helt olika begrepp om skriftställaretalent; och det kan lätt hända, att författaren i *deras* ögon betydligen skämt bort sin sak genom detta ständiga illfänande efter effekt, genom detta, (för att nyttja hans egna ord) »ryckande och slitande» att i skriftens början och dess slut, i text och noter, i meningar och mellanmeningar *hopa* allt det onda, som kan sägas och icke sägas om hans fiender (ty en författare med *denna* ton kan bereda sig att icke få motståndare, utan fiender); genom detta »späntande» (åter ett af hans kraftord) med evigt ett och detsamma, som i början framställes såsom redan gifvet och kändt och i slutet antages vara just då bevisadt; genom denna bitterhet, som i hvarje ord frambryter och icke tillåter lugn, reda eller en suiverad stil, slutligen genom detta alltid misstänkta skärande öfver en kam, detta ofog att göra alla liberala solidariskt ansvariga för allt, hvad en liberal kan hafva kläckt. Härtill kommer en omständighet, som under fortgången af denna kritik skall ådagaläggas, nemligen, att förf. väl har reda på vissa uttryck, vissa yttre beteenden af den »fria pressen,» men icke i öfrigt vet mycket om de satser, det system, de liberale yrka, hvarigenom den förargelsen händer honom, att han gör förslag, dem de långt förut gjort, eller som ovilkorligt följa af deras läror, så snart dessa rik-

tigt fattas. Denna motgång kommer af lättsinnigheten eller lätjan att icke taga kunskap om mera än en eller två af sina fienders organer; och om *desse*, de ende han känner, händelsevis icke kommit att yttra sig om ett ämne, så tror han, att ingen yttrat sig. Hela den liberala trosbekännelsen, all opposition bedömes på fri hand ur denna ensidiga kännedom; och icke ens *den* är fullständig eller ärlig.

Denne författare och hans trosförvandter hafva alltjemnt tillvitat de liberale, att de blott häckla, anfalla, vilja upplösa, förstöra, med ett ord förråda ett *negatift* sträfvande, i stället för att arbeta *positift*; och det är besynnerligt, att den, som så bittert klagar häröfver, faller just i samma fel. Eller hvad positift har han arbetat eller ens gjort mine af att arbeta för den sak, som han anser för den rätta? Har icke hela hans bemödande hittills, i två skrifter, hvaraf ej mindre han än hans vänner göra mycket väsen, bestått uti *anfall* mot den liberala pressen, uti försök att bevisa *dess* oduglighet, antinationalitet etc.? Hvad positift har han uträttat dermed, att han sökt bevisa, det andra ingenting positift gjort? Hvilka reformer har han frambragt eller ens bragt å bane genom den tillvitelsen mot andra, att de icke föreslå eller genomdrifva några reformer? Kan han neka, att han sjelf blott nedstigit på samma fält, der han förebrår sina fiender att *de* dröja? På dessa frågor kan han blott afgifva två svar: antingen att allt går så väl och är så väl inrättadt, att inga reformer behöfvas — och detta svar, hvartill han genom vissa förslag redan sjelf beröfvat sig befogenheten, skall i det följande närmare belysas — eller ock att man måste först förjaga de obehörige klandrarne,

förstörarne, kullstörtarne, med ett ord undanrödja hindren och göra platsen ren, innan det positiva arbetet med förbättringar kan börjas — men då besinnar han icke, att han, såsom anmärkt är, förklarat och försvarat just sina moståndares förfaringsgrund. Det är ju *de*, som påstå, att det första att göra är hindrens undanrödjande, innan man kan tänka på uppförande af något nytt; och nu har *han* samma ursäkt för uteblifvandet af all positif verksamhet! äfven *han* antager *rödjnings*-principen såsom nödvändig före *byggnad*! Och han har gått längre: han har antydt, att icke heller *regeringen* kan komma någonstäds, så länge oppositionen oroar och förargar henne. Tänk, om oppositionen skulle svara detsamma! skulle låta *förarga* sig! skulle af *förargelsen* låta afhålla sig från att någonsin uträtta något positift! Då stode de ju mot hvarandra såsom ett par onda barn, hvilka gjorde sig båda skada, endast för att förtreta hvarandra och för att ej ge vika i förtreten. Principen är sannerligen vacker! och hvems förebråelsen för det riksförderfliga bouderiet rättvisast drabbar, må den döma, som vet, hvem som har de egentliga verksamhetsmedlen till sin disposition. Många år förlupo, innan någon opposition uppstod, och ännu flera innan den blef bitter, retsam, olidlig, eller hvad allt man äflas att inbilla oss att den *numera* är, med ett ord innan den blef sådan, att regeringen deraf *hindrades* i sin verksamhet, såsom förf. påstår; och *då* gjordes i alla fall intet, *då* gjordes nästan mindre än nu, sedan en så beskaffad förargelig opposition uppstått. Häraf må den tänkande medborgaren draga de slutsatser, som närmast ligga för hand. Hvad nu till en början bör något närmare betraktas,

är de anspråk, förf. har på en opposition och isynnerhet på en oppositionell press. En gång för alla får jag bedja läsaren förlåta den brist på plan och ämnenas naturliga svit, som han kan få se i denna kritik; den är en följd af uppställningen i det arbete, som bedömes. Detta tyckes icke äga någon rationel ordning, någon plan, utan hafva uppkommit genom en slump, som af olika tillvitelser mot opposition och press, och det i samma ämne, kastat *en* i början, *en* i slutet, inflätat den ena dikten här, den andra der, framstött såsom sarkasm på ena stället, hvad som skolat föreställa raisonnement på det andra, instufvat i en not på ett ställe, hvad som redan finnes framkastadt i texten på ett annat, allt efter som förf:s minne eller inbillning för tilllället ingifvit. Det är derföre omöjligt att få något helt genom att *följa* honom. Enda utvägen är att utgallra vissa af hufvudfrågorna, som stå honom och oppositionen emellan, och söka utreda dem i något allvarligare syftning. Jag vill börja med att från de hundrade olika tillhållen framplocka hans förebråelser mot oppositionen och dess press, att icke hafva framlagt några *förslag* till reformer, utan blott i allmänna ordalag *ropat* på reformer

Mot hvarje reform, som af en opposition yrkas, äger en sådan författare, som denne, alltid den invändningen till hands: intet förslag från oppositionen har varit »antagligt», »verkställbart», »praktiskt rimligt»; hvart enda har varit »omoget», »ogenomtänkt», »avita» (afvita?) Frågar man honom, hvaraf han det vet, så blifver svaret, att det *befunnits* så. För att styrka detta, framletar han *ett par* förslag, som möjligen varit orimliga, och för hvilka oppositionen i massa lika litet tor-

de vara ansvarig, som regeringen lär vilja vara ansvarig för alla de enfaldigheter, *dess* verklige eller föregifne anhängare andragit. Att oppositionen arbetat för några andra, mera kloka och ändamålsenliga, det döljes naturligtvis; och tvingar man honom att ändtligen erkänna deras tillvaro, så har han äfven mot dem samma ovederläggliga »Ilbondocani», nemligen »icke antagligt», »icke verkställbart», och så signelsen: det har *befunnits* så.

Men hvem är det då, som *befinner?* Om det är de, som framför allt önska, att *intet* förslag till ändring af det beståndande »antages» eller ens sker, så kan man veta domen på förhand. Allt ordande om »antaglighet» måste således tills vidare förefalla såsom ett gäckeri, lika groft som det skulle vara att binda en menniskas fötter och säga: hvarföre *går* du icke? eller hennes händer och säga: hvarföre *gör* du ingen ting? För att stegra gäckeriet till skamlöshet, fordrades blott, att den starkare säger till den bundne: gör *du* ingenting, så finner jag icke heller *mig* pligtig att göra något. Det var en gång en man, som gick åt skogen, för att hänga sig, men var icke i stånd att finna ett passande träd. Hade någon annan ägt att afgöra den frågan, så hade troligen ett »*antagligt*» träd »*befunnits*». Men ingen hade lust att hjelpa honom, efter som alla ändock tyckte sig märka, att han, som ensam kunde *antaga*, icke hade allvar med hela saken. Så förhåller det sig oftast med »antagligheten» och till stor del äfven med andras ifver att biträda med sökande. Så länge hvar man vet, att dermed intet allvar är, och att hvarje besvär, han gör sig för ändamålet, belönas med ovilja och bitterhet, så länge torde det vara en

allt för långt drifven beskedlighet att truga bort en möda, som leder till ingen ting.

Häri ligger skälet, både hvarföre en oppositions-press icke kan, icke ens bör slå sig på utarbetande af reformförslag, och hvarföre man å andra sidan så ill-fänas att locka in pressen på detta ofruktbara fält. Allt, hvad pressen under sådana omständigheter *kan* göra och således *bör* göra — ty att arbeta utan hopp om verkan är icke blott onyttigt, utan äfven, såsom visas skall, rent af skadligt — är att strängt framhålla det närvarandes oduglighet, öfvertyga nationen (att öfvertyga vederbörande är icke möjligt och försöket derföre onyttigt) om *nödvändigheten* af ett bättre och på detta sätt framtvinga det första vilkoret för reform, nemligen erkännandet, att något *måste* ske. Då *detta* lyckats, *då* först är tiden inne för praktiska, detaljerade förslag; men innan dess blifver allt förslagsmakeri blott ett hinder för reformers framgång. Ty deras fiender kasta sig då öfver de enstaka förslagen, dissekera dem, utgrina dem (i allt kan en grinare finna något att fästa sig vid), sönderslita författaren och bortvända, under dessa diskussioner och allt detta oväsende, uppmärksamheten från *första* frågan: *om* reformer behöfvas, genom att käbbla om den *andra* frågan: *huru* de skola vara beskaffade. Lyckas det då — och hvarföre skulle man icke hoppas att på ett eller annat sätt åstadkomma *det?* — att öfverhölja förslagen med sorl och göra dem misstänkta, så är en god del af spelet vunnen; ty då kan man i hvarje stund återbegynna den gamla ringdansen med skenbara bevisningar per absurdum och ropa: *det* förslaget duger icke, *det* ej heller, och så vidare i oändlighet. Men efter som

icke det duger, och *icke det*, och *icke det*, så är det troligt, att *intet* förslag i den vägen kan komma att blifva »antagligt»; och det gamla bör således bibehållas, efter som intet bättre kan påfinnas.

Denna sorts bevisning — äfven brukbar och brukad om sjelfva oppositionen och dess press, dem man tror sig kunna lyckas att i allmänhet göra misstänkta genom försök att ådagalägga, att *den* tidningen, *den* oppositionsmannen icke uppfyller sin bestämmelse — *denna* sorts bevisning mot reformer slår lätt nog an på den mindre tänkande mängden och kan, om ej förebygga förändringar, åtminstone länge fördröja dem. Och önskligt är således, att pressen icke låter narra sig från sin verkliga bestämmelse. Den oerhörda bitterhet, hvars föremål hon är, kommer just från misslyckandet af detta bemödande att narra henne in på vägar, der hon skulle paralysera sig sjelf. Alla slags lockelser användas, hvilka till en del äro putslustiga att påse. Sålunda har en lärd recensent af just den bok, som här skärskådas, bjudit pressen på Logården, på Djurgården, på Stockholms stengator, på dess dricksvatten, på gatu-upplysning, på polis, på slussen, på en kanal vid Roslagstullen etc.; han har gunstbenäget upplåtit alla en *stads* herrligheter åt pressen, blott hon ville låta bli *staten* *); äfven det, som tillhörer de högt

---

*) Se Mimer N:o 1, som äfven, lika med Upplösnings-förf., skryter af hvad som i Upsala skett, "utan buller, "till förbättring och försköning ut- och invändigt af vårt "gamla ruttna näste." Förf. har misstagit sig, om han tror tillmälet om "gammalt ruttet näste" åsyfta staden Upsala. Men en förvexling är stundom nyttig att till-

uppsattes *enskilda* handlingar och således, efter vanligt begrepp, just är fredlyst, vill han gerna upplåta som exercisfält åt pressen, bara hon ville lemna politiken åt vederbörande och åt några Professorer, som icke äro *sans aveu* (såsom Upplösnings-författaren säger om Hrr Geijer och Palmblad).

Men det är icke nog, att man med förmaningar, tillvitelser och skrämskott i allmänhet söker låcka publiciteten in på kannstöperier om lokala småsaker eller, *i fall* hon på intet vilkor vill öfvergifva politiken, förvandla henne till ett magasin för projektmakerier; man tillgriper äfven den utvägen att söka skämma ut vår svenska press särskildt genom jemnförelser med den utländska, som skall icke blott förfara med stor hofsamhet och anständighet i uttryck, hålla sig till sak, icke till person o. s. v., utan ock bringa å bane och grundeligen diskutera alla vigtiga reformförslag, »angifva principer och slutföljder,» hvarefter de ändtligen blifva föremål för representationens öfverläggningar och beslut; och man önskar, att vår »fria press» ville en gång »komma *from sounds to things*, d. v. s. jemte yr»kandet af »reformer» framlägga genomtänkta och verk»ställbara förslag, *huru* dessa reformer skulle utföras, »samt derjemte uppgifva de *personer*, som företrädes»vis vore af det allmänna förtroendet kallade att ställas »i spetsen för dessa reformer.»

Den på så mycken effekt beräknade framställningen af den utländska pressens beredvillighet att taga

---

gripa, då man vill samka sorl öfver sina motståndare! Dylika manövrer ses dagligen från de "dubbelt beträngdes" sida.

initiativet i reformfrågor låter allt för ståtligt och har icke mera än ett egentligt fel, nemligen att icke vara — — *sann*. Låtom oss blott välja *ett* exempel bland hundrade: den just af författaren omrörda parlamentsreformen. Dess *princip* yrkades länge af petitioner, parlamentstalare och pressen; men något ordentligt *förslag* framlades aldrig i pressen, icke ens i parlamentet, förr än frågans motionerande blef en regeringsåtgärd (cabinet-measure). Grey's motion 1792 och alla de sednare ända till nämnde tid åtföljdes ingalunda af ett detaljeradt lagförslag, likasom aldrig de första motionerne i ett ämne innehålla något dylikt. Motionären utvecklar blott bristerna i det närvarande, bevisar *nödvändigheten* af någon åtgärd till deras afhjelpande och framlägger, på sin höjd, några allmänna satser om den *anda* och *syftning*, hvaruti reformen bör ske; han begär till en början blott tillåtelse att framdeles framlägga ett lagförslag (»leave to bring in a bill»), men framträder alls icke genast, såsom här sker, med ett komplett projekt. Det är om *tillåtelsen att framlägga en bill*, som första debatten uppstår; och vägras de'ta, så blifver aldrig något förslag synligt. Sålunda kom, allt ifrån 1792 till det år, då parlamentsreformen blef »cabinet-measure», aldrig något *lagförslag* derom i dagen; under de 40 åren kom det icke längre än till tvist om den frågan: *om* parlamentsreform skulle ske.

Inträffar åter, att första motionen bifalles, d. v. s. att motionären erhåller tillstånd att »bring in a bill,» *då*, (i fall frågan är så vital, som en representationsförändring, och ministèren *bestridt* principen) då in-

skränker sig saken ej mera till författandet af ett formelt lagprojekt; då blifver en förfärlig uppståndelse i landet, helt andra saker till en början att tänka på. Ministèren är med detsamma upplöst, ty hvarken vill han sjelf åtaga sig, eller vill nationen åt honom anförtro att handhafva ordnandet af åtgärder, som han ogillar — om en styrelse, som skall *tvingas* att styra efter grundsatser, dem hon sjelf ogillar, har man lika litet begrepp, som om statsmän, hvilka *ombyta* öfvertygelse i vitala frågor —. En ny *pluralitet* har uppträdt, och inom pluraliteten af nationen, som uttryckes af pluraliteten bland representanterna (då dessa NB. icke representera *stånd* och *skrån*, från hvilka statsmannabildningen är utestängd) måste väl finnas — och *finnes* också allestädes, om man *vill* finna — män att sätta i spetsen för administrationen, utan att just derföre genast behöfva tänka på *partier*, som ryckas om väldet och *derföre* genomdrifvit den speciella frågan. En ny administration bildas således, hvars första göromål är att till »cabinet measure» göra den fråga, hvars *princip*, men ingalunda i *detalj* utarbetade förslag, gjort sig gällande mot den förra styrelsen och drifvit den från rodret. Då sättes ett utskott (hvaraf den segrande motionären vanligen blir ledamot) att genast utarbeta detaljförslaget, hvilket så föreläggas representationen såsom en regeringens proposition; och *då* först begynnas diskussionerne, både inom representation och press, om *sättet*, reglementariska föreskrifter, paragrafernas lydelse etc. Men den, som inbillar sig, att man i England *börjar* med dylikt, den vet icke huru der tillgår; och den, som vet bättre, men

ändock vill inbilla andra, hvad han sjelf vet osant vara, den är — — ett »snille», en »talent *)».

Då inom sjelfva lagstiftningen så tillgår, skulle det väl vara besynnerligt, om *pressen* företoge sig den ännu fruktlösare mödan att tillverka utförliga lagförslag. Också måste hvar och en, som följt den engelska pressen i några år, erkänna, att förespeglingarne om *dess* uppträdande såsom motionär äro blott tomt prat, möjligen icke utan framgång beräknadt på de mindre bevandrades lätt-trogenhet, men till sin rätta halt uppskattadt af dem, som bättre veta. Sjelfva ströskrifterne, som vid vissa betydelsefulla epoker, t. ex. nu, bruka visa sig i England, äfvensom tidskrifterne, hvilkas fach är utförligare afhandlingar, befatta sig egentligen med de stora *principerna* och blanda sig aldrig i detaljer, i formen, i det reglementariska *förr*, än lagförslaget är helt framlagdt för parlamentet. *Tidningarnes* befattning är till en början att göra den stora allmänheten delaktig af hvad som »är i görning», förvandla det till ett populärt, *allmänt* diskussionsämne och hålla nationen vaken och liflig genom dagliga påstötningar, genom dagligt upprepande af exempel på det gamlas oduglighet och nödvändigheten af en förbättring. De göra alldeles precist, hvad förf. förebrår den svenska pressen; »ropa på reform, reform, reform,» utan att ge sig ut på det hala med långa, »antagliga» förslag. De inse, att dylika, framkastade från olika håll och i olika skepnader (hvilket deraf vore en följd) blott skulle tjena till att splittra och förvilla begreppen.

---

*) Huru förf. förklarar detta, eller rättare slingrar sig ifrån det, se pag. 46 och 47.

Det enda, hvarom *så många* opinanter någonsin kunna på förhand vara *ense*, är vissa allmänna hufvudprinciper, som endast skulle bortblandas genom detaljbehandling af frågan. Nationen måste sedermera tilltro sina representanter att kunna bringa henne i form, sedan de allmänna principer äro gifna, på hvilka åtgärden skall hvila. Vi hafva sett, att icke ens inom *representationen* detta bringande i form hörer till de första omsorgerna; och ännu mindre kan pressen dermed befatta sig. Allt, hvad *hon* under frågans »agiterande» någonsin företager, inskränker sig, såsom sagdt är, till skärskådande af några få allmänna *principer* eller hufvudsakligast till ett oaflåtligt och skarpt framhållande af *det närvarandes brister och missbruk*. Och just så har den *svenska* pressen förfarit; ja, hon har nästan varit utförligare än den engelska i detta afseende. T. ex. bristerne i vår ståndsrepresentation och vår riksdagsordning hafva af pressen blifvit framhållna fullt ut lika fullständigt, som det engelska »rotten borough»-systemet blef i England före reformbillens antagande. Hvad principerne för det *blifvande* angår, så är man kanske icke lika ense derom här, som man var i England; och detta får till största delen tillskrifvas den dårskapen, som en och annan haft, att kläcka fullfärdiga lagförslag, innan man var ense om de ledande idéerna. Detta har splittrat, förvirrat; det har gifvit förändringens fiender ett önskligt tillfälle att kasta sig öfver *detaljer* och sålunda att slippa yttra sig öfver *principer*, som dock är det första, hvarom nationen bör stadga sin öfvertygelse. Sålunda har det låtit sig göra att vanställa den i grunden riktiga principen om *allmän valrätt* och att dermed uppskräma, om ej na-

tionen, åtminstone vissa interessen. Det har blifvit möjligt att hånande skrika om femriksdalers-valmän» och dylikt. Så länge det ej är en vana att icke befatta sig med detaljer förr, än man är ense om det stora helas grunder, så länge är det ej möjligt att hindra ett eller annat omoget, overkställbart, ja dumt kannstöperi att framkomma; och då kasta sig fienderne öfver *det* och göra alla förbättringens vänner solidariskt ansvariga derför. Om någon enda funnits, som med allmän valrätt menat hela massans rätt att välja, så har dock den tänkande pluraliteten af de liberale dermed icke menat något dylikt. Den har tvertom tyckt — och uttalat denna öfvertygelse —, att våra val redan äro för mycket demokratiska, gå för djupt ned i mobben, Nb. i en *skrå*-mobb, som borde mista sitt *politiska* inflytande och afträda det åt *nationen*. Detta är den *allmänlighet* i val, som yrkas, ingalunda att drängar, torpare, gesäller eller något slags *icke besutna* eller *lösa*, beroende, råa personer skulle blifva valberättigade. Det, som förolämpat sunda förnuftet, har varit, att en mängd i ekonomiskt och intellektuelt afseende alldeles inkompetenta varelser haft politisk magt, blott derföre att de tillhört ett skrå, under det nationens kärna i afseende på förmögenhet och bildning varit utestängd, emedan den tillört intet stånd, blott — nationen. Huru skall man i Sverige kunna t. ex. framlägga, med ringaste hopp om framgång, ett fullständigt representationsförslag, då ännu icke nationens tanka är stadgad, eller åtminstone uttalat sig högljudt nog, ens om den enkla frågan, huruvida ståndsindelning skall finnas eller icke? Och hvartill skulle, under

dylikt förhållande, ett utförligt förslag om reglementariska detaljer tjena?

Innan en reformfråga i England har så långt framskridit, som här ofvan är nämndt, d. v. s. innan hon blifvit parlamentsfråga — icke i den lägre meningen, att en enskild motionär *framkastat* henne en eller två gånger, utan i den, att parlamentet beslutit taga henne på allvar i skärskådande, genom »leave to bring in a bill» — innan saken kommit derhän, får hon alltid genomgå ett hos oss ännu nästan okändt stadium af behandling: *petitionering.*

Innan denna lifsprincipe för engelska nationens inflytande på sina egna öden tages i närmare betraktande och *pressens* åtgärder dervid framläggas, torde det vara tjenligt att göra några anmärkningar vid Upplösningsförfattarens sätt att behandla frågan om den petition, som af Grefve Anckarsvärd ingafs, rörande en representationsförändring. Förf. har, såsom vanligt, fästat sig vid *ord* och derigenom lyckats att temligen slingra sig undan *sak*. En annan författare hade haft ett obetänkt uttryck angående sättet, hvarpå nämnde petition blef mottagen: han hade sagt, att »man tillåtit »sig mörda den förnämsta vital-frågan på ett lika abso»lutistiskt sätt, som då den turkiske Sultan skickar sil»kessnöret till någon af sina Paschar.» Af detta verkligen olämpliga uttryck får nu upplösningsförfattaren en önsklig anledning att expektorera sig om »det missför»stånd, som vanligen beherrskar våra liberala, då de »vilja jemnföra en sak i andra länder med en sak i »Sverige, och detta missförstånd åter äger en ganska »god grund i den omständighet, att de sällan för jemn»förelsens verkställande skaffa sig reda på, huru samma

»sak är beskaffad i andra länder, och hur det med »dess efterapning i Sverige sammanhänger.»

Det är med de liberala, som med andra, att icke alla skaffa sig lika väl »reda på huru en sak är beskaffad;» men »*vanligen*» veta de dock något mera om den sak, hvarom de skrifva, än Upplösningsförfattaren vet om pressens åtgärder i andra länder, i afseende på reformförslag, såsom redan visadt är och än ytterligare kommer att visas, både om detta ämne och åtskilliga andra. Af *hans* obekantskap med en sak, hvarom han tilltror sig att predika ur en ganska hög ton, anser *jag* dock icke tillbörligt att sluta, det fienderne till den liberala statsåsigten *vanligen* äro lika okunnige. Det skulle vara bra illa, om så förhölle sig, all den stund det är bland dessa, som samhällets högt uppsatte väljas,

Samma lättsinniga tilltagsenhet att våga draga vexel på läsarens okunnighet eller tanklöshet, uppenbarar sig i fråga om den Anckarsvärdska petitionen, som i frågan om pressens tendens i främmande länder. I rak strid med hvad allmänheten vet och äfven Upplösningsförfattaren *borde* veta, påstår denne imedlertid, att petitionärerne, »understödda af några tidningsskrifvare i hufvudstaden,» yrkade en »*statskupp*», hvarigenom ståndsrepresentationen skulle upphäfvas. Vet han då icke, hvad en »statskupp» vill säga? eller har han aldrig läsit petitionen och tidningarnes anmärkningar i frågan? Men i ordet statskupp låg någonting förhatligt och uppskrämande, hvarföre den ärlige och samvetsgranne författaren icke skydde att nyttja det. Petitionärerne begärde dock aldrig, att förändringen skulle göras i olaglig väg eller våldsamt (hvilket impliceras i »statskupp»), utan blott att Konungen måtte göra den

till en »cabinet measure.» Detta antydes också i författarens ord, att regeringen fann »den gamla Ståndsfördelningen» (om hvilken åtskilliga, intet betydande grannlåter och stora ord i förbigående utspisas) ej böra, *åtminstone genom styrelsens medverkan*, kullkastas,» hvilket åter vill säga, att, äfven om nationen och dess representanter velat, ansåg regeringen sig ändock icke böra gå in derpå; detta ligger tydligt i den försäkran, att det *åtminstone* icke med regeringens *medverkan* borde ske, ty man vet, att ingen lag kan stiftas utan en dylik medverkan. Således, om orden lydde så, som förf. uppgifver (jag minnes nu icke verba formalia i svaret på petitionen), hade regeringen afklippt frågan och yttrat sig mera peremtoriskt, än en regering någonsin bör eller en annan konstitutionel regering någonsin gjort *); och detta skulle sannerligen rättfärdiga de hårda uttryck, som den af Upplösningsförfattaren häcklade skriftställaren fällt.

---

*) Då Konungen i England skall använda sitt veto mot ett parlamentets beslut, anser han anständigheten fordra att icke peremtoriskt svara, det han aldrig tänker bifalla ett dylikt förslag; ännu mindre tilltror han sig att "lexa upp" sitt parlament. Han svarar: "le Roi s'avisera." Äfven inom representationen råder anständighet i form: motstånd mot en föreslagen bill uttryckes icke genom yrkande af afslag, utan består i att föreslå, det "billen må läsas sex månader derefter." Både Konung och enskilde begripa, att hvad nu synes onödigt eller skadligt, kan en annan gång befinnas tvertom. I fall Upplösningsförfattaren och andra statsmän af dennes öfvertygelse hinna lefva i ett par decennier, skola de kanske få se hända, hvad de nu utskrika såsom förderfligt, ja alldeles omöjligt; kanske skola de till och med finna, att det är oundvikligen nödigt.

Att frågan icke haft sin tillbörliga »liggetid» (efter Englands exempel, der ett par sekler skola erfordras för att betänka sig på en vigtig reform), och att blott en ringa del (en bland tusende) af rikets innebyggare yrkat, hvad petitionen innehöll, äro toma förevändningar, om sådana någonsin funnits. Svenska nationen har icke länge ägt yttranderätt; och man kan således icke stort bedöma, hvad hon tänkt. Imedlertid är redan för hundrade år sedan offentligen yttradt, att »Sveriges stånd äro Sveriges obestånd;» och eho som haft tillfälle att höra tankarna oförställdt yttras om denna fråga, vet, huru allmän denna öfvertygelse är, med undantag naturligtvis af dem, som älska ståndsväsendet, emedan deri ligger *deras* magt och hindret mot uppkomsten af någon verklig *national*-magt. Men äfven denna enskilda kännedom om tänkesättet borde icke behöfvas; svenska folket borde icke behöfva debattera den preliminära frågan om nödvändigheten af en representationsförändring. Den är längesedan besvarad af dess lagliga organer; lagstiftningen har för trettie år sedan sagt, att en förändring bör ske. Detta är dock vida mer, än hvad någonsin i England var i preliminärt afseende åtgjordt, ända till den stund då reformbillen blef af regeringen framlagd för parlamentet; och för att trösta förf:s bekymmer om för kort liggetid, behöfves blott anmärka, att snart lika lång tid här förlupit efter detta *beslut*, som från parlamentsreformens första *motionering* till dess genomdrifvande I England skulle regeringen, efter ett sådant beslut, icke hafva kunnat uppskjuta allvarsam handläggning af frågan, ännu mindre, såsom här nu sker, bestämdt vägra

den, under den (för att nyttja det lindrigaste ordet) besynnerliga förevändningen, att nationen icke nog tydligt uttalat sin mening; och ännu mindre skulle engelska representationen nöja sig med, att högtidligen fattade beslut blefve så cavalièrement behandlade, som om de aldrig funnits. Möjligheten af en sådan händelse här är det bästa beviset på förträffligheten af de långa mellanskofven mellan våra folkombuds sammankomster. Hvarje sådan är ett enstaka fenomen, utan sammanhang med sina föregångare och sina efterträdare, utan nödvändighet för medlemmarna att känna, hvad förut gjordt är, således utan något tvång till enhet i handlingssätt. Regeringen bereder sig blott på att möta en folksamling »utan forntid och framtid» (för att nyttja ett historiska skolans talesätt), att draga sig ur spelet för dagen, utan att sjelf känna sig bunden af något framfaret eller nödsakad till tanke på något kommande. När det väl lyckats att, taliter qualiter och med allehanda expedienter, stöka ifrån sig de närvarande bekymren med den närvarande riksdagen, tycker man sig hafva gjort nog, för att i fred och ro hvila åter fem år; och när dessa förlupit, då blir det än en gång ett litet fjeskande och stökande och intrigerande, men endast *för dagen.* Ingen af representanterna vet, hvar han har den andre; alla äro ny-hopfösta, och på någon konseqvens, någon gifven syftning är icke att tänka. Nekas kan icke, att, om detta ock kan vara bra för en styrelse, som betraktar en folkrepresentation endast som ett nödvändigt ondt, så är det dock i högsta grad hinderligt och nedslående för en styrelse, som verkligen vet värdera den trygghet, den fasthet, som ligga i *folkets* medverkan till sin egen styrelse.

Det är denna oförnuftiga inrättning af representationen och dess sammankomster, som gjort det möjligt, att en så komplett glömska af, en så radikal reaktion mot alla de vid revolutionsriksdagen erkända principer kunnat äga rum, och att man nu kan våga att offentligen säga, att svenska folket icke nog tydligt uttalat sina tankar i frågor, som redan då voro afgjorda — att man vågat låta en i *grundlag* stadgad näringsfrihet alldeles försvinna för skråväsendets allt förtorkande ande — att man vågat försöka att genom en statskupp (ty *det* var statskupp) förstöra tryckfriheten — att man vågar hånle åt ansvarighetssystemet och diskutera frågan derom så, som vore hon en i dag uppkommen fråga om ett nytt experiment — att man vågar betrakta omdömen om regeringsåtgärder såsom majestätsbrott — att man, med ett ord, vågar en den öppnaste reaktion mot icke blott principer, som vid revolutionen erkändes, utan mot tydliga lagar, som då stiftades. Hade man haft att göra med en representation, som ofta sammanträdt och således icke hunnit hvar gång glömma sina företrädare och dessas åtgärder och system, så hade man säkert icke kunnat våga allt detta; och petitioner från enskilda medborgare hade icke behöft uppfriska minnet af det beslutna och utlofvade; ännu mindre hade ett dylikt påminnande kunnat knapphändigt afspisas med den förevändning, att nationen icke yttrat sin tanka.

Vidlyftig torde man icke behöfva vara, för att förmå läsaren att inse den ofantliga skilnaden emellan en representation, som anser sig vara och *är* en kontinuitet, ansvarig icke blott för egna ögonblickliga åtgärder, utan äfven för handhafvandet af *sina* (man kan

knappast säga: sina *företrädares*) beslut, och en tillstymmelse af representation, som existerar, handlar och ansvarar blott för sitt tidsmoment och knappast behöfver veta utaf sina företrädare (med undantag af deras statsanslag och hvilande grundlagsfrågor); än mindre försvara deras minne och inskärpa efterlefnad af deras i häfderna nedlagda principer.

Grefve Björnstjerna må vara en auktoritet i mycket; men ehuru stort värde än de liberale må sätta på hans allvarliga verksamhets-kärlek, hans nit för sant och rätt, hans fördomsfrihet i mång ting, så anse de honom dock icke för ett orakel, minst i juridiken. Hans yttrande, att »petitionsrätten i Sverige *förbjudes* af vår allmänna lag och *tillåtes ej* af vår grundlag,» må vara sant i afseende på petitioner *till Ständerna*; men *i allmänhet* är det bestämdt falskt; att petitionera *Konungen* är en urgammal svensk rättighet, sanktionerad, om ej af beskrifven lag, dock af urminnes bruk. Att grundlagen säger ingenting om denna rättighet, kommer just deraf, att hon är så gammal och så otvifvelaktig. Man har varit angelägen, att petitioner icke måtte få ske till Ständerna, emedan man så gerna vill i dem sjelfva icke se annat än petitionärer. Men hvad petitioner till Konungen angår, så skulle det just vara interessant att se den lag, hvarigenom de förbjudas, eller skälet, hvarföre en sådan lag, *om* den finnes, aldrig blifver tillämpad. Helt nyligen hafva vi sett två vigtiga petitioner: den ena om Sundska tullen, den andra mot Jude-emancipationen; och ingen har ens fallit på den tankan, att de vore olagliga.

Kanske är meningen blott, att *sammankomster*, för att öfverlägga om petitioner, äro förbjudna. Men

icke ens denna sats är fullkomligt tillförlitlig, ty *korporationer* (såsom ett härads nämnd, ett stifts presterskap, en stads borgerskap, en församlings röstägande ledamöter) skall man väl icke vilja försöka förbjuda att sammankomma för att besluta en »underdånig ansökan» (i fall det skulle vara *ordet* petition, som Gr. B. tror vara förbjudet); och *bolag*, ehuru talrika som häldst, hafva ofta varit sammankallade, uttryckligen för att petitionera. Den invändningen, att dessa petitioner blott få angå korporationernas eller bolagens egna, *enskilda* angelägenheter, har ingen vigt, enär ingen lagstiftningsåtgärd finnes, hvaraf den enskilde ej kan visa sig vara interesserad. Det af Gr. B. uppgifna förbudet skulle således sträcka sig endast till *sammankallandet* af *allmänna* (icke till korporationer etc. inskränkta) folkmöten, för att *besluta* petitioner; och detta förbud lärer finnas äfven i Frankrike. Att, utan folkmöte, underskrifva en circulerande petition, är deremot tillåtet *der*; och ingen torde kunna visa, att det är förbjudet *här* heller.

Frågan är imedlertid icke af så ofantlig vigt, som mången föreställer sig. Såsom i sig sjelf en naturlig rättighet, kan den icke ostraffadt bortslöddras; men såsom *medel* till andra rättigheters bevarande, förlorar hon med hvar dag af sin fordna höga betydelse; ett folk, som har upplysning nog, för att inse sina interessen, och sjelfständighetskänsla nog, för att icke låta skräma sig af fantomer, skall alltid göra sin röst gällande, ehvad *former* än dertill må erfordras. Det blifver snart icke blott *rättigheten att sammankomma*, som ger engelska folkets öfvertygelse och önskningar sådan vigt, sedan offentligheten af allt, som sker

eller tillämnas, blifvit en så oumbärlig lifsprincip för samhället, att nationen snart sagdt lika gerna skulle kunna umbära bröd. Gr. B. har orätt i sitt påstående; men han skulle äfven kunna ha rätt, utan att svenska *nationen* vore stängd från möjligheten att på ett imponerande sätt yttra sig om sina angelägenheter. Om vi antaga, med förf., att Gr. B. varit premier-minister, då den Anckarsvärdska petitionen ingafs, och att han »*tillbakavisat*» den, så hade detta föga ändrat i hufvudsak. Innehållet och petitionärernes antal var bekant; och om *formen* tillät ett tillbakavisande eller bjöd ett mottagande, så blef verkan ändock alltid densamma: *ville* man *icke* saken, och *vågade* man trotsa en opinion — som var lika tydligt eller lika ofullkomligt *uttalad*, på hvad sätt petitionen än *mottogs* — så skulle denna opinion vara lika förspilld; *ville* man åter saken, och hade man verklig aktning för en offentligen uttalad mening af ett stort antal tänkande medborgare, så kunde det rätt vara detsamma, om petitionen nedlades i Konungens Cantzli eller i en Notarii publici kontor. Likgiltigt hade således varit, hvad premier-ministern svarat, blott han icke svarat en hånande osanning eller förutsagt, hvad han icke kunde ansvara för. Afvaktan af ett »allmännare uttryck af nationens röst» är ett hån, sedan *lagstiftningen* längesedan tydligen uttalat denna röst; och den förklaringen (i fall Upplösningsförfattaren rätt återgifvit andemeningen af svaret), att representationens »ståndsfördelning ej borde, *åtminstone genom styrelsens medverkan*, kullkastas», innebär ett hot, som ingen förståndig statsman kan tillåta sig, eller att regeringen aldrig ämnar »medverka» till, d. v. s. aldrig

bifalla ståndsfördelningens upphäfvande. Nationen skulle vida mindre förkasta Gr. B. såsom minister, för det han trodde sig hafva *rätt* att tillbakavisa en petition, än om han visade sig hafva *lust* att, under skydd af former, förakta allt, som möjligen icke öfverensstämde med hans egna önskan.

Petitionsrätten är imedlertid af hög vigt, så länge representationen är så ställd, att den icke ofelbart uttrycker folkets önskningar, och så länge folket icke är i tillfälle att deltaga i den offentlighet, som tryckpressen erbjuder. Petitionerne hafva derföre i England hittills haft den vigtigaste rolen bland den ante-parlamentariska behandlingen af reformfrågor; och man skulle nästan kunna säga, att det var petitionerne, som genomdrefvo reformbillen och katolik-emancipationen. Men petitionerne befatta sig lika litet, som tidningarne, med framställning af utförliga lagförslag. De äro vanligen korta och innefatta hufvudsakligen ett concist, skarpt ogillande af hvad som är, jemte öfvertygelsen om nödvändigheten af något annat i dess ställe, dock utan att ingå i detaljer om det nya.

Under det petitioner diskuteras i landet, består tidningarnes bestyr egentligen uti att referera talen vid folkmötena och att icke låta ifren kallna, utan dagligen påminna om ämnet — *skrika* om det, kunde man säga —; men vidlyftiga, lärda afhandlingar visa sig icke, ännu mindre detaljerade reglementariska uppränningar, hvarken vid frågans början eller under dess fortgång. Pressen finner sin pligt vara att strida för *principerna,* att upptaga och undanrödja de inkast, som förändringens fiender dagligen uppduka mot dessa, att oaflåtligen väcka nationen, så att dess uppmärksamhet och ifver

icke svalna, att råda och leda folkets åtgärder, så att dessa äga enhet och plan, att låta den ena landsändan veta, hvad som uträttas och huru det bedrifves i den andra, att dagligen hålla nationen i kännedom om dess ombuds förfarande vid frågans legala behandling, och att, genom påpekningar af hvarje tecken till huglöshet, enfald eller egennytta hos ombuden, sätta nationen i tillfälle att hålla dem vid rätta vägen. Med ett ord: tidningarnes befattning under den stora striden är att, såsom lätta trupper, som recognosceurer, vedetter och fourageurer, hålla terrainen omkring arméerna ren, göra allarm och väcka de slumrande, hindra öfverrumplingar och öfverlöperi, se till att hvar och en gör sin skyldighet, inhemta marodörer, men ingalunda att ställa sig i ledet med linietrupparna eller artilleriet, under det hufvudbataljen utkämpas.

Sådan är verkligen tidningarnas befattning i de länder, der en fri press existerar och reformer äro att göra; det måste hvar och en besanna, som någon längre tid följt t. ex. engelska, franska, belgiska pressen. Han har sett, huru hvarje försök att förleda pressen in på andra banor vanligen misslyckats, och att hvarje tidning, som upphäft sig till *motionär*, förlorat sitt inflytande och gått under *som tidning*. Men då de, som följt den utländska publiciteten, äro tämligen få här, tro sig Upplösningsförfattaren och hans kamrater kunna våga ett försök på sina landsmäns lättrohet och lägga vår press till last att icke följa ett exempel, som verkligen icke finnes att följa, och att uraktlåta, hvad ingen annan press under lika förhållanden iakttager. Andra förebråelser kunna finnas, som icke äro lika oförtjenta, men som denne författaren säkert icke menar,

Sålunda skulle man kunna tillvita vår press, att den icke nog strängt, nog oaflåtligt framhållit, hvad den offentliga magten tillåtit sig att göra, och än mer att uraktlåta. Strängheten tycker Upplösningsförfattaren redan hafva varit för stor. Den synes dock mera hafva legat i orden än i något annat; och en tid skall snart komma, då han och hans vänner ville önska att åter tillbyta sig dessa *ord* emot de skarpare *saker*, som det måste blifva våra vederbörandes lott att smälta, när en gång publiciteten utbildat sig till likhet med andra länders. En regering finnes säkert icke, som mindre kan tåla saker, då de osminkade framkomma.

Men äfven de *ord*, det hånliga gyckel, de sarkasmer, eller hvad det allt kallas, och hvarför man anklagar den svenska pressen, äro barnlekar mot hvad den engelska och franska pressen uppduka åt *sina* motståndare och *sina* regeringar. Det är åter en på landsmäns okunnighet och lätt-tro dragen vexel att framställa pressen i England, Frankrike etc. såsom mera höfvisk i uttryck, mindre begifven på skämt öfver de magthafvandes *personer*, än vår svenska press. De samme, som äro färdige att dåna af helig fasa för dennas ofog med sina vänners »peruker», med deras »matsmältning», med »sabbatsbrott» och »yttersta domen», med »Riddarholmstuppar» och »Kronqvarnar», hvad skulle de säga, om de finge se, hvad engelska och franska tidningar dagligen uppduka för sina vederbörande! För att icke tala om de verkliga horrörer, som utkommo under drottning Carolinas rättegång, eller alla de förfärliga skällsord, som haglade omkring öronen på Lorderna under reformbillens ventilering och på presterna under det katolikemancipationen och tiondefrågan var

å bane etc. etc. *), kan man få se nog i den vägen, om man läser nästan alla — icke blott liberala eller oppositionella — engelska tidningars dagliga beteende i närvarande period, som jemnförelsevis är utmärkt lugn och loyal. »Jungfru-drottningens» dagliga sysselsättningar och nöjen, hennes stelt ceremoniösa sätt att vara, hennes musikvurmeri, hennes gamla tyska torr-amma Fru Lehzen, allt framhålles alldeles ogeneradt. Och ministrarne sen! Om det ringaste, ens jemnförligt med hvad desse dagligen måste smälta, sades om *våra* makthafvande, så skulle väl adresser och deputationer från Linköping och Upsala och Norrköping och Carlstad och Wermlands Näs och alla andra näs i Sverige behöfva hållas i oupphörligt »mouvement», för att ut-

---

*) "De högvälborne dumhufvena" (blockheads) och dylika smeknamn utdelades åt Lorderna; de "skenheliga och rofgiriga hvitärmarne" (white sleeves) fingo Biskoparne tåla att heta. Huru många gånger om dagen sade icke Tory-bladet Morning-Post åt ministrarne, att de voro "Gudlösa kyrkoröfvare" och mera af samma kaliber! — Eho som vid de tillfällena läste engelska tidningar, kan intyga, huru lycklig förf. är i följande karakteristik af engelska pressens ton: "Tystnad åt alla passioner, all personlig förföljelse, all partihätskhet var dagens lösen." För att "upplysa sak" är icke alltid att "frånskilja personligheten" ett vilkor, såsom förf. på samma ställe antyder; tvertom måste personligheten ofta fram, just för att "upplysa sak"; och detta visade engelska pressen nogsamt. Men detta hindrar visst icke, att hon "förvärfvade sig rätt till nationens erkänsla"; ty nationen erkände värdet af att få se reformfiendernas personligheter framställda i hela deras stygga nakenhet; detta var icke den minsta tjensten, som pressen gjorde nationen.

trycka alla trogna undersåters bäfvan och afsky och proklamera omöjligheten att styra under ett dylikt pressens skräcksystem. Lord Melbournes bemödande att göra sig personligen behaglig (att »väcka kärlek», sade uttryckligen ett blad, som ingalunda är en »skrikare»), hans vedermöda att, med sin giktfulla, kolossala kropp, följa sin unga, skalkaktiga herrskarinnas lätta steg på promenaden, de öfriga ministrarnes och magthafvandes lyten och löjligheter, allt berättas och kommenteras dagligen i ohöljda ord; och ingen finner sig deraf skandaliserad. I Frankrike går det, oaktadt alla Septemberlagar, nästan värre till; och man får tåla det.

Ingen engelsman eller fransman, icke ens en svenk, som följt *deras* tidningslitteratur, kan således hålla sig från löje, då han ser de jemmerliga klagovisorna om Grefve Lagerbjelkes afdagatagande medelst perukartiklarna. Det enda svar, som på dessa tårar kan meddelas, blifver: var mannen så ömtålig och förskräckt, så borde han aldrig hafva vågat göra sig till statsman, minst till en »Philaletes», ty en dylik får underkasta sig att blifva »lefvande dissekerad» *). Skulle någon

*) Med en bitter och föraktande mykterism framkastas, att "sedan Gr. L. upphört att lefva, blomsterströddes hans graf af samma händer, hvilka roat sig med att dissekera honom lefvande". Detta synes vara ett rätt vackert drag af pressen, vackrare än sjelfva de engelska tidningarnes grofva dissektioner af Georg IV och mången annan högt uppsatt, sedan han var död. En mycket ansedd tidning kallade den aflidne konungen "den fina omgängstonens Leviathan"; och en prest handterade honom ännu värre från sjelfva predikstolen. Pressens beredvillighet att göra Periers stora egenskaper rättvisa efter hans död, sedan hon icke skonat ho-

fråga mig, om *jag* anser denna operation såsom nödvändig, såsom någon ting från en fri press oskiljaktigt, så måste jag svara, att jag verkligen *icke* tror den vara det; men jag tror också ingenting så farligt ligga deruti. Alltsamman beror på smak; och att smaken icke är främmande för den »fria pressens» fiender, det hafva de visat; ty, om jag icke alldeles missminnes, var det just *de*, som *först* praktiserade dessa dissektioner och framdrogo *personer* och deras enskilda förhållanden inför den skandal-lystna allmänheten. Och att smaken för grofva tillmälen och oqvädinsord icke af-, utan tilltagit hos dem, derpå är Upplösningsförfattaren ett lefvande bevis. Den, som trakterar sina motståndare med namn af »Ikonoklaster» *), af »kältrande pickelhäringar», »frères terribles», »snapphanar och fribytare, som blott lefva af rof och trifvas under inbördes söndring», och hundradetals andra, lika värdiga den omtalta »Dictionnaire portatif des injures», huru kan han begära att blifva behandlad med anständighet i uttryck? Den, som ifrån första sidan till den sista öfvermodigt framställer sina motståndare såsom okunniga, egennyttiga, endast traktande efter slem vinning, pöbelgunst, samhällets upplösning, kan han våga ens ett ögonblick göra anspråk på att se sina afsigter och sin duglighet erkända? Och *denne* författaren är dock

---

nom medan han lefde, synes mig vida berömvärdare, än Upplösningsförfattaren vill begripa, i sin bitterhet och sin föresats att häckla likt och olikt hos den förhatade pressen.

*) Detta ord innefattar mera, än förf. säkert besinnat. Att nedbryta beläten a för att sätta förnuftiga, lefvande idéer i stället, kunde rätt vara på tiden.

icke den förste, som begynte detta skällerisystem mot alla liberala och reformvänner; tvertom är jag öfvertygad, att en fullkomligt opartisk person, som ville göra sig mödan att genomgå tidningarna från den tid, då en s. k. »fri press» först uppkom, skulle nödgas erkänna, icke blott att de första personligheterna, de första tillmälena om orena afsigter kommo från den motsatta sidan, utan ock att de allt jemnt varit grofvare, oblygare än från den fria pressen. Har *derifrån* någonsin kommit något så skamlöst, som t. ex. Palmblads och Svederi dikter, för hvilka icke det ringaste konstaterade faktum, utan blott ett naket »on dit», hvars sagesman diktarne icke ens kunnat uppgifva, legat till grund? I denna klagan öfver ohemula beskyllningar *af* pressen, i samma stund man sjelf utöser alldeles obestyrkta och ännu skändligare beskyllningar *mot* pressen och dess utgifvare, ligger sannerligen någon ting till fånighet gränsande naift; och man måste förundra sig, att desse Hrr diktare blifvit af de beljugne så pass skonsamt behandlade, som de blifvit. Man förer t. ex. ett fasligt väsende öfver att Svederi »enskilda bref» blifvit tryckta, men besinnar icke, att dessa bref ändock äro en *verklighet*, om än deras kungörande skulle utmärka brist på *delikatess*, då deremot uppgifterna, att en person låtit slå ut sina egna fönster, ja tillställt utslåendet af andras, klädt och besoldat våldsverkare etc., äro tagna fullkomligt ur luften och innehålla något verkligen förnärmande, icke blott brist på delikatess. Hvad åter denna sednare angår, så torde man icke kunna neka, att enskilda bref äro föga *enskilda*, då de handla om bedrifvandet af *allmänna* angelägenheter.

Då jag kommit att nämna denne man, som förvärfvade sig en så kort och bedröflig namnkunnighet inom pressens område, må det tillåtas mig att med detsamma söka afsluta det conto, som Upplösningsförfattaren öppnat för honom. I smidesfrågan gick, heter det, den »fria pressen» icke på djupet — hvilket åter lärer vara en dikt, då den »fria pressen» i många år gått, i denna fråga, på det enda djup, som någonsin af henne kan eller bör erkännas, nemligen yrkat upphäfvande af alla privilegier, inskränkningar, särskilda domstolar, med ett ord allt förmynderskap för bergshandteringen; efter hvilken trosbekännelse det skulle varit tämligen inkonseqvent att ge sig in i diskussion af den ena skråordningens företräde framför den andra; och andra förslag (af Svederus, Bergskollegium eller eho det vara må) har man icke ännu sett, än sådana, som utgjort en ny skråordning, ehuru mer eller mindre sträng. »Lemnade», heter det ytterligare, »ej den »sedan af samma publicister på ett så föga värdigt sätt »begabbade Svederus ensam mera upplysande och gagneliga bidrag till redande af denna för hela riket och »för framtiden vigtiga fråga, än den fria pressen tillsammantagen?» Denna fråga är just en echantillon af förf:s ärliga sätt att behandla den fria pressen. Svederi första skrifter, som blott theoretiskt behandlade frågan, åtnjöto rättvisa af pressen, och han »begabbades» ingalunda för *dem*; och detta har ej heller den försigtige förf. uttryckligen *sagt*, ehuru det ej är honom okärt, om den med förhållandet obekante läsaren skulle fatta det så, som hade S. blifvit förföljd för sina första skrifter om bergshandteringen. Hvarföre skulle annars de båda alldeles olika sakerna, Svederi tryckta

afhandlingar och begabberiet, blifvit sammanförda i en punkt? *Verkliga* förhållandet är, att S. icke blef begabbad för det, som nämnes i sammanhang med begabberiet, utan för helt andra och sednare tilldragelser. Om man än skulle antaga, att hans första skrifter varit *så* förtjenstfulla, som förf. vill låta påskina (hvilket de visst icke voro), så må de väl icke hafva skaffat honom aflat för alla synder, som han sedermera kunde komma att begå. Han förmådde icke bära den utmärkelse, som för ett ögonblick blifvit hans lott, utan förhäfde sig och ville spela en auktoritet, en magt i bergshandteringsfrågan, blott för det att det lyckats honom att framhafva *några* riktiga tankar, dock visst icke att med det äkta snillets kraft kasta ett alldeles nytt ljus öfver ämnet. I sin uppblåsthet förde han ett språk, som hade hela svenska bergshandteringens öde hvilat på honom; och det utgick ett bud, att all (bergsmans-) verlden skulle beskattas, för att belöna hans öfversvinneliga förtjenster. Hela *den* historien innebar en sådan massa af tilltagsenhet och löjlighet, att Sveriges häfder svårligen hafva något dylikt att förete. Och redan detta var anledning nog till mycket begabberi. Men S. nöjde sig icke härmed; han ville nödvändigt reta pressen än ytterligare och uppträdde som *politisk* skriftställare, medelst direkta, skamlösa tillmälen mot pressen, i afseende på dess åtgärder vid oroligheterna. Han angaf namngifna personer för grofva förbrytelser; och uppmanad inför polisen att upplysa, hvad grund han hade till beskyllningarna, måste kan medgifva, att han hade *ingen* grund för dem, d. v. s. att han gripit dem direkte ur luften.

Och att en *sådan* person, *sådant* förfarande blifvit föremål för pressens bitterhet och »begabberi», det vill Upplösningsförfattaren lägga pressen till last!? han fordrar, att sådana bedrifter böra öfverskylas af några *föregående*, icke alldeles misslyckade, försök på pamflettbanan!? Sannerligen, om man med något hopp om framgång vill söka göra pressen förhatlig för dess hårdhändthet mot personer, så bör man åtminstone såsom exempel välja något annat offer än *Svederus*! Andra finnas, mot hvilka förföljelsen varit både bittrare och mera oförtjent.

Ville man följa Upplösningsförfattaren i alla de svängningar, han gör för att visa, det den svenska »fria pressen», mera än andra länders, ohemult angripit eller förfördelat sina vedersakare, behöfde man framdraga nästan hvarje sida af brochuren. Blott ett exempel till lyster mig att anföra. Om professor Geijer berättas, att han »har haft det besynnerliga öde att af Sve»riges så kallade publicister förklaras först, och obe»sedt, hafva orätt i allt hvad han sade, och derefter, snart »sagdt lika obesedt, att hafva rätt i allt, hvad han fram»ställer in politicis». När man diktar till husbehof, plägar man vanligen ställa dikten så, att hon, som det vulgära ordspråket säger, »går i folk», d. v. s. att hon är något när snarlik en sanning, och att blott den klarsyntare, den med ämnet mera bevandrade kan genomskåda dess sanna halt; men *denne* författare älskar att djerft brottas med sanningen, att icke på något sätt nedlåta sig till concessioner och dagtingan med henne. Han uppdukar saker, som icke blott icke äro enliga med verkliga förhållandet, utan *hvilkas raka motsats just varit anmärkningsvärd och anmärkt.* Den

»fria pressen» fick för ett par år sedan af vissa skoningslösare liberala uppbära förebråelser för den undfallenhet, snart sagdt vördnad, hvarmed Hr. Geijer behandlades, under det de öfrige af hans då erkända trosförvandter, hans servum pecus, fingo i fullt mått och i ett kanske öfvermodigt, fast väl förtjent, hån uppbära lönen för eget öfvermod. Pressen begrep, att Hr G. var af helt annat skrot och korn än de öfrige, och gjorde honom rättvisa, äfven då strid mot hans satser måste äga rum; och denna rättvisa uttalades så högt och så ofta, att endast en Upplösningsförfattares nitälskan kunnat förbise det. Att de *liberalare* satser, som Hr. G. begynte uttala i Litteraturbladet, åtminstone i början, skulle gillas af liberala publicister, (ehuru han derföre ingalunda »uppbäres till skyarne», och ehuru pressen visat, det den «*vågar* jäfva hans ord» när så påfordras) är lika litet underligt, som att Upplösningsförfattaren *nu* kriticerar honom, då han deremot *fordom* icke fann något mot honom att säga; ett motsatt förhållande skulle just vara anmärkningsvärdt.

Utgången har visat, att det icke var *personen* Geijer, som, efter sitt s. k. »affall», fick till anhängare dem, som förut varit motståndare, utan att det blott var de nya *satserna*, som hyllades. Samma hans satser, som *före* affallet bekämpades (t. ex. om 1812 års politik), hafva lika strängt blifvit ogillade *efter* affallet. Sjelfva »Augusti-häftet», som Upplösningsförfattaren med så mycken exultation spår att den fria pressen icke skulle våga »diskutera», *har* blifvit diskuteradt (och förf. erkänner, i ett bihang, att frågan om de Palmbladska beskyllningarna och 1812 års politik före-

varit; men han afspisar svaren, »ungefär i den syftning, man kunnat vänta», med gammalt nytt). Att svaren icke komma *genast*, då fråga är om ämnen af hög vigt, torde böra förlåtas skriftställare, som icke anse sig hafva gjort nog med att, såsom man säger, »rysta ur ärmen» en massa med osammanhängande, tusen gånger omsagda *invektiver*, utan tro sig böra raisonnera och bevisa. Förf. synes icke hafva gjort sig besvär att följa debatterna inom publiciteten; han har trott sig göra nog med att i två eller tre dagar afvakta ankomsten af utlofvade diskussioner och så förklara, det desse alldeles uteblifvit, efter som de icke kommit tillhanda med omgående. Hade han icke varit så otålig, så skulle han hafva sett, att dylika löften ganska sällan blifvit ouppfyllda, då man undantager en viss, för sina »aptitssupar» bekant lindansare, som långt före detta dansat ut, och som de liberale visst icke erkänna bland sig.

Lika lösligt som det hänger tillsamman med de personliga *fiendskaper*, dem Upplösningsförfattaren pådiktar pressen, lika lösligt hafva han och hans ämnesvenner äfven tilldelat henne sympathier och vänskap för vissa personer. Sålunda har händt f. d. Öfverståthållaren Frih. Sprengtporten att blifva ansedd för en den liberala pressens gunstling. Pressen har imedlertid aldrig ansett honom för en liberalismens anhängare, tvärtom uttryckligen reserverat sig mot en dylik tydning. Men vår ställning är, Gud ske lof, sådan, att en embetsman, för att anses för oppositionsman, hvilket man åter tyder såsom synonymt med fiende till ordning, lugn, och framför allt, dynasti, icke behöfver mera än visa någon smula obenägenhet att se i

syne, några de aldra ringaste symptomer af besinning och lust att använda lindriga medel, innan bajonetter och skarpa skott begagnas. Spår till en dylik besinning tyckte sig pressen skönja hos Friherre S. — och hos honom *ensam* —; och derföre blef han framhållen såsom enda undantaget under den allmänna förryckheten. Detta torftiga loford för en negatif förtjenst har imedlertid blifvit framställdt såsom ett bevis på liberalistiska böjelser — framställdt för allmänheten nu, såsom förmodligen genast på högre ort. Kännedomen om det ofelbara inträffandet af en sådan tydning under enahanda omständigheter måste hafva den goda verkan, att embetsmän i allmänhet begripa, hvad deras fred tillhörer, d. v. s. begripa, att det sämsta, som kan hända dem, är bifall af pressen och de mera liberalt tänkande, och att anfall, äfven de mest grundade, från det hållet äro en rekommendation »på ort och ställe som vederbör». Pressens beredvillighet att loforda Exellentissimi svåger, Hästgardesryttmästaren, som utan vidare omständigheter uppstigit till den högsta civila rang, tyckes bevisa, huru lätt denna press är att tillfredsställa, blott den ringaste skymt af humanitet och besinning visar sig; och mannens skymfliga förafskedande bevisar, huru lätt det är att blifva misstänkt och misshaglig å andra sidan.

Upplösningsförfattaren tillviter pressen att hafva uppmuntrat och föranledt oroligheterna i hufvudstaden under sistlidne sommar; och om beskaffenheten af dessa tilldragelser samt om deras ursprung torde nu vara tid att försöka ett lugnare omdöme. Det första, som måste frappera åskådaren, är den besynnerliga omständigheten, att de *lagliga ransakningar*, som försiggått,

icke mägtat framdraga ett enda *factum*, som i ringaste måtto bestyrker de beskyllningar, dem en eller annan skriftställare, men isynnerhet Palmblad och Svederus, gjort den liberala pressen och uttryckligen Aftonbladet eller rättare dess utgifvare. En dylik dementi är förargelig för en professor, som gör anspråk på att icke vara »sans aveu», och som måste lida utaf att sålunda framstå såsom uppfinnare, åtminstone utspridare af skändliga dikter, för hvilka ingen den ringaste bestyrkande omständighet kunnat framletas under en ransakning, der de ransakande auktoriteterne ögonskenligen måste hafva haft ingenting angelägnare än att uppdaga dylika omständigheter. Man bör väl icke tro Frejas försäkran, att Palmblad är besvärad af en inrotad vana att ljuga; detta vore ett allt för styggt lyte hos en professor, vida styggare än något annat, vare sig moraliskt eller lekamligt. Hvad åter Svederus angår, så gör denna och hvarje annan dementi honom ingen ting; den efemera och (som en stor skald yttrat sig) liderliga namnkunnighet, hvartill han upphäfde sig, har gått, som hon kom, och lemnat intet spår efter sig, utom kanske några skeppund tackjern, ifall vissa på ett så eget vis tillkomna kontrakter skulle kunna göras gällande. Då en nullitet vill kasta sig upp till en auktoritet och sqvadronerar med löften och »föresatser att *upphjelpa*» en af landets vigtigaste näringar, då faller alltsammans in i det löjliga; och löjet afväpnar alltid den harm, som ett ögonblick kunnat innästla sig vid betraktande af moralisk vanart.

Om mot pressen och dess koryféer ingenting kunnat under ransakningarna uppdagas, så har deremot så mycket mera blifvit uppdagadt emot magtens verktyg.

Det är anmärkningsvärdt, att en under helt motsatta förhoppningar anställd undersökning måste komma till det resultat, att öfvervåld visserligen är begånget, men att ingen annan än den väpnade styrkan kunnat bindas till det ringaste; *dess* öfvervåld är det enda bevista mot någon namngifven person, med undantag af en gesäll och en afskedad gardist, om hvilka man icke ens vet mera, än att de hvisslat och hurrat. Och för att undgå *straff* har den väpnade styrkan nödgats tillgripa det mest oridderliga af alla medel: gömma sig. Af »ärans» folk, som nationen betalar, för att hafva den »äran» att beskyddas till lif och lem, borde man nästan hafva kunnat vänta, att det framstått med öppen panna och sagt· *jag* har huggit der, *jag* har skjutit der, *jag* har arresterat den, *jag* har klöst dens råck etc.; men jag hade den och den *anledningen*; *jag* öfverfölls på det och det sättet; *jag* måste värja mig och andra till lif och egendom. I stället träder *ingen* fram, utan hvarje enskild af försvaret gömmer sig bakom sina kamrater i massa, bakom omöjligheten för den öfverfallne att utpeka och öfverbevisa *individen*; ty *om* han skulle framträda, måste han säga: visst högg jag etc., men *icke* den, som slog ut fönster, *icke* den, som kastade sten, *icke* ens på *det* stället, der, eller på *den* tid, då någonting dylikt skedde. *En* kröp upp mot väggen, för att icke blifva öfverriden, och derföre var det en upprorsmakare. En *annan* stödde sig mot hästländen, för att, pressad mot väggen som han var, icke falla *under* hästarna; och detta var ett så groft tilltag, att han väl förtjente att huggas ned. En *tredje* ville icke »skingra sig»; och derföre hade han väl förtjenat 18 timmars vatten och löss. Med ett ord: se-

dan lugnets försvarare befunnits vara nästan de ende, *mot* hvilka någon olaglighet kunnat bevisas, har man begynt finna, att man gjort sig för mycket *löjlig*; och ingen af patrullerna vill framträda såsom gerningsman till de bedröfliga löjligheterna och påtaga sig att hafva handlat så, »*som kände han ej första vilkoret för laglig ordning*» (för att nyttja Geijers, med sådan förtjusning citerade uttryck). Om man nu resumerar det skedda, blir förloppet i korthet följande: Ett gatupplopp skedde, af samma beskaffenhet som man ofta ser vid ett universitet, i en fabriksstad etc.; långa undersökningar, med extra tillförordnade undersökare i alla riktningar, anställdes; dessa slutas, oaktadt alla bemödanden, så att — — lugnets upprätthållare sitta nästan ensamme på de anklagades bänk!? och deras enda försvar är att — — leka kurra gömma?! Sannerligen, det vore önskligt, att utländingen aldrig får riktigt reda på den på en gång skratt- och gråtvärda komedi, vi i sommar spelat i Stockholm *).

Imedlertid fortfar man och kommer förmodligen allt intill tidens fullbordan att fortfara med det skrik,

*) Vid Stadshuset blef den väpnade styrkan öfverfallen och måste försvara sig. Vållande till olyckorna der var egentligen ingen annan än den, som vägrade tillräckligt truppantal för att imponera, då skjuta aldrig behöfts. På dagen och under fullkomligt lugn roade man sig att visa stora skaror; då detta visande just var af nöden påkalladt, då tilläts det icke. — Men det är icke om Stadshushändelserna, som här ofvan är taladt, utan om det onödiga och kitsliga våldet att öfverfalla personer, som fredligt vandrade eller stodo på gatorna.

att fara för statens bestånd var å färde, och den insinuation, att upploppen voro *anstiftade*, och det för politiska eller egentligen *dynastiska* ändamål. Om ock de, som i början gjorde det stora misstaget att *tro* sådant, och det ännu större att *uppenbara* sin förskräckelse, aldrig kunna öfvertygas om sakernas sanna ställning, så är dock den öfvervägande massan af nationen ej mera dupe på verkliga halten af både anstalterna och deras föremål. Frih. Sprengtporten synes hafva varit den ende, som vågade vilja rädda oss undan en enorm löjlighet; och detta var då så misstänkt, att man icke kunde vara mindre än en rabulist, om man icke ville dela löjligheten. För denna djerfhet föll han ett offer — i fall den må kallas ett offer, som nödgas afsäga sig äran af solidariskt ansvar för våra Juni-upptåg.

Men, säger man, Ni måste väl ändock medgifva, att det var den »fria pressen», som föranledde oroligheterna. Besynnerligt nog måste jag erkänna, att detta verkligen synes mig vara förhållandet. *Huru*, det skall jag söka förklara.

Alla torde väl vid detta laget vara ense, att det visst icke var Crusenstolpe och hans skrifter, som grundlagt den sinnesstämning, hvilken gaf sig luft, om de än voro den tillfälliga, närmaste orsaken till utbrottet. Att ladda kanonen fordrar vida längre arbete, än att kasta en gnista på fängkrutet; och den, som kastar dit gnistan, må icke inbilla sig, att *han* ensam, eller ens hufvudsakligen, tillställt allt det buller, all den förödelse, som skottet frambringar. Han skulle kunna stå dag ut och dag in med luntan vid fänghålet, utan att åstadkomma det ringaste, ifall ingenting att antända finnes förut. Och man måste tillstå, att hela det Cru-

senstolpeska skriftställeriet i det hela aldrig varit annat än en lunta. Hvad det uppdagat, har hufvudsakligen varit småmanövrerna bakom kulissen; endast någon gång har han, likasom i förbigående, belyst det stora, offentliga spelet. Ett *roligt causerie*, saltadt med putslustiga infall och anekdoter, *bevisar* föga; och dock, man må säga hvad man vill, är menniskan så beskaffad, att hon fordrar *bevis*, fordrar *öfvertygelse*, för att bringa till handling.

Men — det kan lyckas att ge en obetydlig fiende betydenhet, om man ställer rätt till. Det var genom *proceduren* mot C., som denne blef populär och väckte allmän sympathi. Ett med yttersta oskicklighet författadt påstående, hvaruti första *officiella* försöket gjordes (den absolutistiska rabulismen hade många gånger förut gjort det i *publicist*-väg) att bortraisonnera hela lagbundenheten af vårt statsskick, och sedan det namnkunniga jury-mansvalet gjorde den angripne författaren till folkets man. Kärilet var fullt och ville flöda öfver; och C:s öde ville, att just *han* skulle *då* vara, som man säger, i kannskottet. Åtgärderne — om hvilka naturligtvis Upplösningsförfattaren och hans parti icke har ett ord att säga — väckte en allmän harm, till hvilken pressen i så måtto var orsaken, att hon *berättade*, hvad som skedde. Men pressens egna anmärkningar och reflexioner hade deruti föga del och skulle ej kunnat förmå en enda hand att lyfta sig, om icke de berättade *facta* funnits och talat så högljudt för sig sjelfva. Eller inbillar sig någon klok menniska, att all verldens sarkasmer och utfall skulle förmå väcka en allmän folkindignation, i fall de stödde sig blott på insinuationer och smädelse, icke på gifna, i sig sjelfva re-

tande *facta?* I början då en nation fått tryckfrihet, väcka qvicka utfall, smädelser, insinuationer ett visst uppseende och *verka* till en viss grad; de läslystne löpa efter dem, såsom efter andra schene rariteten. Men har nationen i något längre tid vant sig vid upptågen, så blir deras *verkan* ingen, fast man ändock fortfar att roa sig med deras beskådande. Hvad som sedermera fäster sig i sinnena och frambringar ett tänkesätt, är endast konstaterade *facta*, trovärdiga uppgifter om hvad händt är och bindande raisonnement öfver de bestyrkta och allmänt kända tilldragelserna. Allt annat går in genom ena örat och ut genom det andra; och, hvad mest är att märka, smaken för smädelsen och gycklet aftager smånigom, så att ingen vidare kan på dem ensamma grunda en betydlig och varaktig debit, vore man än qvick som Figaro eller giftig som Charivari. Desse skulle, med hela sin förmåga att förlöjliga, gärna kunnat få dagligen kasta sig öfver hofvets och funktionärernas egenheter, den småaktiga snålheten, skrytet med småsaker, favoritismen, skuggrädslan och allt, hvaråt man kan få hopen att skratta, utan att det ändock lyckats depopularisera »Juliithronen». Men de ovederläggliga, allom i ögonen fallande tilldragelser, som bevisat den retograda politiken, reaktionen mot allt, hvarpå denna thron grundades, lustan att offra *allt*, blott för att förvärfva heliga alliansens gunst och legitimisera person och dynasti — dessa *facta* hafva blifvit framdragna och deras *följder* påpekade, deras strid mot alla de grundsatser, som satte Ludvig Filip på thronen, deducerad ur godtyckets dödsfiende, logiken; och *detta* är det, som förstört Juliithronens popularitet, men ingalunda är det gycklet

öfver några »*päron*», några hvita hattar och paraplujer etc. etc. Imedlertid älskar man i Frankrike, som här, att ställa sig så, som vore det gycklet, öfvermodet, satiren, man hatade hos pressen. »Alla *sanningar* få sägas», heter det Gubevars, »blott det sker i ett anständigt språk». O J Fariséer och skrymtare! Nej, just *sanningarna* är det, som väcker er förtviflan; men det ser bättre ut att låtsa dö för några »peruker» eller annat småplåck. I själ och hjerta skulle man tusen gånger heldre se en press, som blott »dissekerade» personer och deras lyten eller löjligheter, än en, som framhafver i ljuset och dissekerar offentliga handlingar; hälldre en, som belyste gubbarnas peruker, än en, som belyser deras statsmannabedrifter. *Der* känner man sig hafva sin ömtåligaste punkt, fast man blygs att bekänna det.

Hvar och en, som klagar öfver »tidnings-despotism», förstår icke, hvad han säger. Denna despotism är förnuftets och händelsernas eller ock ingen. En despot, som måste ge skäl för hvarje sin handling och som icke herrskar längre, än de beherrskade frivilligt underkasta sig, är ett oting; och att ens tala derom är en så grof enfaldighet, att man borde blygas derför. Åtskilliga saker hafva blifvit anförda, som skola bevisa despotism hos vår »fria press». Vissa af dessa bevis äro något enfaldiga, andra hafva den för de flesta från samma håll kommande gravamina vanliga egenskapen att vara diktade. Man vill mot pressen göra gällande ett anspråk, som hvarken moralisk eller borgerlig lag ålägger någon menniska att uppfylla: man vill, att hon skall motarbeta sig sjelf, skall framföra icke blott bevis, utan till och med angifvelser *mot* sig sjelf. Tryck-

frihetslagen bjuder, att den, om hvilken *en* del af en rättegång, anklagelsen, är tryckt, skall få äfven en annan del, försvaret, kungjord i samma blad; hederskänslan bjuder, att hvar och en, som är angripen, bör få kungjorda *facta*, som urskulda honom; men ingen lag, hvarken borgerlig eller moralisk, bjuder, att hvar och en skall kunna tilltvinga sig kungörande af, äfven de enfaldigaste, långtrådigaste och minst bevisande, försök att *raisonnera* öfver hvad om honom förekommit. Detta fordrar man dock och vill således, att tidningarne skola vara färg- och karakterslösa repertorier för all möjlig tankekrystning; ja, man fordrar, att de skola intaga ovett mot sig sjelfva.

Hvad det första anspråket, eller skyldigheten att *fullständigt* referera *rättegångar*, angår, så behöfver derom ingenting sägas, enär den missnöjde alltid har en väg öppen att *tvinga* tidningarna till dess uppfyllande; och i detta, äfvensom i andra händelser (kungörande af uppgifter, facta och bevis), har vår press varit nästan samvetsgrannare, än man kunnat begära, och bestämdt samvetsgrannare än *någon* annan press. Huru vår s. k. ministeriella press skulle i samma fall förfara, är temligen svårt att säga, emedan de personer, som *der* blifvit angripne, tyckas nog hafva begripit sin och pressens ställning, för att icke begära hjelp af sina fiender, utan de hafva vändt sig dit, der hjelpen naturligtvis bordt sökas, så vida de ens ansett mödan värdt att svara. Man invänder, att detta är icke partie egale, då vi icke äga en ministeriel press, åtminstone ingen, som har en publik jemnförlig med »anfallspressens».

Men hvadan kan detta då komma sig? Upplösningsförfattaren och hela härskaran af hans parti proklamera ju öfverljudt, att »snillet» och »talenten» och »kunskaperna» och all verldens herrlighet i den vägen finnes på *deras* sida. Hvad i all verlden kan då hindra dem att få en lika vidt cirkulerande press som de liberale? Hvad, om icke en god sak att försvara? Icke ens den invändningen gäller, att »anfallspresssen» företrädesvis förstår kittla allmänhetens »sympathier» med ovett, smädelse, skandalösa dikter om sina motståndare etc.; ty i *denna* del af snilleöfningar står hon visst icke framför sin motståndare, såsom hvar och en kan öfvertyga sig, hvilken skrift han än vill slå upp af Palmblads, Svederi, Upplösningsförfattarens och flera andras fabrik.

Orsaken må nu vara hvilken som häldst; erkändt är imedlertid det factum, att den s. k. ministeriella pressen icke har någon afsättning, utom koteriet, och att dess anhängare således fordra att blifva *försvarade* af sina *fiender*. Om två fiendtliga fartyg mötas, skulle väl det enas hefälhafvare blifva utskrattad, om han parlamenterade på följande vis: jag har bättre kulor och krut än du, jag har skickligare besättning än du; men mina kanoner skjuta icke så långt som dina; mellan oss är således icke partie egale, och du måste låna mig dina kanoner, för att skjuta på dig. — Säger mig någon, att liknelsen haltar, så svarar jag, att den icke haltar hälften så mycket som Upplösningsförfattarens svar på en annan författares anmärkning, att oppositionspressen icke kan ådagalägga någon plan, emedan styrelsepressen icke har någon, nemligen att detta vore en undflykt och »alldeles detsamma, som om en

»dålig General skulle föregifva sig ej kunna segra der-»före, att fiendens planer vore ännu sämre än hans egna». Det tyckes, vid flyktigt påseende, vara barockt, men är icke *så* galet, som förf. vill låta påskina. Mot en fiende utan alla planer finnes åtminstone ingen *beräkning*. En utmärkt fäktare, som skröt att på många år aldrig hafva blifvit träffad, *blef* imedlertid en gång sårad af en i fäktkonsten alldeles oerfaren person. Denne hoppade af alla krafter upp från golfvet och stötte fäktaren midt i hufvudet med fleuretten. Mot dessa personer finnes intet sätt att värja sig, just emedan de icke begripa det ringaste af konsten att värja sig sjelfva. Sådant är förhållandet med vår ministeriella press; och derföre hafva de, som af och i den skulle försvaras, fallit på den befängda idéen att fordra beskydd af sina motståndare — fordra det, såsom en rättighet, och klaga jämmerligen, om det vägras dem.

En hop andra despotiska handlingar öfverklagas äfven, men hvilka jag sannerligen icke orkar att alla uppleta; de äro, likasom alla andra ämnen, spridda här och der i Upplösningsbrochuren. De, som jag för ögonblicket påminner mig, äro: att den fria pressen — eller rättare *en* tidning, hvilken kallas dess »koryfé» och till den grad behandlas såsom dess caput repræsentativum, att alla hans synder skrifvas på hela pressens, ja på alla liberalas räkning, och tvärtom, och det både de framfarnas, de närvarandes och förmodligen alla tillkommandes — att den »fria pressen» vägrar annoncera mot henne riktade skrifter, att hon skrämmer bokhandlare att icke sälja dem, att hon förlöjligar motståndares hela lefnadslopp, att hon omger dem med spioner, att hon, *för att vederlägga deras satser*,

trycker rättegångar, dem de haft med smeder och skoflickare etc. etc. etc. Om alla dylika uppgifter skulle det blifva allt för vidlyftigt att ge sig in i diskussion. I korthet kan blott anmärkas, att de flesta äro obevista, således förmodligen hemgjorda, och de öfrige förvridet och oärligt framställda, t. ex. den att rättegången mellan presten och skoflickaren (rätteligen skomakaren), handlar om »halfsulandet af ett par stöflar», då fråga likväl verkligen var om ett slagsmål. Att en andans man *öfverfaller* en person i dess hus, är redan i sig sjelft så anmärkningsvärdt, att rättegången derom säkerligen förtjenar att kungöras, utan allt afseende på den förres politiska tänkesätt. Sådant är förhållandet med de flesta öfriga beskyllningarna: oupphörlig oärlighet och förvridning af händelserna *). I allmänhet be-

*) Såsom prof på författarens ilskna orättvisa och tillika på hans ohyfsade stil, vill jag dock omnämna följande: Vid jemnförelsen mellan straffen i franska och svenska tryckfrihetslagarna (hvarom mera framdeles) anställer han, i anledning af de höga böter, hvarvid tidningsutgifvare i Frankrike är ålagdt att införa "svar och beriktiganden af i tidningen nämnda och utmärkta personer", denna betraktelse: "Endast detta lagrum skulle "för det fortfarande "monopoliserandet" med "yttrande-"rätten i dagblad" blifva något besvärligt, och man såg "(såge?) då ej en angripen enskilt man behöfva gå, så-"som en fridlös bettlare, från Redaktion till Redaktion, "med ödmjuk anhållan att få ett försvar mot ärerörigа "beskyllningar infördt, till dess någon af de "suveräna" "dagbladsbeherrskarne, af gunst och nåd, intog (dock "kanske ej oafkortadt och utan "noter") uppsatsen, med "öfverskrift: Vi hafve ej velat vägra" etc. Öfver

visar man föga i sin sak, genom att bevisa, det ens fiender burit sig illa åt i *sina* åtgärder; men sundom

---

denna diatrib hvilar en viss dunkelhet, såsom öfver de flesta yttranden af en skriftställare, som, rörande sig i en evig öfverretning, icke har tid att distinguera och bestämma sina begrepp. En angripen har två sätt att försvara sig: att neka verkligheten af ett uppgifvet factum, som lägges honom till last, och att söka bevisa, det intet ondt ligger i detta factum. Att införa ett svar i förra afseendet (hvilket är det enda, franska lagen menar) har, så vidt jag varit i tillfälle att erfara (och min erfarenhet i den vägen är icke ringa) aldrig blifvit vägradt af någon Stockholmsk tidningsredaktion; och i sednare afseendet har vägran till den grad varit sällsynt, att man kan förvåna sig deröfver. Ett svar från en notablare personlighet-eller författadt med så pass talent, att det icke tagit läsarens tålamod allt för starkt i anspråk, har alltid med beredvillighet mottagits, åtminstone af den fria pressens utgifvare (den andra känner jag icke, men förmodar, att den icke besväras med insändningar från sådant folk, som der angripes.) Då Upplösningsförfattarens hela ofvan intagna diatrib innebär en fullkomligt falsk uppgift — en nödlögn af en smädare, som, i saknad af verkligheter, stillar sin ilska med dikter, förundrar det mig, att tidningsutgifvarne icke uppmana honom att träda fram och bevisa sin angifvelse eller göra afbön inför allmänna rättskänslan. — Hvad noterna angår, dem han tyckes så mycket frukta, så måtte väl ingen sorts delikatess böra hindra en tidningsutgifvare att använda en kortare och beqvämare väg för anmärkningar, än som är öppen uti en enkom artikel. Eller är kanske meningen, att anmärkningar i ingen form äro tillbörliga? Detta vore visserligen beqvämligt, såsom innefattande rättighet till sista ordet mot en författare, och det i hans eget blad.

blifver dock denna föga bevisande bevisning nödvändig, nemligen då fiendernas position icke är positif, utan

---

Och just det vore "monopolium", hvilket deremot icke kan skönjas i en persons anspråk på att få försvara sig och sina satser, men ej andras. Men språk och förnuft handteras efter gehör, när man lefver i en oafbruten feber af förbittring! Formelen: "Vi hafve ej velat vägra" etc, bevisar, att redaktionen intager något, som den sjelf ej gillar; och detta är ju, hvad förf. påstår, att redaktionerne ej göra.

"Annonce-monopolium" skall bevisas genom en händelse mellan boktryckaren Hellsten och Redaktionen af Aftonbladet. Hvad Hellsten angår, så är detta exempel redan så ofta omtuggadt, att det ser ut, som om man icke hade något mera att anföra; och huru dermed hängde tillsamman, är dock långt före detta förklaradt. Om jag icke missminnes, blef hufvudsakliga resultatet af förklaringen, att Hellsten tillät sig någon stygg list, för att afnarra utgifvaren verktyg till en karrikatur mot dennes eget blad, och att derefter från underbetjeningen på hans kontor (den, som skref, har måst erkänna, att det skedde utan Hr Hjertas vetskap) kom tillsägelse, att inga annoncer vidare mottoges från Hr Hellsten, NB. på räkning. De två enda anmärkningsvärda saker i hela den lumpna transaktionen äro: att Hellsten, efter det eländiga knep han spelat Aftonbladets utgifvare, ville ytterligare vända sig till dennes tidning med annoncer, och att skriftställare, som, enligt eget intyg, besitta "snille och talent" framför sina motståndare, icke förmå påhitta någonting vigtigare att andraga, för att bevisa deras publicistiska vanarter, än en så lumpen historia. Om hon ock icke vore ensam i sitt slag (hvilket hon dock tyckes vara, enär så hetshungriga vedersakare icke kunnat uppvädra någon mer), och om hon vore utan vanställning framlagd, så hvad bevisade hon i alla fall? Äro icke alla tidningar, utom

rent af negatif, eller med andra ord, då de söka sin styrka endast i andras svaghet. Skulle denna svaghet

---

de officiella, af enskild beskaffenhet? och hvad finnes då, i lag eller ens i konsideration, som förbinder utgifvaren att kungöra annat, än honom lyster? Då Bokhandlarne för någon tid sedan vägrade att till salu emottaga en karrikatur, förklarade just den i fråga varande tidningen, att till denna vägran ägde de den fullkomligaste rätt, hvar och en för sin del, men att ett societets-beslut i denna syftning var orimligt och farligt. Detta var ganska riktigt sedt; och tidningar må väl icke hafva större förbindelse att annoncera allt utkommande, än boklådorne att sälja det, så snart hvarken den ene eller andra sammansätta sig derom? En sådan sammansättning mellan de liberala bladen supponerar Upplösningsförfattaren, men, såsom vanligt, utan att mägta anföra det ringaste bevis derpå, icke ens en liten Hellsten.

Af sina sålunda på fri hand tillskapade premisser och facta uppgör han en högst lamentabel framställning af svårigheterna för en emot den fria pressen skrifven bok att blifva annoncerad och såld. Huru annoncerings-trångmålet är bevisadt genom det Hellstenska upptåget, det hafva vi sett; återstår nu att se, huru försäljningen hindras. "Boken, heter det, skall "slutligen finna en bokhandlare, som upplåter sin disk "till fristad för en stackars "Varg i Veum eller "fred- "lös" på gammal svenska. Men den svenska "fria "yttranderättens" öde vill, att tidningarnes sjelfherr- "skare på samma gång, såsom "den betydligaste för- "läggare i landet", jemväl sträcker en fruktad spira öf- "ver bokhandlarne, från Haparanda till Ystad, och att "ganska få numera våga, åtminstone öppet, hålla till "afsalu en skrift, som innehåller något mot den store "förläggaren". (Napoleon kom ej längre med all sin "magt, mot tyska brochyr-författare). Och hvem kan

vara blott ett spegelfäkteri, en produkt af osanning och vanställning, så är det en pligt, ehuru obehaglig

"förtänka Hrr Bokhandlare, om de iakttaga en dylik "försigtighet? Hvar och en lefver af sitt, och hvem kan "begära, att man för försäljningen af en obetydlig bro-"chyr skall uppoffra ett flera hundrade, kanske tusen "Riksdalers förlag om året?" Detta innefattar en så svår angifvelse för illiberalitet, ja för djup moralisk depravation, att Hr Hjerta och samtlige bokhandlarne böra förklara sig deröfver, och att de angifne och angifvaren icke på en gång kunna åtnjuta allmänhetens aktning. Äfven utan förklaring måste man imedlertid luta åt den tron, att angifvelsen är falsk, då man sett i alla tidningar annonceras och i alla boklådor försäljas lika väl de skrifter, hvilka äro riktade mot den "fria pressen", som andra. Sjelfva Upplösnings-brochyren emottogs ju utan tvekan i boklådorna och annonsen derom i tidningarna? eller hur? — Hvilken skrift har då blifvit vägrad i bokhandeln? — Jo, svaras det, Svederi smädeskrift. — Sant! Men vägrade alla, eller ens flera än ett par? Någon befallning derom synes således icke hafva utgått; ty den hade väl varit allmän. Och var hon det, men blef icke åtlydd, så är ju "spiran" icke så "fruktad", hvilket äfven synes bekräftadt af händelsen med karrikaturen. Man vill väl icke inbilla oss, att Hr Hjerta förbjudit försäljningen äfven af den? Vägran i två så rakt motsatta riktningar synes bevisa, att den kommit, i ena som i andra fallet, från bokhandlarne sjelfva.

Huru man än vänder saken, synes det följaktligen rätt tydligt framstå, att hela beskyllningen blott är en uppfinning af "snillet", som äger den "talenten" att på fri hand göra facta, då de behöfvas. På det sättet går det ogement lätt att bekämpa sina vedersakare; och ändamålet helgar medlen. — Den författare, som jag företagit mig att granska, är långt ifrån medel-lös i denna betydelse.

och ofruktbar, att först söka föra frågan på dess rätta punkt. Det är mindre för att försvara de nu varande representanterna af pressen, än för att afstänga förf. från ett otillbörligt smyghål, som jag försökt visa, det hans tillmälen mot pressen äro till största delen falska i sin grund eller rent af diktade. Har detta lyckats, så blifver deraf en följd, att stridsplatsen måste flyttas dit, der den verkligen bör vara, och största delen raseras af de provisionella förskansningar, som den hetsige men illparige generalen genom en hastig öfverrumpling uppfört på en grund, den han icke kunde försvara, ja den han icke en gång kunde *hoppas* att försvara, så snart en närmare recognoscering af hans anläggningar skett — en allvarsam stormning var sedan aldrig nödig —. Nästan hela öfverbyggnaden bestod af målad entränning, och grunden af *intet*, af sämre än intet: af *dikter*.

En liten del återstår dock, som icke är alldeles dikt, utan hvilar på ett verkligt förhållande, fast detta blifvit vanställdt och falska slutsatser derpå byggda. Oppositionspressen har, som jag redan framställt, blifvit häcklad för det, att hon icke gjort sig till motionär och upphäfvit sig till *positif* verksamhet genom initiatif i reformfrågor. Imedlertid är, genom deduktioner ur både andra länders erfarenhet och sakens natur, ådagalagdt, att pressen till sin bestämmelse icke är annat än *relatif*, underhållande uppmärksamheten, manande, stridande för stora allmänna *principer*, ej sjelf väckande detaljförslag. En regering, som vore ännu mindre *positif*, ännnu mindre mägtig af system och planer, och som hade blott *en princip* — nemligen att sjelf icke hysa någon princip, utom det beqväma stilleståndets,

och att, om man ändtligen *måste* röra sig, låta arbeta åt sig af sina motståndare och låta släpa sig fram af dem — en sådan regering kan ensam våga fordra af en oppositionspress, att *den* skall göra en regerings arbete, utan hopp om annan lön derför än den tillvitelsen att söka svinga sig upp, att handla af den »krassaste, råaste egoism», att arbeta på alla samhällsbands upplösning, på all egendoms öfverflyttning; och säkert är, att dessa vackra tillmälen icke utdelas för »tonens», »sättets», »språkets» skull, ehuru det så heter, utan för *satsernas* skull, hvilka, om de en gång blefve gällande, skulle göra det omöjligt för vissa »gubbar» att i ro sitta qvar vid rodret. Men det är icke så lätt att inbilla nationen, att publicisterne arbeta för *sig* personligen vid »gubbarnas undanskuffande».

Den s. k. *egoismen*, hvarmed alla motståndare nu för tiden afspisas, är förträffligt karakteriserad i den snillrika »Törnrosens bok». Arrendatorn af kungsgården klagade öfver Ahlby-boernas egennytta, som hindrade qvarnens förseende med vatten, genom att lägga sig emot uppförandet af en damm. Sant var väl, att *deras* ängar derigenom skulle blifvit öfversvämmade. »Men», anmärkte arrendatorn, »så är det här i Sverige! »ingen vill släppa någonting till för det allmännyttiga; »och Ahlbyfolket skulle väl med torra ögon kunna åse »Skällnora qvarns ruin, blott de få behålla sina ängar »i godt skick». Hvad som befordrade »Ahlbyfolkets» fördel, det var egoism; men hvad som befordrade Skällnorafolkets vinst, hade deremot, Gubevars, ingen anstrykning af denna odygd. I det »allmännyttiga» skulle väl annars skillnaden ligga; men hvem gör icke sin sak till den allmännyttiga?

I grunden förhåller det sig enahanda med den klagan, att blott *rättigheter* nu omtalas, icke *pligter.* Hvarje rättighet hos en har en motsvarande pligt hos en annan; och allt tal om rättigheter är ju således tillika ett tal om pligter. Skillnaden blifver då blott, om *hvems* rättigheter och *hvems* pligter det talas. Å en sida har i så långliga tider varit yrkadt blott på rättigheter, att det kanske behöfdes att ändtligen yrka på pligter å samma sida; och om A's pligt är synonymt med B's rättighet, så kan det vara likgiltigt, om den sednare brukas i stället för den förra, eller tvertom. Dessutom är det falskt, att de liberale uteslutande predika om *rättigheter* för folket. Tvärtom hafva de mångdubblat antalet af *pligter;* då de historiske, konservative, eller hvad de kallas, erkänt hos folket blott *en* pligt — den passiva lydnaden, det tåliga underkastandet — hafva de liberale väckt uppmärksamheten på *många* pligter, som man bör uppfylla, för att vara menniska och medborgare. Obeskrifligt lågt begrepp skall man hafva om menskligheten och dess bestämmelse, för att i *pligterna mot sig sjelf* se endast egennytta, egoism, orent njutningsbegär, hersklystnad o. s. v.; Dessa pligter äro lika heliga, som pligterna mot andra, och innefatta dem oftast, ja, om de rätt förstås, alltid; och hafva icke hyllarne af en liberal statsåsigt uppställt en hel mängd af sådana pligter, dem man förr icke påtänkte, och dem våra historiske ej ännu vilja höra omtalas! Pligten att öfva och skärpa sitt förstånd genom begrundande af sina egna angelägenheter — att lätta deras börda, hvilka förut uteslutande haft denna omsorg (börda är det för den samvetsgranne, men anspråk hos den hersklystne, som vill

styra för *sin* skull, för *magtens* njutning, för *fördelen* af bestyret) — att bilda sig och efterkommande till renare kunskaper — att mangrant väpna sig till landets försvar — allt detta är pligter, dyra, mödosamma pligter, *ehuru* det tillika är rättigheter, eller kanske rättare just *derför e* att det är rättigheter. Ropet om liberalismens egoism har uppvuxit till *jargon;* och mera är det icke. På den motsatta sidan talade man fordom, medan man ännu *vågade,* rent ut och uteslutande om *sina rättigheter;* sedan fann man sig, allt som menskligheten i massa uppväxte till myndighetsålder, nödsakad att utbyta de för skarpt egoistiskt klingande orden mot de liktydiga: *folkets pligter;* men *sina pligter* ville man aldrig höra omtalas, utom i »statshandlingar» emellanåt, då de kopulerades med ordet »dyra», för att aldrig låta folket glömma, huru hederligt det borde *betala* dem. Slutligen kom en tid, då folket sjelft fick lust att tala om dem, men kom, af en händelse eller af en dunkel känsla af eget menniskovärde, att bruka det liktydiga ordet: *sina rättigheter.* Härvid inträffade helt naturligt, hvad som inträffar med allt här i verlden, att det, som förut är glömdt och således mest *behöfver* omtalas, äfven *blir* mest omtaladt. Om folkets *pligter* hade varit predikadt i sekler, och derom behöfdes icke mycket ytterligare predikande; *rättigheterne* blefvo således dagens text. Deraf följer dock ingalunda, att pligterne äro glömda, fast det så länge inskärpta ju icke behöfver så upprepas, som den nya, den förut nästan aldrig vidrörda läran. Så sker alltid, när en stor reform måste försiggå, i hvad det än vara må. Luther ifrade till den grad för tron, att man skulle varit frestad att föreställa sig, det han all-

deles underkände och ville ur sin lära aflysa goda gerningar. Detta var dock ingalunda hans mening; men kyrkan hade förut predikat så idkeligen om de sednare, att tron syntes vara alldeles glömd; och han såg sig derföre tvungen att gå nära öfverdrift åt andra hållet.

Så har jag för min del föreställt mig skälet dertill, att man tycker liberalismen allt för mycket luta åt folkets *rättigheter* och försumma yrkandet af dess *pligter*. Låt dess motståndare blott afstå från sina öfverdrifna, sina till intolerans, ja till fanatism gränsande begrepp om styrelsens rättigheter och inrymma något mera åt dess pligter (d. v. s. folkets rättigheter); låt dem mindre bittert förkättra nationernas vaknade, till största delen billiga anspråk — och de skola få se den motsatta stelheten, bitterheten, exklusiviteten upplösa sig i billiga påståenden, eller rättare dessa påståenden framträda i en mindre stötande drägt. Då två partier strida, af hvilka det ena, fåtaligt, misstänksamt, exklusift, länge haft magten, och det andra, numeriskt öfverägande till en ofantlig grad, men alltid nedhållet och således *äfven* misstänksamt, just begynner ana, ej blott sin magt, utan äfven sin rätt till magt; då måste en ömsesidig beskyllning för egoism uppstå. Men det är gifvet, att äfven en opartisk åskådare (så vidt en sådan kan existera) bör luta åt den supposition, att de förre (de *få*, de af ålder *exklusive*) lättare böra misstänkas för egoism, än den stora, hittills för intet aktade massan — så snart man nemligen för egoism räknar icke blott snikenheten efter materiela fördelar, utan ock magtens behag. Ty ingen tror vidare det skrymtaktiga föregifvandet — och derom böra skrymtarne upplysas, för att ej vidare göra sig en fruktlös möda — att de

exklusive skulle med sådan förbittring försvara magten blott *för folkets skull*, utan afseende på egen fördel, eget behag. Qvarnens arrendatorer förmå ej vidare inbilla oss, att det är för det »allmännyttiga», som de vilja uppdämma strömmen, eller, med andra ord, att *deras* interesse just är det allmännas; och »Ahlbyfolket» begynner ej blott *tro* sina ängar äfven värda afseende, utan ock *våga uttala* sin tro. Så är förhållandet vanligen med den der stygga »egoismen»; och häri ligger skilnaden mellan vår »egoistiska» tid och den fordna, »patriotiska», »sjelfuppoffrande» etc. etc. etc.

För hvad eller hvem offren borde ske, blir en fråga, deruti folken icke vidare äro lättrogne, såsom fordom. Att folkets uppoffringar, excessiva, aldrig slutande uppoffringar, till hela sin förfärliga vidd, fordras för *folkets egen* skull, vill det ej vidare tro. För den anspråksfulla minoritetens skull går ej an att erkänna att det sker — numera. Man väljer således en annan punkt, der pligternas, uppoffringarnas, tillgifvenhetens, kärlekens strålar skola sammanlöpa — en hög punkt, der man gör mine af att *sjelf* tillbedjande nedfalla, och under hvars namn man söker rädda allt, hvad ännu räddas kan. Fiktioners hela här uppbådas till tjenstgöring. Men det är fara värdt, att icke ens *der* ligger någon räddning mot den förfärliga s. k. »egoismen». Trumpetandet om att *en* personlighet gjort allt och bör tackas för allt — materiella storverk, välmågans tillvext, sjelfva folkökningen, ja snart sagdt sillens ankomst till kusterna — är utnött och effektlöst; folket vill veta »hvarföre och derföre» och har förlorat tron på fetischer. Detta är slutstenen i »egoismens» stora byggnad; och ju ifrigare man äflas att nedrifva denna, desto miss-

tänktare blir äflandet; och hvad menniskorna, i fall man tar dem på rätta sidan, väl skulle vara färdiga att erkänna som en nyttig *mensklig* inrättning, det stöter dem för hufvudet, så snart man vill göra det till fetisch. Denna observation öfver menniskonaturen borde lära vissa personer visdom, men retar dem tvertom till mera fanatiska åtgärder, mera anathemer och skymfningar öfver »egoism» och alla möjliga vanarter, mera halsstarrighet i en trosbekännelse, som ändtligen en gång måste förstöra just det, till hvars försvar spjut och lans blifvit inlagda.

Jag kommer här in på ett kapitel, för hvars »trivialitet» jag måste, likasom Geijer, bedja om ursäkt. Det är väl icke i sig sjelft af någon trivial natur, men kan synas trivialt derföre, att det blifvit så ofta omsagdt, så många gånger öfver bevisadt: förhållandet mellan monark och folk och *bemedlingen* dem emellan genom den förres rådgifvare. Upplösningsförfattaren har vidlyftigt och bittert utfarit mot de liberales önskan att i Sverige se denna bemedling ur samma synpunkt, hvarur den redan länge varit betraktad annorstädes. Oppositionen får uppbära de bittraste beskyllningar att, genom yrkandet af konstitutionalitetens *följder*, sedan dess *grunder* längesedan äro antagna, vilja alldeles omskapa Sverige och dess grundlagar; att icke »göra sig reda för, huru saken *här* sammanhänger»; att ej »känna mer än till termerna juridik och kameral»; att icke förstå eller vilja se Sveriges statsskick ur svenska förhållanden, utan blott »använda hela den utländska terminologien och alla anglo-galliska oppositionsfraser»; att »i öfversättning *taliter qualiter* importera både oppositionsbegrepp och reform-förslag»; att vilja

införa »endast *tom form*, lika de provisoriska franska och spanska frihetstabernaklerna (andra icke till förgätande), hvilkas kullramlande och återuppbyggnad åtminstone lemna flitigt återkommande anledningar till spaltfyllnad i tidningarna»; att vilja af Sverige göra »en profkarta på misslyckadt utländskt lappverk»; att »sträfva till ingenting mindre än att förvandla det gamla, ärliga, svenska odalmanna-blodet till engelsk »fullblod» eller fransysk »croiserad» ras; att »hota det gamla Svea med Pelias's öde, hvars blod barnen aftappade, för att insläppa nytt, ungdomligare, och hvilken »reform» tog lifvet af gubben»; att »arbeta på upplösning» och »ej veta, hvilkens eller hvilkas ärenden de gå», m. m. af alldeles samma innehåll och ton, hvilket väl föga *bevisar*, men kan vara så mycket mera tjenligt att, hos enfalden, lättskrämdheten och national-högfärden, väcka — just hvad förf. tillviter oppositionen att vilja framkalla — *passioner*, likasom »no popery»-skränet i England tillgreps, när »Fädrens vishet» eller skrytet om »gammalt engelskt odalmanna blod», om »institutioner uppväxta på engelsk grund», om »gammal engelsk ärlighet», om »aperi efter främlingar», om »nybakade theorier» (newfangled theories) o. s. v. ej vidare ville förslå.

Dylika manövrer af personer, som *hos sina motståndare* fördöma allt vädjande till känslor, »sympathier» och »*passioner*», måste naturligtvis hemta sitt förnämsta stöd af förvrängda eller fullkomligt falska framställningar af motståndarnes satser och åtgärder. Jag kan icke neka mig att ur Upplösnings-skriften anföra en hel lång tirad, såsom exempel på författarens mästerskap i konsten att beljuga oppositionspressen.

»Man går», säger han, »på jagt efter upplysning i ut-»ländska dagblad och tidskrifter; man finner der brister »öfverklagade; man ser efter, om icke sådana af samma »namn äfven här kunna upptäckas; man finner dem, »och genast ljuder öfver landet trollordet: reform, re-»form! . . . reform på franska . . . på engelska vi-»set¹ utan att man undersökt, om bristen här äger »samma *grunder*, som i Frankrike eller England, om »dess afhjelpande efter utländska modet skulle för oss »medföra samma *resultat*, med flera dylika omständig-»heter, som i fråga om *nyttan* (icke ordet) af en »re-»form», dock äro *hufvudsak*. Tala de franska bladen »om »*Jesuiter och Kongreganister*», straxt är hela »Sverige befolkadt med »Jesuiter och Kongreganister», *) »hvaraf man, sedan rasen utdog i Frankrike, icke heller »hört någon omtalas i Sverige, oaktadt ingen här lagt »två strån i kors till dessa odjurs utrotande. Finner »den franska oppositionspressen sig befogad att tala om »»*Dynastisk politik*», genast hafva vi ett uppkok af »denna »dynastiska politik», förstås med svenskt namn

*) Här har förf. en not, hvaruti skall ådagaläggas en okunnighet hos oppositionspressen, som brukat detta ord i stället för "Kongregationister", och det i 20 år. Hvem som brukade det först, eller om alla oppositions-publicister begått det felet, interesserar naturligtvis icke vår opartiske och rättvise Upplösningsförfattare, som vet, hvad han behöfver, och blott det t. ex. att "rasen utdog i Frankrike". Den kommer dock säkert att lefva, likasom Upplösningsförfattare-rasen, och af samma skäl. — Ett annat ord, "genomförd", förklaras för en "tanketom benämning af nya slaget". Det kan jag ej finna och får således taga i försvar ordets uppfinnare — — — de tysk-upsaliensiska filosoferna.

»och så pass lämpadt för »invertes bruk», som det po-»litiska qvacksalveriets farmakopé hos oss kan åstad-»komma. Har den fransyska oppositionspressen an-»märkt, att franska styrelsen saknar »*sympathier hos* »*folket*», straxt finner äfven den svenska oppositions-»pressen, med en förundransvärd originalitet, att sven-»ska styrelsen på samma gång »givet Slip og Tab» på »alla »sympathier». Då det sålunda är den svenska »statskroppens öde att få alla utländska sjukdomar på »halsen, är det ej heller underligt, att besagde stats-»kropps lif- och husläkare, Publicisterne, »söka bot, »der de tagit sot», och att således de utländska refor-»merna äfven äro de enda hälsovatten de kunna föreslå».

Denna benägenhet att härma utländingen är ganska allmän och bör icke uteslutande, icke ens företrädesvis tillvitas oppositionen och dess press. Ingen menniska, som följt de politiska och litterära striderna i Sverige, kan neka, att om utländska theorier gjort sig gällande hos *någon*, så är det hos det theosofiskt-mystiskt-ultraistiska parti, som är liberalismens motståndare. Ej blott filosofi, estetik och poesi, utan äfven politik äro importerade från Tyskland. Och eget är, att just de läror, som äro i svang vid *universiteterna* och derifrån utgå, framför allt annat äro utländska och variera efter den vind, som utifrån blåser. Sålunda var Upsala för fyratio år sedan fullkomligt revolutionärt och republikanskt. Då skedde utomlands en reaktion, och straxt var den införskrifven. Mot reaktionen kom sedan en ny reaktion; men den har icke ännu hunnit rotfästa sig i Tyskland och således ej heller komma till Upsala.

Det ligger visst icke något ondt uti att tillegna sig, hvad andra nationer tänkt och verkställt (hvarom mera snart); men i öfverdriften, i tillegningens urartande till tanklöst aperi och slafviskhet ligger det tadelvärda. Huruvida förebråelsen i detta afseende med mesta skäl drabbar de liberale eller deras motståndare, derom må de opartiske döma; men att en mindre opartisk domare än Upplösningsförfattaren svårligen finnes, det vittnar retligheten och förbittringen i hans språk. Att lugnt *undersöka* torde en oskickligare person knappast kunna uppletas. Jag trodde i början, att en författare, som uppträdde med sådana anspråk, med så öfverlägsen ton, måtte väl ändock i grunden hafva rätt; och jag gaf mig derföre till att skärskåda vår oppositions hufvudsakliga besvärspunkter, för att upptäcka de utländska typer, efter hvilka de blifvit modellerade. Till att börja med, fann jag det egentliga, *högljuddast* öfverklagade felet i *administrationens gång* vara en obeslutsamhet, en fruktan att någonsin decidera sig, ett begär att uppskjuta, att »ajournera», som lemnade de angelägnaste mål oafgjorda, de mest magtpåliggande embeten otillsatta. Jag letade i engelska och franska oppositionstal och oppositionstidningar efter originalet till de »taliter qualiter öfversatta» klagovisorna öfver detta förhållande; men jag var icke i stånd att hitta det. — Ett annat klagomål, som högljudt fördes här, rörde ett visst vacklande i principer för ekonomiska åtgärder, eller rättare en principlöshet i allt, som rörde näringarna. Äfven härtill kunde jag icke hitta originalet. Vi klaga öfver regeringens *inblandning* i enskilda bestyr; men klagan öfver något dylikt kunde ej upptäckas hos engelska oppositionspressen, knappast spår

dertill hos den franska. Likaså var det med bristen på *ansvariga* regeringsorganer. — Här hviskades, ja uttalades högt, vissa obehagliga anmärkningar om försök att *inverka på domaremagten*; men i England har man på långliga tider icke hört något i den vägen; och om *franska* magistraturens höga integritet, under det rådande och i många fall lyckade bemödandet att förnedra hvarje annan gren af den offentliga magten, visste både den franska och svenska pressen att berätta. Ej heller härutinnan syntes mig således något aperi, någon »öfversättning» hafva ägt rum.

Genomgick jag klagomålen öfver bristerna i vår *lagstiftning* och i våra *lagar*, så stötte jag allt jemnt på saker, hvartill inga originaler kunde upptäckas i det engelska eller franska »oppositionsidkandet». Om skråväsende, ståndsrepresentation, ekonomisk lagstiftning, hållskjuts, kronskjuts, indelningsverk med sin passevolance, med ett ord om de aldra vigtigaste af våra reformvänners gravamina fanns icke ett ord i franska eller engelska pressen.

Huru i all verlden, tänkte jag, kan det då rätteligen hänga tillsamman med svenska oppositionens och pressens aperi af utländskt missnöje, med dess oförmåga ett upptäcka *svenska* missbruk, som erfordra' »reform»? Till det *mesta*, till det *vigtigaste* finnas ju ändock icke utländska originaler. Men allt mera trängde sig på mig den öfvertygelsen, att hela anklagelsen måtte vara ett fantasi-stycke, ingalunda måladt »efter naturen,» utan på fri hand efter ingifvelser af en *önskan*, huru målaren gerna ville att det vore. Om original till ett och annat kan uppletas annorstädes, så kan detta förhållande möjligen till en del förklaras ur *härm-*

ning; men sjelfva denna härmning ligger ofta icke hos personerna, utan hos sakerna. Icke blott rätt och välfärd och begreppen derom, utan äfven de menskliga passionerna, begären, dårskaperna äro sig öfver allt lika; och det är således ganska möjligt, att samma sak finnes att klaga öfver, så väl, i det ena som i det andra landet. I sådant fall skall väl, vid mognare öfvervägande, härmningen befinnas egentligen bestå uti lånet af uttryck och ord, ej af sak, och icke böra dömas vara otillbörligare än hvarje annat lån, vetenskapligt, artistiskt, linguistiskt o. s. v., från ett främmande folk. Om Tartuffe eller Falstaff icke äga motsvarigheter utom Frankrike och England, hvarföre hafva då andra länders litteraturer tillegnat sig dem? Lika säkert som skrymteriet och liderligheten hafva representanter öfver allt, lika säkert finnas egennytta, högmod, misstänksamhet, rädsla, afund, ej mindre än deras motsatta dygder, lika väl hos negrer, kalmucker, söderhafsbor, som i det mest förfinade europeiska samhälle.

Redan i allmänhet skall man således kunna antaga, att de »öfverklagade klagomålen» sällan äro ett purt skällande på skuggan; och att vår opposition sällan saknat någon palpabel speciel grund för sina anmärkningar, visar ty värr erfarenheten, äfven om bilden stundom ägt en motbild i ett annat land och sjelfva uttrycket varit derifrån lånadt. Om det varit orätt att här ge *namn* af »Jesuiter och Kongregationister» åt en hop mystiska, intoleranta helgondyrkare, så har dock detta ingalunda hindrat »rasens» *tillvaro*. Att Upplösningsförfattaren icke i sednare tider hört dem »omtalas», kommer deraf, att han icke märkt, det de blott ombytt namn, men i sjelfva verket ännu hafvas i friskt

minne under annan benämning. Hvad den »dynastiska politiken» angår, så existerade den och omtaltes här, innan den gjorde uppseende i Frankrike. Den *fanns* väl förr i Frankrike än här, nemligen såsom Napoleons onde genius; men den *omtalades* icke då. Hos oss är den nära 30 år gammal; och frukterne visade sig just i den handling, som nyss varit föremål för så vidlyftiga publicistiska debatter. Under restaurationen i Frankrike tystnade anmärkningarne om den dynastiska politiken specielt, emedan den var sammanväfd med ett system för återställande af *allt* gammalt, af ett helt föråldradt statsskick. Det var först efter Julii-revolutionen, som saken, och talet om saken, åter framträdde; och då voro båda delarne redan gamla i Sverige. I England äro de sista symptomerne af dynastisk politik snart hundrade år gamla.

Hvad »*sympathier hos folket*» angår, så är frågan om *saken* lika gammal, som tillvaron af stat och styrelse, och har blifvit afhandlad ifrån den stund, då menniskorna begynte afhandla någon ting. Om *namnet* är lånadt, så bevisar detta lika litet mot sakens inhemskhet och ålder, som nyheten af namnen »ultra», »devouerad», »proletär» etc. bevisar, att de med dem betecknade saker icke förr hos oss funnits; och lika litet bevisar den, att dessa saker icke förr blifvit bemärkta och öfverklagade, fast det skett under andra namn. För öfrigt bör anmärkas, att de liberales ordande om »folkets sympathier» blifvit alldeles misstydt. Om en eller annan bland dem talat om sympathier *mellan* regering och folk och velat derpå grunda politiken, så är dock detta ett missförstånd; ty de, som först väckte frågan, menade ögonskenligen icke folkets

sympathier för regeringen, utan folkets sympathier för idéer, för andra folk o. s. v. Om t. ex. nationen ser sin styrelse med förkärlek sluta sig till ett system, till en främmande magt, hvarför nationen sjelf har antipathi, och tvertom stöta ifrån sig en politik eller en stat, som äro henne kära, då har regeringen blifvit ansedd att stöta folkets sympathier, att styra *emot* dem. Genom att akta sig för detta sednare kan en styrelse visserligen förvärfva sig sitt folks »sympathi» för egen räkning; men om *denna* fråga är det icke, som de liberale egentligen talat, så vidt jag kunnat fatta deras mening. I England hafva nationens sympathier oaflåtligen blifvit respekterade, allt sedan Stuartarnes tid. Desse envisades att älska, der folket hatade, att hata, der folket älskade; och denna strid med folkets sympathier slutade med att beröfva dem sjelfva all sympathi. Allt sedan ett statsförbund uppkom i Europa, har *alltid för* hvarje tid funnits *en* magt, hos hvilken despotismen och intolerancen ägt sitt förnämsta stöd, till hvilken de despotiskt sinnades ögon litat, kring hvilken, såsom kring en kärna, allt förtryck och allt mörker grupperat sig, och för hvilken alla frisinnade och ljuset älskande nationer hyst vedervilja och bäfvan. Denna plats innehades vid sjuttonde seklets början af den vidt utgrenade spanska magten och vid seklets slut af Frankrike. Engelsmännen hyste mycken förbittring mot dessa magter; och Elisabeths nästan exempellösa popularitet kom deraf, att hon delade denna sitt folks antipathi. Hennes efterträdare och hans son och sonsöner kastade sig på tvärn mot nationens känslor och hade den oförnuftiga kortsyntheten att sluta sig intill sitt folks fiender och trotsa nationalsympathierna. Följden vet man.

Samma lek med sympathierna ser man nu i Frankrike; och följden vet man icke. Historien synes imedlertid påpeka, att en sådan strid aldrig blifver ohämnad. De största misstag förlåtas, den största klokhet, de största materiella fördelar glömmas ofta för denna likhet eller olikhet i sympathier. Man kan framhålla siffror, som visa de största materiella fördelar, man kan pryda sina »statshandlingar» med de mest förvånande jetteverk; och ändock kan all denna herrlighet vara utan verkan på folket, ändock kan detta förblifva kallt, ja förbittradt, blott för det att dess sympathier blifvit stötta för hufvudet genom en allt för ögonskenlig partiskhet *för* hvad folket *hatar*, eller vedervilja *mot* hvad folket *älskar*. Folket fordrar att få i känslor, i kärlek som i motvilja, öfverensstämma med sin regering. Och om nu, såsom nämndt är, inga stora ord, *äfven rättfärdigade af materiella fördelar*, förmå ersätta likheten i sympathier, hvad skall det då icke blifva, om hvarken denna likhet eller det, hvarmed man vill ersätta den, finnes!

Så har jag fattat de liberales yrkande på sympathier, nemligen icke att de vilja, det regeringen skall styra *genom* sympathier, utan *enligt* sympathier. Detta är visst icke en oföränderlig regel, ty sympathier kunna finnas, som hvila på tillfälliga, osäkra grunder; men då försvinna de också snart af sig sjelfva. Andra åter finnas, som äro djupare rotade och hvila på en oförgänglig grund, på känslan af hvad menskligheten har heligt; och *dessa* förolämpas aldrig ostraffadt.

Genomgår man sålunda de mot den fria pressen af Upplösningsförfattaren framkastade tillvitelser för aperi efter utländska mönster, i fråga om missnöje med

vårt statsskick, *vår* styrelse, och för rop på »reform» endast af det skäl att annorstädes ropas derpå, så skall man deri finna nästan ingenting annat än okunnighet (verklig eller låtsad) om motståndarnes syftning och motiver; deklamation i stället för bevisning; vädjande till passioner, i stället för klar insigt och öfvertygelse, till nationens stolthetskänsla, i stället för pröfning af hvad godt kan finnas i andra folks institutioner; dikter och sofismer om uppkomsten och sanna betydelsen af dessa institutioner, samtlige beräknade på nationalhögfärdens retande genom toma ord om »osvenskhet», om »antinationalitet», om »detta fria, ädla, kraftfulla, Wasas och Engelbrechts folks förvandling till *kältrande pickelhäringar*, löpande efter utländska fraser, i stället för att handla efter svenskt mannavett» etc. etc. Nöden måtte vara stor, då man ser sig tvungen att frammana Wasas och Engelbrechts skuggor, för att skrämma svenskarna från att lyssna till förslag om nödvändiga förbättringar i sitt statsskick. Man tyckes hafva glömt, att de båda stora män, hvilka icke få hvila ostörde i sina grafvar, voro stora just genom reformer, och att Gustaf visst icke försmådde att begagna sig af främmande nationers erfarenhet. Bland skriket mot honom af *den* tidens konservativa och svenskhetsifrare, var just det högljuddaste, att han hyllade utländska idéer, utländska läror och utländska seder. Han vågade begripa nyttan af andras erfarenhet och forskningar; han insåg, att de nödiga reformerna icke kunde uppföras på »svensk grund», i fall en sådan icke ännu fanns i saker, hvilkas nödvändighet hans snille genomskådade, och att en trångbröstad isoleringsprincip endast skulle fördröja, om icke totalt hindra,

svenska nationens inträde i den europeiska statsfamilj, dit hon hörde.

Lika tanklöst och flackt, som försöken att *raisonnera* bort liberalismens fordringar på reformer befinnas utfalla, lika olämpliga och tomma visa sig således äfven försöken att *deklamera* bort dem, så snart deklamationerne beskådas på något närmare håll. Men detta är vanligen deklamationers lott; och jag vill ej uppehålla mig med ytterligare analyser af författarens stora ord och hans vädjande till känslan och passionerna. Den vigtigaste frågan återstår — den, i anledning hvaraf det mesta slöseriet med ord ägt rum, och som således egentligen måtte väcka bäfvan i lägret —: frågan om *ministerstyrelse*. Utropen om en dylik styrelses »osvenskhet», om »partierna», hvarpå den skall hvila, m. m. d. vill jag alldeles lemna å sido, för att göra en enkel framställning af det konstitutionella systemets natur, dess lämplighet till all styrelse öfver ett bildadt folk och dess nödvändighet till komplettering af den »lagbundenhet», hvaraf Sverige säges vara i åtnjutande.

Hos svenskarna, likasom hos alla andra folk, har, sedan uråldriga tider, legat en dunkel känsla af att monarkerne ledas af sin omgifning, och att *denna* (sedan konungsligheten sjelf blifvit ansedd oantastlig) bör *ansvara* för hvad i monarkens namn sker; men denna känsla har varit outvecklad och endast uppenbarat sig, likasom i England i äldsta tiderna, i våldsamma, ögonblickliga utbrott. Olagliga, ehuru stundom *billiga*, blodsdomar hafva drabbat en Göran Pehrsson, Råds-

herrarne 1600, Görtz o. s. v.; men ett system, en stadgad form, i kraft hvaraf styrelsen ansetts för en kollektif och moralisk person och dess förseelser lagligen kunnat utkräfvas af konungens närmaste tjenare, har aldrig varit i Sverige påtänkt förr än 1809. Hvad som då stadgades om Rådgifvares ansvarighet för regeringsåtgärder, är en nyhet, ingalunda »ämnad till endast *svensk*», ingalunda härledd ur »Sveriges gamla, *sega* former», ingalunda upprunnen på svensk grund, utan verkligen ett *lån från främlingar*, eller specielt från England. Ingen kan påstå, att svenskarne »vid ordnandet af denna inre angelägenhet» kunde »vägleda sig sjelfva», kunde »ur egna förhållanden» och med blott »eget förstånd» uppsöka bristerna och medlen deremot, utan måste erkänna, det de togo den ifrågarande institutionen af främlingar, sådan den påtvang sig, då vi sågo bristen på garantier och måste söka dem i en erfarenhet, som *vi* icke ägde. Detta är en historisk sanning, som man förgäfves skall söka bortblanda. Det var en »främmande reform»; den var »*djupgående*» — »*genomgripande*»; men att den icke blef »*i alla riktningar genomförd*», har erfarenheten visat; och derom är stället att försöka en »diskussion», så vidt denna kan äga rum med en så hetsig, så af stora och bittra ord lefvande författare.

Jag har aldrig märkt, att någon velat »få Sveriges konstitution till engelsk eller fransysk»; men jag har trott mig märka ett visst anspråk att få rättsgrunder och sundt förnuft ansedda såsom *allmänna* rättesnören, efter hvilka svensk konstitution bör förklaras, lika väl som engelsk och fransk. Hvad som är rätt och förnuftigt på ett ställe, är det äfven på ett annat;

och *det* beror icke på lokala förhållanden, nationallynne, vanor, historiska minnen eller dylikt. Ej heller har jag märkt, att det varit skadligt, ej ens alltid förkastadt af Upplösningsförfattarens trosförvandter, att, då man saknat egen erfarenhet, använda andras, såsom grund för hvad som kan göras och bör göras. Hvad är bildningen och historien annat än ett tillfälle för individen att befrias från äfventyret och tidsutdrägten af *egna* försök i allt och att kunna lära af *andras?* Icke afsäger sig ett folk sin nationalitet och blifver apor, derföre att det, för att betrygga sin frihet och sitt välstånd, hos andra folk söker frukterna af en erfarenhet, som det sjelft ej ännu hunnit samla, af en historia, som det sjelft ej ännu hunnit genomlefva? Hvarföre skickar man ut resande, att inhemta kunskaper i främmande länder? hvarföre läser man beskrifningar om dessas inrättningar, om ej för att lära till *eget* bruk? Svenskarne hafva i allmänhet icke skytt detta slags undervisning; och de hafva haft mycket rätt. Deruti ligger civiliserade samhällens företräde framför de ociviliserade, att de förre förstå lära af hvarandra. Asiatiska och andra till hyfsning icke hunna nationer stå i många sekler qvar på sin låga punkt, just derföre att de — af rå högfärd eller, som man gerna vill kalla det, »nationalitet» — aldrig vilja lära af andra, draga nytta af andras erfarenhet, tillegna sig andras inrättningar. I industri, i allt, hvad till trefnad och lifsnjutning bidrager, hafva deremot *vi* tagit exempel från främmande land och oftast funnit oss väl deraf. *Sådant* är dock beroende af lokala och klimatiska förhållanden. Hvad som deremot *icke* har sammanhang med lokal och

klimat, är *rättsbegrepp*, är grunderna för menskligt samhälle, är läran om pligter och rättigheter, är de oförgängliga principerne för menniskovärde och frihet. Skulle vi då *endast häruti*, endast i det, som är evigt och oföränderligt och lika under eqvatorn och polen, vara utestängde från begagnandet af andras erfarenhet, under det härmningen af det tillfälliga, det på lokalen beroende är oss gerna unnad? Detta vore sannerligen orimligt; och den der *svenskheten*, som skränas emot oss, så snart vi se oss omkring efter främmande *politisk* erfarenhet, förefaller ovilkorligt såsom en tom skräckbild.

Vi hade, likasom andra europeiska folk, försökt valmonarki, hvarunder aristokrati och kyrka varit de verklige styrande; vi hade sedan försökt ärftlig monarki, utan bestämda former och i en oupphörlig kamp mellan krona och adel; vi hade försökt enväldig monarki, hvarigenom *enhet* ändtligen vans, men på frihetens bekostnad; vi hade, efter enväldets fall, försökt republik, men, det måste erkännas, en skrå-republik; vi hade derefter åter försökt envälde (eller i det närmaste envälde); och så funno vi oss ändtligen, för trettio år sedan, föranlåtne att försöka lagbunden eller, som det annorstädes kallas, konstitutionel monarki. Att denna tanke var lånad från andra folk, eller rättare från England (ty hvad som annorstädes fans i den vägen, var nytt och äfven lånadt från England), det är redan nämndt. Och tillstå måste man, att ingen nation har så föga att hemta ur *egen* erfarenhet; eller rättare, vi hafva så *mycken* erfarenhet, att den derigenom blifvit blott negatif och snarare förvillande än ledande. Vår historia är vacker, men mera yttre än

inre. Intet styrelsesätt har hunnit blifva gammalt nog, för att sammanväxa med folket, genomtränga dess rot och blifva oförgängligt lefvande i dess sinne. *Frihet* har funnits, men mera grundad på sedvanor, på lynne, på *känsla*, än på positiva former, hvilka alltid vacklat och aldrig förmått göra sig gällande mot personligheten. Vi tala mycket om våra »gamla lagar» och vår gamla rätt att deltaga i deras stiftande; men huru mycket dessa lagar och denna rätt skyddat oss, det visade Erik XIV, som lät sin egenmyndigt inrättade Kungsnämnd döma sina blodsdomar efter *Hofartiklar*, dem han sjelf gjort; det visade Carl IX:s ofta oformliga våldsamheter; det visade sjelfve den store Gustaf Adolfs egenmägtiga och våldsamma förfarande mot Presidenten i Åbo Hofrätt, Rålamb, för det att hans son vägrat passa upp vid bordet; det visade Carl XI:s reduktions-commission; det visade Bjelkes, Boethii och andras laglösa förföljelser; det visade Patkulls ohyggliga öde under Carl XII och Ständernas kommissioners förfarande under frihetstiden. Hvar häldst vi se oss omkring i svenska historien, finna vi en viss frisinthet *nederst* i samhället, en ande af »man för sig», en rättskänsla, som skyddar enskild mot enskild, men nästan ingenstädes ett på positif rätt och *former* grundadt skydd mot *magtens* tilltag. Dessa blefvo hämmade, eller rättare hämnade, men genom uppresningar och sjelfhämnd, d. v. s. den enskilda frihets- och rättskänslans ingripande. Oupphörligt företogos »reformer», men af motsatt natur emot dem, som *nu* yrkas. Ibland annat förstördes den urgamla nämnden i rättegång, eller rättare den förlorade sin betydelse, och skalet lemnades qvar. Alla styrelser gnagde på *roten* af vår folks-frihet: den munici-

pala sjelfstyrelsen, som gjort Englands inre trefnad till en viss grad oberoende af det väder, som blåser i de *högre* regionerna, på *politikens* tummelplats. Hvad enväldige konungar förstört, funno sig »magtägande ständer» icke hugade att återställa; ty *deras* mening var några skråns magt, men ingalunda återställande af en förlorad folksfrihet.

Nationerne begynna fästa mera uppmärksamhet vid detta ämne; ty de inse ändtligen, att centralisation är centralisation, ehvad machineriets trådar sammanlöpa hos en *person* eller ett *koteri*, hos ett skrå eller en knippa af skrån. Ett långt och mödosamt studium af historien har öppnat folkens ögon, så att de inse betydelsen af ordet *regering* och icke mera dervid fästa det begrepp, som vore denna en allestädes närvarande försyn, utan hvars medverkan icke en gärdesgård kan flyttas eller en väg grusas, en brofogde tillsättas eller en kanal gräfvas. Med att *begripa* det rätta har man imedlertid icke *verkställt* det; och så länge regeringarne äro, hvad de äro, måste medel utfinnas att hålla dem vid vägen, hvarifrån de hafva sådan tendens att aflägsna sig; och detta är desto mera nödvändigt, ju mera centralisationen tagit öfverhand. Hvad England, med sin inre, djupare i samhällets rot ingripande sjelfstyrelse, sett sig behöfva, är således ännu nödvändigare för så komplett centraliserade samhällen, som Frankrike och Sverige. En stark, fast kanske dunkel och outredd känsla af detta behof ledde således 1809 års lagstiftare att från England låna den *ministeriella ansvarigheten*. Det är både ömkligt och löjligt att se, huru man nu beter och svänger sig, för att bevisa, det hvarken ministrar eller ansvarighet finnas.

När det införskrifna machineriet skulle sättas i gång, begrepo machinisterne icke, eller ville icke begripa, huru det skulle handhafvas och gå; och allt gled åter ned i det aflagda machineriets gamla spår och gick så, att man svårligen kunde märka, det något nytt fanns. En *ansvarig* styrelse utbasunades; men då något verkligt *ansvar* påkallades, då uppstod ett skrammel och ett skrik i hela rucklet, så att man kunde mista hörseln; och machinisterne sökte gömma sig precist i samma vrå, der de i den gamla inrättningen voro vande att stå säkre.

Då det sålunda fortgått bortåt ett fjerdedels sekel, begynte en och annan att fråga sig: huru kommer det till, att det machineri, vi införskrefvo, icke vill gå, icke vill här frambringa samma verkningar, som der, hvarifrån det är hemtadt? Ligger felet deruti, att vi icke förstå sköta det, eller att vi icke fått det komplett? Sedan dessa frågor voro väckta, var det också ganska naturligt, att man begynte se sig om något nogare i den ursprungliga modellen; och då befans det, att idéen var i det hela riktigt uppfattad och återgifven, men att vid igångsättandet ett misstag var begånget, hvarigenom det hela *kunde* eluderas, om man *ville*, men som visst icke varit hinderligt, om man velat fatta andan, icke blott den döda och dödande bokstafven. Det är svårt att säga, om detta misstag var en frukt af den barnsliga inbilskhet, som, för att kunna skryta med *egen* fyndighet, tillsätter eller afklipper något af gamla bepröfvade inrättningar, då man skall tillegna sig dem, eller om det med flit gjordes af dem, som hitförde och uppsatte det lånta machineriet, och som möjligen spekulerade på att sjelfve blifva machinister. Den ofvan-

nämnda vrå, som väl af ålder fans i original-modellen, men som der blifvit långt före detta obegagnad, emedan de män, på hvilkas ansvar ett så vigtigt verk skulle gå, ansågo sig icke, som män af heder, kunna begagna den, blef ganska riktigt inrättad i vår imitation och mycket beqvämt inredd, så att magtens organer, om de älskade sitt embete högre än sin ära, kunde göra sig alldeles oåtkomliga.

Om man nu måste medgifva, att representationens rätt att ställa Konungens *rådgifvare* till *rätta* för regeringsåtgärder, eller att förklara dem odugliga, icke är en »urgammal svensk» inrättning, utan hemtad från ett annat lands konstitution, så må man billigt fråga: är det då så »antinationelt», så »upplösande», så förstörande, så revolutionärt, att vilja *komplettera* denna idée och bringa den till verkställbarhet, genom att ur samma modell, der det hela är taget, äfven *låna* en obetydlig utveckling, utan hvilken det hela är en otanke, en död bokstaf?

Att det enklaste och säkraste medlet att afhjelpa bristen och komplettera härmningen föreslås af det ministeriella ansvarighetssystemets ifrigaste fiende, Upplösningsförfattaren, är underligt nog; men det är ingenting underligt uti, att han, som det synes, är i fullkomlig okunnighet, att han plöjer med de liberales kalf. Han föreslår nemligen, i likhet med hvad *de* ständigt yrkat, att »i konseljen, der ärendet bör anses fulleligen »utredt, borde åtminstone ej mer än rubriken och huf»vudgrunden för beslutet tagas till protokoll och i utgåen»de expeditionen tillkännagifvas; ty allt det öfriga lig»ger ju i akten, för hvem som hälst att undersöka och »kommentera». Då han tillika föreslår, att »expeditio-

»men utgår med ensamt föredragandens namn, «på nådigste befallning»», så har han gått jemnt så långt, som de fleste af våra reformvänner velat i denna fråga komma till en början, för införande af en verklig ministerstyrelse i Sverige. Allt, utom rubriken och hufvudgrunden borta ur konseljprotokollerna, d. v. s. alla *reservationer* försvunna! och *akten*, sedan, tillgänglig »för hvem som häldst att undersöka och kommentera», d. v. s. alla hemliga s. k. »statsrådshandlingar» försvunna! Sannerligen, mera är det icke, som desse samme liberale, mot hvilka förf. med sådan vrede och så ömklig klagolåt utfar för deras sträfvande att införa ministerstyrelse, yrkat af *lagförändringar*; det öfriga gör sig sjelft, och det ofortöfvadt, blott vi få bort reservationsrätten, detta ömkliga smyghål, hvilket ensamt kan, likt ett »Ilbondokani», betaga konstitutionsutskottet målföret, så att det, äfven då en grof öfverträdelse af lag eller anslag ligger tydlig för allt menskligt förstånd, icke förmår yttra mera än de orden, att »anledning till åtal icke finnes mot någon af *Konungens rådgifvare*.» Detta bedröfliga gäckeri med nationens anspråk på *lagbunden* och *ansvarig* styrelse skulle försvinna genom en skenbart så obetydlig »reform». En radikalare har jag icke sett i denna fråga yrkas af någon liberal politicus i sednare tider. Det *juridiska* ansvaret är derigenom stadgadt; och om det *moraliska* kan aldrig stadgas i *lag*.

Begriper förf. då icke sjelf, hvad han skrifver och föreslår? Äro hans loftalare icke heller djupare invigde i politikens mysterier? Det ser besynnerligt ut att mot de liberale, för det de yrka en ministerstyrelse spruta eld och lågor i hvarje rad och så sjelf före-

slå det säkraste, det af dem ifrigast yrkade medlet till en ministerstyrelses införande. Men man har allt jemnt haft tillfälle att anmärka, att förf. och hans trosförvandter hafva lika litet reda på, hvad deras motståndare vilja, som hvad ministerstyrelse är i de länder, der den finnes. De aldra vidunderligaste begrepp om saken titta fram, så snart man vill tvinga de häftige motståndarne att söka förklara sina deklamationer. De föreställa sig, att ministrar äro styrande med *egen* magt och *bredvid* Konungen, mot hvilken man tror dem kunna slå näfven i bordet och säga: detta *skall* ske; detta *skall icke* ske. Med ett ord, det ser ut, som de inbilske och stortalige predikanterne mot det konstitutionella systemet veta derom ingenting mera, än hvad de fått af skeppareberättelser till husbehof*) och för att skrämma barn. Allt, hvad de deklamera, går *bredvid* saken och rörer blott *tillfälliga* sidor deraf; men grundidéen, väsendet är dem fullkomligt främmande. Att intränga deruti kostar något mera eftertanka och opartisk forskning, än det kostar att lära sig deklamera om »partier» och »institutioner uppvuxna på svensk grund» och »gammalt svenskt mannavett» och »kältran-

---

*) Eller ur tyska dogmatister. Om det i något fall skulle vara sant, att den fria pressen icke vet mera, än som står att hemta i engelska och franska tidningar, så är det, å andra sidan, omisskänneligt, att den fria pressens vedersakare om de ting, hvarom de med så mycken tillförsigt fälla dom, i allmänhet icke veta mera, än som står att läsa i några tyska politiska författare. Det enda, hvaruti de historiskes kunskaper torde vara öfver vissa deras vedersakares, är, att de, som det tyckes, bättre veta, "hvems ärender de gå".

de pickelhäringar» och »frihetstabernakler», och så röra ihop det ena med det andra, så att det susar för öronen på läsaren och de fosforister klappa i händer, bäfvande af förtjusning.

Frivillig okunnighet (h. e. oärlighet) råder i hvarje punkt af föreställningen om reformvännernas påståenden. Bland annat måste man anmärka den ihärdighet, hvarmed det konstitutionella systemets fiender klaga, att man vill fordra ansvarighet af våra *Statsråder*, som dock icke hafva någon administratif magt. Hundrade gånger har väl imedlertid blifvit anmärkt, att ingen egentligen bryr sig om *dem*, att ingen liberal, som *förstår* hvad han vill, söker påbörda *dem* något verkligt ministerskap. De äro intet annat än »ministres sans portefeuille»; och om de äga »magt att låta skära en penna» eller icke, det interesserar oss föga. Men andra finnas, dem grundlagen ämnat till ministrar, och som blifva det fullkomligt, så snart Upplösningsförfattarens förslag angående protokollerna och formen för utfärdandet af Konungens beslut gått igenom. Dessa äro Utrikes ministern, Hofcantzleren (så vida det öfverflödiga embetet kan komma att bibehållas), Justitiæ-Cantzleren, Statssekreterarne och Generaladjutanterne. Må *desse* vara, såsom man säger, »män för sin hatt», må desse begripa sin höga ställning, och må de framför allt, såsom författaren vill, sakna reservationernas smyghål och således nödgas framstå såsom ansvarige, moraliter och legaliter ansvarige, för *allt* hvad som händer och sker, utan att ett Utskott behöfver först gräfva i luntor, för att se, om de älskat embetet högre än äran; och ministerstyrelsen står der lifslefvande. Hvad som kan återstå är endast några *vanor*, som snart

innötas; men knappast en enda paragraf mera af *lagen* behöfver röras för ändamålet.

Förf. förekastar oppositionen och den fria pressen, att de blott ropa åt ministrarna: ansvara! ansvara! men på samma gång icke vilja unna dem den *magt*, som ansvarige ministrar böra äga; men denna tillvitelse är oförtjent. Ur räkningen måste, såsom sagdt är, *Statsråderne* uteslutas, hvilka, i likhet med sina vederlikar i andra länder (Ministres sans portefeuille, Conseillers d'Etat, Privy Counsellors etc.) icke hafva eller kunna hafva någon direkt administratif *magt*, så länge de icke äro departementschefer, såsom i Norige. Af dem kan man aldrig juridice fordra mera, än att de ansvara för sina *råd*, ehuru man visserligen äger högre anspråk i moralisk väg, eller att de, såsom män af ära och fosterlandskärlek, icke sitta qvar vid ett rådsbord, der deras råd ingen ting förmå. Men de verkliga *ministrarne*, som ofvan äro uppräknade, de äga visst magt inom sina respektive departementer, icke blott att »låta skära pennor», utan ock att göra sin vilja respekterad i vida vigtigare ting. Den enda brist på magt, som man egentligen vet att uppgifva, då man skall utfara mot de liberale för deras »ansvarspåståenden» mot ministrarna, är, att de icke äga *till- och afsätta underlydande tjenstemän*. Denna brist hafva dock ett par af departementscheferne (Hrr Nerman och v. Hartmansdorff) velat och till stor del lyckats afhjelpa; och de anmärkningar, som pressen mot dem riktat i detta afseende, hafva, om man vill *ärligt* referera, grundat sig derpå, att de visade lust att blott *till hälften* göra sig till ministrar, eller taga minister-*magten*, under det de med händer och fötter spjärna-

de mot minister-*ansvarigheten*. Publicisterne tycktes blott vilja, att det skulle vara ärligt spel, att varan icke skulle tagas, utan att betala priset derför.

Skälet, hvarföre tjenstemännen inom administrationsdepartementerna, eller det så kallade »Konungens Cantzli», varit och äro inamovible och ägt trygga sig vid ett gifvet befordringsreglemente, ligger i den juridiska form och, till stor del, den juridiska befattning, som regeringen äger (i Utrikes-ministerns departement, eller »Cabinettet, äro *alla* tjenster förtroendetjenster). Man trodde nemligen, att män, som skulle föra ett vitsord ägande protokoll, och det till stor del i verkliga rättegångsmål (i Justitiæ-Cantzlerens departement, såsom Revisionen oformligen blifvit, är detta *alltid* förhållandet), borde vara oberoende; och häraf följde, att befordringsreglementet och oberoendet borde gälla icke blott för de *lägre* grader, hvarur protokollsföranderne befordrades, utan äfven för den enda *högre* graden (Expeditionssekreterarne), som borde ansvara för de utgående expeditionernas enlighet med beslutet. Imedlertid har behofvet, sedan långliga tider, ofta gjort afbrott i denna befordringsordning; då chefen behöft ett dugligt biträde och icke funnit ämne dertill inom närmaste grader eller ens inom departementet, har han tagit ett tjenligt ämne från annat håll; och löneanslag hafva då alltid stått att erhålla. Hela den öfverklagade bristen på *magt* öfver egna departements-tjenstemän består således uti ingen ting mera, än att chefen icke kunnat *utstryka* en oduglig eller misshaglig tjensteman; men att *använda* honom har han aldrig nödgats, ej heller hindrats att till sitt biträde kalla, hvem han funnit skicklig. *Om* det skulle vara Upplösnings-

författaren möjligt att lugnt begrunda en sina motståndares sats och utan hetta eller deklamationer besvara en fråga från det hållet, ville jag således fråga honom, hvilket hinder Canzliets befordringslagar egentligen förete emot den del af ministeriella magten, som han tror ligga i rättigheten att till- och afsätta departements-betjening, i likhet med hvad han föreställer sig vara vedertaget i England och Frankrike.

Huru det verkligen brukas i nämnde länder att förfara med underbetjeningen vid minister-ombyten, tyckes förf. hvarken veta eller vilja veta, ty det är beqvämare att kunna svänga sig med dunkla ord, än att ge läsaren klart begrepp om förhållandet. All den stund tjenstemanna-interesset är det vidsträcktaste och inflytelserikaste i vårt kära fädernesland, kan det vara nyttigt att skrämma detta interesse till afvoghet mot systemet, genom förespegling af en dermed ovilkorligen förenad »fredlöshet» för hela tjenstemanna-corpsen, ifrån under-chefen till vaktmästaren, och af en ministeriel despotism öfver allt, hvad tjensteman eller betjent heter. Underrättar man sig imedlertid om sakens verkliga förhållande, skall man finna, att växlingen af det *politiska* elementet i departementerna — chef och på sin höjd under-chef — nästan aldrig medförer någon vexling i underbetjeningens öde, och att sällan en svensk statssekreterare (och *aldrig* Utrikes-ministern och General-Adjutanterne) behöfver, mera än t. ex. en engelsk minister, binda sig vid misshagliga biträden. Vill man se, huru chefernas inflytande på sina underlydandes politiska tänkesätt allt mera utbildar sig *i praxis*, om än *regeln* skulle ännu *synas* ligga i vägen derför, be-

höfver man blott närmare betrakta den uppväxande tjenstemanna-corpsen.

Så mycket om *tänkesätten* inom departementerna. Hvad *skickligheten* vidkommer, så kan den ej skapas äfven af chefens mest oinskränkta jus vitæ et necis öfver sina biträden; och erfarenheten har dessutom visat, såsom redan anmärkt är, att *om* en chef någonstädes upptäcker en talent, hindrar honom ingen ting att tillegna sig dess tjenst. Lugnt och opartiskt betraktad, upplöser sig således hela framställningen till skrämskott och slutar på sin höjd med att bevisa, det staten möjligen kan nödsakas utbetala lön, såsom pension, åt en eller annan tjensteman, som man icke kan egenmägtigt afsätta, men alltid kan slippa att använda. *)

Om den s. k. »halfsolden» inom arméen, hvarmed vår armé skall skrämmas, betraktas med besinning, så är den i det hela ingenting annat, än hvad äfven *här* äger rum. En officer är på *hel* sold, då han är kommenderad i aktif tjenstgöring och njuter dagtraktamente, likasom en svensk officer njuter traktamente, *utom den ständiga lönen,* så snart han är kommenderad till fälttjenst. Och *halfsolden* svarar mer än fullkomligt mot de flesta våra officerares ständiga lön, hvartill de kunna inskränkas, när häldst styrelsen behagar. Äfven *denna* förespegling upplöser sig således till ett löst skrämskott, om man vill ärligt betrakta henne.

*) Herrliga frukter af systemet visa sig i den ofantliga massan af tjenstemän, som gör, att i vissa departementer nästan ingen tjenstbar man har lön. Utlefvade, tjenstfria gubbar innehafva lönerna, och för de verkligen tjenstgörande måste extra utvägar göras.

Hvad nu angår den diskretionära magt, som, *utom* Cantzliet och arméen, äfven embetsmän inom administrationen skulle i allmänhet vara underkastade, så löser sig den frågan lika lätt, som de öfriga, blott man vill göra sig reda för, *hvilken* eller *hvilkens* magt det är, hvarom man talar. Frågan om ministrarnes rätt att *befalla åtgärder* har förf. sjelf löst, då han föreslagit, att *Konungens beslut* må kunna utfärdas *utan Konungens underskrift*. Obestridlig är *Konungens* magt att afgifva befallningar i administratif väg och att till- och afsätta förtroende-embetsmän, vore de än Konungens egna bröder — hvarom förf. gör sådant väsende, emedan han icke har reda på förhållandet. Hvar och en, som känner *detta*, och som NB. icke önskar vanställa det, skall le åt förf:s förhisnelser öfver Wellington, »som i spetsen för ministèren år 1829 »började med att låta entlediga Thronföljaren (sedermera »Konung William IV) från dess Stor-Amiralsbefattning, »samt *sans façon* ditsätta sin vän, Lord Melville». Han måtte inbilla sig, att W. *sans façon* sade: *jag*, Wellington, finner i nåder för godt att afsätta Hertigen af Clarence från dess innehafvande Storamirals-embete och utnämner Lord Melville dertill, emedan han är min vän. Saken tillgick imedlertid helt enkelt på samma sätt, som den skulle hafva tillgått i Sverige: Ministern öfvertygade *Konungen* om nödvändigheten att låta Storamirals embetet, i likhet med hvad förr länge öfligt varit, åter blifva obesatt och förvaltas af »Commiss oners», till hvilkas ordförande (First Lord of the Admirality) Lord Melville utnämndes; och *Konungens beslut*, hvilket Hert. af W. genom sina föreställningar tillvägabragt och för hvilket han, i förening med sina

kolleger, iklädde sig ansvaret, det *utfärdade* han, *i laglig och öflig form*. Ehuru det ingenting gör i hufvudsaken, må dock anmärkas, huru klena och förvirrade kunskaper denne författare verkligen äger om de ting, hvarom han dömer med sådan tillförsigt och sådana tillvitelser mot andra om »okunnighet». Det synes hafva varit honom alldeles obekant, huru det verkligen hänger tillsamman med detta »Storamiralsembetet». Detta riksembete, likasom de öfriga (High Constable, High Marshal, High Steward etc.), utom High Chancellors-embetet, har i sednare tider mycket sällan varit tillsatt, och då endast med någon person af kungliga huset. Ett af undantagen gjordes, då thronarfvingen, Hert. af Clarence, utnämndes dertill. Sedan befans tjenligt att åter låta förvalta det genom Commissioners; och saken tillgick så, som ofvan är nämndt. Kanske ingick i beslutet missnöje med Hertigen, hvars åsigter icke öfverensstämde med ministèrens, d. v. s. *Konungens* vid *den* tiden; men det säkra är, att ingen förolämpande *form*, ingen *afsättning* ägde rum, aldraminst att Wellington och hans kamrater framstodo och sade: *vi* afsätta Ers Höghet. Om *det* embete, som Hertigen beträdt, kan ej heller sägas, att Lord Melville *ditsattes*, då det, enligt vidtagen praxis, lika litet gick an att göra *honom* till Storamiral, som *Hertigen* till Förste Lord af Amiralitetet. — Författarens sätt att berätta händelsen är således icke blott *materielt*, utan ock *formelt* falsk; och intrycket hos den mera underkunnige läsaren blifver intet annat än förundran, att en person, som verkligen har så ofullständiga och orediga begrepp, talar ur så hög ton om andra. Hvad som deremot icke

väcker någon förundran, är applaudissementerne från anhängare, som ej heller tyckas veta mera, än att »snillet och talenterne» äro på *deras* sida.

Händelsen, hvarom fråga är, skulle kunna inträffa i Sverige; och mycket dylikt *har* inträffat. Om man antoge, att en verkligen *inflytelserik* rådgifvare, t. ex. H. Ex. Grefve Brahe — om andra, som envisas att anses för betydelselösa *skrifvare* eller *adjutanter*, kan ej blifva fråga — öfvertygade H. M. Konungen, att det åt H. K. H. Kronprinsen uppdragna Storamiralsembetet bör upphöra och H. K. H. således derifrån skiljas, så torde man medgifva, att sådant kan låta sig göra. *Konungens* beslut derom fattas och går i verket; och det gör väl föga till saken, huru detta *utfärdas*. Enda skilnaden, mot hvad i England skedde, blifver, att den rådgifvare, som genomdrifvit beslutet, *der* sade: »det har skett enligt *mitt råd*, och jag *ansvarar* derför», då rådgifvaren *här* deremot sträfvar med händer och fötter emot all ansvarighet för hvad han likväl gjort, och ropar: Konungen har »*allena*» gjort det.

Ty ett förvirradt begrepp om den konstitutionella monarkien måste råda, i fall man tror, att ministrar äga *tvinga* monarken, eller att de besitta mot honom någon annan magt än den, som ligger i deras allvarliga föreställningar och i den öfvertygelsen, att, om å dessa intet afseende fästas, ministrarne anse sin pligt och heder fordra att ej vidare råda. Så är det icke i England, så icke i Frankrike, och så vilja de liberale det icke i Sverige; och de synas i allmänhet bättre veta, hvad de vilja, än Upplösningsförfattaren vet, hvad de vilja, eller ens hvad han vill sjelf. Och

detta må man nästan förlåta honom, då sjelfve den berömde häfdeteknaren Geijer har ett så grumligt begrepp om konstitutionaliteten och minister-ansvarigheten, att han kan tala om »den *aktiva* resistancen emot öfverhetens bud och befallningar». Hans ord äro så märkvärdiga, att jag ej kan afhålla mig att anföra dem, ehuru det icke är han, som här skärskådas; de visa, huru klart sjelfva *ljusen* bland konstitutionalitetens motståndare begripa henne. »Så föga vi», säger han, »vilja »vara advokater för den *aktiva* resistansen mot öfver»hetens bud och befallningar, så moraliskt tillåtlig, ja »giltig, anse vi, under hvilken författning som häldst, »*den* (det?) *slags passiva resistans,* som består i att »häldre *nedlägga* ett embete, hvilket man ej med egen »tillfredsställelse och med heder kan sköta». Jag förstår icke, huru Hr G. tänker sig *aktif resistans* af kronans egna administrativa embetsmän i regeringsärender emot den lagliga »öfverhetens bud och befallningar» förenlig med samhälle. Med »öfverheten» måtte han nemligen icke gerna kunna mena (såsom ordet missbrukades i det förnäma koteri-språket för 7 à 8 decennier sedan) *personen* Konungen, utan torde böra mena den lagligen konstituerade *statsmagten* Konungen. Denna åter existerar icke annat än i förening med sina rådgifvare, d. v. s. just dem, från hvilka den »aktiva resistansen» skulle komma. Skulle Hr G., vid nedskrifvande af de meningslösa orden, hafva haft tanken fästad på frihetstiden, så hade han bordt besinna, att rådgifvare, som, af egen eller från någon annan än Konungen förlänad magt, *öfverrösta* Konungen, *äro* ingenting mer och ingenting mindre än »öfverhet» sjelfve. Men äfven om han missbrukar ordet och dermed me-

nar personen Konungen, så missförstår han i alla fall konstitutionaliteten, som aldrig har antagit tillvaron af *aktif resistance* från *det* hållet.

Den *passiva* resistans, som Hr G. beskrifver, är deremot just den enda, som ministersystemets förfäktare yrka. Men all den stund man icke kan vara säker, att alla rådgifvare besitta det »civila mod» och den oegennytta, som fordras för ett med magt och inkomster förenadt embetes nedläggande, så snart innehafvaren finner sig ej kunna sköta det »med egen tillfredsställelse och med heder», så har man sett sig nödsakad att påtänka andra medel, för att frambringa den erforderliga »*passiva* resistansen»; och det är om dessa medel, som tvisten mellan de konstitutionelle och de antikonstitutionelle föres. Dessa medel bestå uti en ovilkorlig skyldighet för ministern att ej mindre moraliter än legaliter ansvara för alla regeringsåtgärder, som vidtagas under hans tjenstetid, utan alla reservationer och undflykter. Och till åstadkommande af en sådan ansvarsskyldighet har, såsom visadt är, Upplösningsförfattaren afgifvit det enda praktiskt dugliga förslag, som finnes. Att det är lånadt från de liberale, förlåta desse honom säkert gerna, då de dagligen måste förlåta, ej blott honom, utan ock vida högre lärdomsljus, det de bedöma läror, hvilkas enklaste grunder de aldrig begripit, upsnappa ett enstaka uttryck här och der och vanställa det, döma alla en läras bekännare solidariskt ansvariga för hvarje kitslighet af en individ, som kanske icke begriper satserna bättre än de oblida domrarne, och så skymfa derpå löst med en ifver och ett förbittringens ordsvall, för hvilket boktryckerierne knappast äga guillemetter och kursifstil nog. Det vore

bättre, om kämparne (å båda sidor, erkännom det) lärde sig något närmare känna sina vedersakares *satser* och icke blott studerade på finter och giller mot hvarandras obevakade eller kitsliga *uttryck*. Den skrytsamma *historiska* skolan tyckes i synnerhet sätta sig öfver kännedomen af de liberales läror; eller rättare, hon synes hafva hos sig inpräglat, det de icke äga några dylika, utan blott fara med retsamma *ord*, för att uppvigla massorna, sätta eld i samhällets fyra hörn och roffa under förstöringen. Att den, som så pass respekterar motståndare, hyser något anspråk eller hopp att sjelf blifva respekterad, är besynnerligt. Man bör ihågkomma, att de historiske alltid fört samma jargon om sina motståndare, äfven innan en press uppstod, hos hvilken de hade ringaste anledning att öfverklaga de oarter, som nu utgöra themat för utfallen mot henne. Men vedergällningens tid har inträdt; och nu förvånas och förtörnas man, att det kommit, som man sjelf framkallat! En liberalism, som de lärde aldrig gjorde sig mödan att lära känna, utan blott med öfvermodig pomp och ståt genast dekreterade vara »*falsk*», har utfärdat några dekreter tillbaka; och det undrar man på!

Men min mening var icke att uppgöra någon liqvidation mellan de båda skolorna. De nu i förbigående framkastade reflexionerne trängde sig på tanken, i anledning af det förslag, som Upplösningsförfattaren gör i all hjertans oskuld och enfaldighet, utan att ana, att det innebär, om ej det utvecklade ministersystemet, åtminstone dess enda säkra grund, hvarpå la force des choses sedermera lätt uppförer hela byggnaden. Detta plöjande med reformvännernas egen kalf, sammanhållet med Hr

Geijers förvirrade begrepp om »resistans», ådagalägger allt för ögonskenligen skolans obekantskap med rätta tviste-ämnet och med ministerstyrelsens idée; och denna obekantskap lät just här så beskedligt gripa sig å bar gerning, att det varit synd att låta henne löpa. — Läsaren må förlåta mig det lilla afsteget. Jag återgår till ämnet.

Det visades, att ministermagten hvarken någonstädes är eller af de liberale yrkas böra vara en *egen* magt, utan blott Konungamagten. Så snart detta är gifvet, inses också, att en verklig *minister*-magt finnes lika väl i Sverige, som annorstädes. *Hvem* som bör handhafva henne, och som *kan* handhafva henne, så snart reservationsväsendet, d. v. s. protokollerne, är afskaffadt, det är äfven visadt. Vi lemna Hrr Statsråder fullkomligt å sido tills vidare, för att se oss om efter de verkliga ministrarne, Statssekreterarne etc.

Huru mycket *vigtigare* Statssekreterare-embetet är än plats vid rådsbordet, synes ej blott af grundlagens bestämda stadgande om den vidsträcktare ansvarsskyldigheten, utan ock i praxis. Då Statsråderne (med *två* undantag) gemenligen tagits från Hästgardet eller Stallet, men med säkerhet bland de *förnäme*, har man deremot nästan alltid funnit sig föranlåten att till Statssekreterare-platserna söka ämnen, *utan afseende på börden*, bland de *talenter*, som varit eller, rättare, som trotts vara att tillgå. Att blindt »devouement» ansetts för den *första* egenskapen, före talenten, eller åtminstone som ett alldeles oundgängligt bihang dertill, har varit en tillfällighet för ögonblicket; men den praxis, att egenskaper, utan afseende på börd, utgjort befordringsgrunden, bevisar tillräckligt, hvar vigten af em-

betet funnits vara störst. Systemets anda framlyser imedlertid deruti, att dessa embeten, till hvilka man ser sig nödsakad att söka arbetsamheten, bekantskapen med ärenderna, korteligen *dugligheten*, hållas i rang och lönevilkor *under* de embeten, hvartill ingen annan egenskap än börd erfordras.) Om aristokratien afsäger sig talenten och arbetet, vill hon dock icke släppa företrädena.

Detta förhållande skulle väl kunna vara likgiltigt i ett annat land, der man är mindre van att fästa sig vid det yttre; men det är för ögonblicket verkligen ett hinder *här* mot ministersystemets utveckling. Det skall dock rätta sig sjelft, så snart innehafvarne af dessa de vigtigaste embeten i staten tvungits att intaga den höga ställning, som dem tillkommer; och härtill skola de tvingas, om reservationsväsendet försvinner. Att hopp härom bör finnas, skulle man vara frestad att tro, då det föreslås af *denne* författare. Han måtte väl icke vilja neka, det han tillhörer den »ministeriella pressen», enär han så ovilkorligt tager styrelsen i försvar, och det icke är att förmoda, det ett sådant »snille», en sådan »talent» (hvarom han har videtur af sjelfve Professor Palmblad) kan vara okänd af de styrande och sjelf obekant med deras önskningar och åsigter. Hans förslag böra icke kunna vara utan betydelse; och vid en blifvande Riksdag torde man således få vänta en proposition om Konseljprotokollernas inskränkning på det af förf. föreslagna sätt, om afskaffande af alla hemliga eller s. k. Statsrådshandlingar, samt om rättighet för föredragande att utfärda Konungens beslut, utan att behöfva besvära H. M. med namntekning, men med skyldighet att ansvara, både för beslutens innehåll och

för deras öfverensstämmelse med Konungens vilja, sådan de (föredraganderne) förmått ganom sina föreställningar tillvägabringa dem. Det supponeras alltid, att de varit ense med H. M. om beslutet; och ingen upplysning derom behöfver uppletas i några protokolls-luntor; all erforderlig ligger deruti, att beslutet »på nådigste befallning» emanerat med deras namn. En följd blifver troligen, här som annorstädes, att ministrar, hvilka äga Konungens förtroende i det stora hela, icke besvära honom med hvarje småsak, hvarje »kurant mål», utan antaga hans bifall till deras åtgärder derutinnan. I hvarje vigtig fråga, som innefattar *princip*, skola de här, lika väl som i England och Frankrike, icke understå sig att meddela beslut, utan att verkligen hafva derom öfverenskommit med H. M.

Konstigare är icke ministerstyrelsens idée; och man torde således icke behöfva bekymra sig om några nya lagar, för att skaffa ministrarna *magt*. Den finnes redan, nemligen *Konungens* hela magt, som icke ens behöfver på något sätt delegeras eller bortskänkas, utan är och blifver den samma, ostyckad, sådan grundlagen bestämmer — eller kan komma att bestämma — henne. Hon har blott organer, som *alltid* äro ansvarige derför, aldrig kunna undandraga sig nationens klander eller säga: »vi visste det icke; vi instämde icke deruti». Magten att *befalla åtgärder* inom administrationens alla grenar finnes för ministrarna, så länge den finnes för Konungen; och jag har icke hört någon anföra skäliga klagomål öfver brist i det afseendet. Om magten att till- och afsätta *embetsmän* har jag redan yttrat mig; den behöfves icke större för ansvariga ministrar än för en oansvarig Konung. Skulle man

än vilja hafva den större i afseende på underbetjeningen i Cantzliet, så har nationen sannerligen icke mycket deremot att säga; saken är henne likgiltig, häldst erfarenheten tyckes visa, att medel finnas att till hög grad af medgörlighet böja äfven tjenstemän, som *heta* oberoende och oafsättliga. Således, om det skulle roa departements-cheferna att till namnet få en magt, som de alltid i verkligheten förstå att utöfva, skulle det föga ändra i personalens öde eller beskaffenhet; den sanna dugligheten kunde vara trygg att icke aflägsnas; odugligbetens tjenstgöring förstår man äfven nu att befria sig ifrån; och om några personer, som nu bära uniform utan gagn, skulle mista guldet på kragen, så tror icke svenska folket sig derigenom hafva förlorat stort af sin frihet. Dessutom, såsom redan nämndt är, ett departements service rubbas nästan aldrig genom ministerväxlingar, ens i de länder, der de ofta inträffa och äro frukten af bittra strider mellan skarpt åtskilda partier; och bekymren i den vägen äro således mycket öfverflödiga, äfven om man skulle antaga, att Sverige i all evighet behåller embetsmannayrket såsom hufvudnäring för den bildade klassen.

Hvad vill Ni då göra af *Statsråderna?* så frågar man säkert. De få sitta, der de sitta, tills man finner sig icke behöfva dem. Till och med verklig nytta kan finnas uti en corps, som, utan egentligt ansvar och direkt inverkan på ärenderna, ändock är till hands, färdig att ge upplysningar och råd. Dessutom finnes en branche af den svenska Konungamagten, för hvars skull Statsråderne böra bibehållas: Konungen är *domare* i en mängd rättegångsmål; och att öfverlemna *dessa* åt en ministeriel styrelse vore alldeles oformligt.

Så länge denna domsrätt finnes, böra domare äfven finnas; och administrativa rådgifvare, ministrar, ledande dagens politik och beroende af den, kunna hvarken hafva tid eller vara tjenlige att döma i pura rättegångsmål. Redan nu är mycket öfligt, att Statssekreterarne sjelfve icke föredraga s. k. Beredningsmål, utan dertill låta förordna serskilda föredragande; och praxis har således här redan antydt, att man inser nödvändigheten af ärendernas åtskiljande. För att göra skilnaden formligen bestämd och oföränderlig, fordras föga *lagförändringar*, hvilket är ett hufvudvilkor för reformer. Dessa motarbetas i allmänhet af en viss bäfvan, som uppstår hos diverse beskedligt folk, i synnerhet routinierer, så snart lagförändringar erfordras, som se stora och snart sagdt revolutionära ut, om de än i sjelfva verket ofta icke äro mera genomgripande än en hop förändringar, hvarvid så mycket af den gamla formen skonas, som möjligt.

Fordom låg *hela* öfverdomaremagten hos Konungen; och Rådet var blott deladt i två divisioner: en för justitiæ-, en för civil-ärender. Det var en tillfällighet, att, vid ärendernas delning, deras mängd och beqvämligheten kastade in på civila sidan vissa mål, som voro lika väl af rättegångs-natur, som någonsin de, hvilka kommo på justitiæ-sidan. Då sedermera justitiæ-afdelningen af Rådet (eller den s. k. Justitiærevisionen) förvandlades till en särskild »Högsta Domstol», kom den artificiella och i ingenting annat än en tillfällighet grundade skilnaden att qvarstå och vissa verkliga domstolsmål att stadna hos Conseljen, ehuru meningen var att förvandla denna till blott administration, blott styrelse. Något hvar torde numera vara

ense, att detta förhållande är alldeles oformligt, och att det måste ändras; att Konungen personligen skall besitta tid och juridiska studier nog, för att slita en stor mängd beniga rättsfrågor, är så orimligt, att näppeligen någon på allvar begär det. Afgörandet måste således bero af hans bisittare och föredraganden. Och när så är, hvarföre då envisas att bibehålla »allena»-principen i tvistemål? hvarföre icke låta bisittarne ensamma afdöma dem? *Fictionen*, att Konungen dömer, kan lika väl bibehållas här, som den är bibehållen i Högsta Domstolen; och de två rösterne må finnas qvar, likasom der, om man så behagar. Förmodligen komme de lika litet att begagnas på det ena stället, som på det andra; och ärender, deri H. M:s personliga ingripande fordrades, kunde alltid blifva honom föredragna, likasom s. k. »justitiæ-föredragningar» af mål, som anmälas från Högsta Domstolen, nu äga rum. Att Statsrådet smånigom toge ett mera juridiskt skaplynne, och att till ledamöter deri troligen komme att mera uppsökas personer med dertill passande bildning och vana, vore visst icke någon olycka och hindrade icke råderna att vara lika dugliga i sitt *rådgifvare*-kall. Särskilda föredragande i »beredningsmålen» måste naturligtvis tillsättas; ty Statssekreterarne hafva helt annat att göra, och de nya föredraganderne borde vara lagfarne män och tillika inamovible.

Att Statsråderne borde, för denna nya ställning, äfven vara inamovibla, såsom domare, är ett inkast, som visserligen är ganska riktigt; men frågan är att kunna verkställa saken utan för mycket buller och bång, och utan för många lagförändringar; och för det

föreslagna fordras nästan inga. Dessutom måste besinnas, att dessa nya domare, de må vara förtroende-embetsmän eller icke, väl ingalunda böra antagas förstå mindre eller vilja sämre, då de äro ansvarige för en *dom*, än då de äro det blott för ett *råd*.

Man skall kalla detta ett påfund att minska Konungamagten. Men det är icke så. Tiden torde vara inne att ge allt dess rätta namn och att icke mera envisas att behålla *skenet* af saker, hvaraf man redan långt före detta öfvergifvit *verkligheten*. Uti »beredningsmål» diskuteras och beslutas ärenderne af Allmänna ärendernas Beredning och sedan af Statsrådsberedningen (denna instans, hvarom grundlagen ingenting vet, och som uppkommit genom den insedda nödvändigheten af hvad jag här föreslagit) hvarpå de anmälas, i det hela pro forma, inför Konungen i Konseljen. Ganska bestämdt kan antagas, att beslutande-rätten i dessa enskilda tvistemål hvarken ökar den verkliga, öfver det *hela* vakande och bestyrande Konungamagten, eller kan vara angenäm för monarken. Vår historia lärer oss, att det är denna befattning med småsaker och enskildheter, som bragt Konungamagten i de flesta kollisioner med folkets känslor och på hårda prof satt dess tillgifvenhet, ena dagen i en vrå af riket, den andra i en annan. Äfven då mannamån eller höga rekommendationer verkligen intet uträttat, har dock den tappande ofta misstänkt dem; och tron på »Herrarnas» skuld i allt det obehagliga, som skett, har icke alltid räckt till. Låt då hvar man lagligen veta, att det *är* »Herrarna»; och tron på *Konungen* skall lida långt mindre afbräck, sedan obehaget af motgångar i enskilda mål får ett annat föremål än monarken, hvars popularitet

alltid måste lida genom ett för starkt anlitande af tron på hans omgifnings inflytande, åtminstone så länge denna kan *reservera sig*.

Å *andra* sidan skulle äfven någon kunna vilja förebrå mig att hafva åsyftat minskning i rådgifvare-ansvarigheten, genom Statsrådernas uteslutande från det egentliga, positiva ansvaret. — Emot denna tillvitelse behöfves i första rummet knappast mera än den observation, att förslaget icke står *ensamt*, utan förutsätter antagande äfven af det öfriga. Borttaga en ansvarighet, utan att hafva en annan, säkrare och ändamålsenligare, i stället, har icke varit meningen. Först då, när de *verklige* ministrarne hos sig förenat ansvarsskyldigheten i hela dess vidd, kan fråga af någon det lagbundna statsskickets *vän* väckas om lossande af någon sorts ansvarighet, som kan existera för närvarande. Och dessutom bör anmärkas, att mitt förslag alldeles icke innebär någon minskning i Statsrådernas ansvarsskyldighet, utan bibehåller den jemnt så stor, som den nu bestämmes af lagen, nemligen att ansvara för sina råd och legaliter icke kunna tvingas till något ytterligare. Förslagets syftning är blott, att de, genom departements-chefernas framdragande till komplett ministeriel ansvarighet, trängas mera i skuggan och *anses* mindre direkt och positift inverka på ärendernas gång. Att de, som äro skyldige att hafva ett helt administratift fachs *alla* trådar i sin hand, utarbeta och kombinera alla ärenderna derinom, besörja om och ansvara för beslutens utfärdande — att de, hvilkas pligt detta är och som redan nu hafva en högre ansvarsskyldighet (den att *resignera*, hvilket icke är ålagdt eller kan åläggas dem, som blott utgöra en modererande, en

återhållande kraft) skola framstå och taga *första* rummet bland dem, af hvilka nationen fordrar räkenskap, *detta* är, hvad samhällets väl kräfver. Det är *de*, som hafva Konungens *magt* i sin hand, då de andre blott med upplysningar och råd verka, och då deras inflytande kan mera anses negatift än positift.

Att vilja envisas att hålla *alla* rådgifvare i *samma* grad af ansvarighet med departements-cheferna skulle förlama, i stället för att förstärka kabinettets total-ansvar. Kollegial-ansvarighet förfelas vanligen, genom dess splittrande på många händer och genom den enskilde ledamotens insöfvande i den tro, att hans ansvarspligt icke kan vara så stor, då den delas af så många. Det sämsta, som kan göras vid organiserandet af en administration, är att så tillställa, att hvar och en har många att krypa bakom; allt, som delar ansvar, minskar det, om ej just legalt, åtminstone moraliskt och i opinion.

Dessutom finnes en konsideration, som för ingen del får förbises. Man måste en gång komma till den öfvertygelse, att allt lappningssystem är odugligt, och att ett kabinett måste, under det hvar och en är personligen och särskildt ansvarig för *sitt* fach och allt, hvad derinom sker, tillika vara ense i alla stora, vitala samhällsfrågor. Om nationens ombud antyda nödvändigheten af nya styrelseprinciper, bör det således icke kunna antagas, att en *partiel* förändring af kabinettet är möjlig, eller att vissa af de gamla ledamöterna qvarblifva och vissa afgå; en *total* förändring är vanligtvis följden. När så är, torde det också vara illa betänkt, om man så tillställer, att en för stor personal af kabinettsämnen erfordras vid en förändring. Om man kan uppsöka nie talenter af den genom represen-

tanterna uttalade statsåsigt, så är det derföre icke gifvet, att man kan uppsöka ännu åtta. Att vid kabinettet fästa en allt för stor svans, som måste rubbas vid alla förändringar, skulle blott försvåra möjligheten af dessa; och om man envisas att hafva taburetterna ställda i fullkomligt samma kategori med portefeuillerna, slutar man med att göra båda delarne lika orörliga. »Privy Council» i England spelade en stor role, så länge »allena»-principen var erkänd i hela sin materiella råhet. Dess betydelse sjönk smånigom, allt som ministrarnes steg och det nu varande styrelsesättet utbildade sig. Ministrarne fortfara imedlertid att vara ledamöter i Privy Council *i kraft af sitt embete*, och Privy Council att *råda* Konungen, utan att det imedlertid faller någon in att begära, att alla dess ledamöter resignera, när den delen deraf, som kallas ministeren, resignerar. Den enda bestämda befattning, Privy Council har qvar, är utöfvandet af den *domsrätt*, som Konungen, i egenskap af öfver-länsherre, fordom personligen utöfvade i sitt råd (sitt *civila* råd, om man så får uttrycka sig; de »tolf domrarne» äro hans *juridiska* råd och hafva så ansetts och kallats från urminnes tider). *) *Presidenten* i Privy Council anses höra till kabinettet och varierar med det.

Men om än denna reform-idée icke skulle förmå göra sig gällande, och om man nödvändigt vill fortfarande hafva Konungen personligen till domare i enskilda tvistemål, så låter dock ministerstyrelsen i alla fall verkställa sig, och det utan någon lagförändring, utom den af Upplösningsförfattaren föreslagna, rörande

---

*) Blackstone, Bok. 1, Cap. 5.

protokollernas inskränkning och utfärdningssättet för Konungens beslut. Att Statssekreterarne skola befrias från föredragning af enskilda tvistemål, är imedlertid nödvändigt; men både detta och frågan om de särskilda föredraganderna i dessa mål torde möta föga svårigheter, enär det föreslagna redan är i praxis vedertaget.

För att gifva ministrarna samband och förmå dem att konferera och sammanjemka sina tankar om alla vigtiga ämnen, erfordras icke något särskildt lagstadgande; detta blifver ett behof och gör sig snart gällande utan alla föreskrifter. Lika snart komma de säkert icke att inse nödvändigheten att äga en parlamentarisk majoritet för sig i alla princip-frågor. Motviljan mot erkännandet af denna majoritets nödvändighet uppenbarar sig ännu oförminskad i den missaktning, hvarmed representationens beslut behandlas. I England, Frankrike etc. brukas också kommittéer, »vederbörandes hörande», o. s. v., likasom här. Men det sker alltid *före* representationens beslut; så snart *det* är gifvet, då upphör all vidare undersökning; nationen anses hafva gifvit sitt slutliga svar på frågorna, och om Konungamagten än skulle finna sig föranlåten att vägra sanktion derå, vågar hon dock icke skymfa folkombuden med en ytterligare *undersökning* af hvad desse förklarat vara tillräckligt undersökt. Här deremot börjas det rätta »hörandet» till höger och venster just då, när Ständerne fattat sitt beslut. Committéer nedsättas, vederbörande höras; detta sednare sträcker sig så långt ned, att en länsman kan komma att förklara ett Ständernas beslut för ett tomt förslagsmakeri. Med ett ord, då nationalrepresentationen gjort en sak alldeles färdig, betraktas den ofta så, som vore deruti ingenting ännu

gjordt; man aktar högre en grosshandels- eller skeppsredare-societet, och framför allt tror man vida högre på en *embetsman*, vore han än den lägste inom hierarkien *).

Då nu så är, kan man icke undra, att styrelsen — den må heta ministrar eller fingeras uppenbarad i en »allena» — med synnerlig motvilja förkastar den tanken att bero af representationens beslut. Det måste till och med förefalla besynnerligt, att man ens gör sig det ringaste besvär att skaffa gynnande voteringar. Detta sker dock, dels för att hafva något att åberopa för åtgärder, dem man *vill*, dels och hufvudsakligen för beskattnings- och anslags-väsendet, hvari man visst tillåter sig afsteg från föreskrifterna, men dock icke kan låta länsmän yttra sig. **)

---

*) Detta sammanhänger med ett annat ämne, som förtjenar sin särskilda afhandling: den ekonomiska lagstiftningen. Gränserne för denna uppsats tillåta ej att ingå i den vidlyftiga frågan.

**) I fråga om styrelsens beroende af representationens pluralitet måste en erinran göras, för att förekomma ett missförstånd af den satsen, att kabinettet måste afgå, så snart det stadnar i minoriteten. Ministrarne kunna väl, såsom enskilda representations-ledamöter, yttra sig och votera med minoriteten i någon enstaka fråga, utan att derföre genast afgå från styret; och ehuru detta blifver vanskligare, om de sjelfve väckt frågan, såsom en regeringsproposition (cabinet measure), är deras resignation icke ändock gifven, emedan en afslagen motion i alla fall icke innebär nödvändigheten af ett nytt syrelse-system. Men genomdrifvandet af ett förslag, mot hvilket ministrarne stridt, såsom ministère, medförer nya styrelsegrundsatser och således alltid ofelbart en kabinetts-upplösning.

Imedlertid skall snart den tiden komma, då man inser den fullkomliga moraliska omöjligheten att styra *utan* folkets, lagligen uttryckta, bifall, än mera *emot* det. Härom kommer ingen lag att stiftas; den hvarken behöfves eller uträttar något. En representation med lugn, värdighet och talenter *kan* icke trotsas; och en sådan kan ej heller länge uteblifva. Antingen måste en annorlunda organiserad uppkomma, eller ock skall sjelfva den, som finnes, huru illa sammansatt den än är, nödgas att tillegna sig det ljus och den duglighet, som finnes att tillgå inom nationen. Sveriges »gamla former» äro vida mindre »sega», än man föreställer sig, emedan de, såsom förut är visadt, aldrig hunnit sammanväxa med folkets hela tanke- och föreställningssätt. Mycket segare äro Englands; och ändock hafva de begynt ge efter. Hälften så våldsamma skakningar skall det icke fordras i Sverige. Prestigerne begynna skingras, folket begynner tänka öfver sina angelägenheter och *vågar* se sakerna, sådana de äro, ge dem deras rätta namn; och detta var det svåraste steget *här*. Hos en fattig nation äro interessena aldrig mägtiga genom sig sjelfva, utan genom fördomar och prestiger. Skaka blott dessa, försvaga blott den blinda bäfvan för *ord*, öfvertyga blott folket, att i menskliga ting gäller menskligt förnuft mera än vidskeplig bäfvan för skuggbilder eller amsagor — och dessa skola snart förlora sin trollkraft. Hos en rik nation deremot hafva de materiella interessena en kraft, som skyddar de oförnuftiga abnormiteterna långt efter sedan folket *vet*, att de äro abnormiteter.

Det är känslan af denna svaghet, som i Sverige föder så mycken bäfvan; och bäfvan föder alltid bit-

terhet. Har folket blott en gång insett bräckligheten af den grund, hvarpå fiktionerne och skuggbilderne hvila, så ramlar den genast. Detta måste således förekommas, till hvad pris som häldst; fantasmagorier måste tillställas, all verldens stora, obestämda ord uppdukas, förfädrens vålnader framkallas, sjelfva religionen tjena till besvärjningsmedel. »No propery» och »förfädrens vishet» spökade vida mera i England, då det var svagt och fattigt; men sedan det blef mägtigt och rikt, höras dessa trollformler mycket mera sällan och mindre högljudt, dels emedan man funnit, det de göra föga verkan, der man påräknat den, dels emedan man har mera verkliga och verksamma medel att i stället använda. De materiella interessenas styrka föder en *verklig* »formernas seghet», som man annorstädes söker tillvägabringa genom skuggbilderna. Och det kan icke nekas, att äfven på motsatta sidan, på deras, som bestorma dessa skuggbilder, visar sig en viss kärlek för det sväfvande, det obestämda, det retande och uppviglande, i stället för det blott upplysande och öfvertygande, så länge en dunkel känsla säger, att grunden icke är fast, att positionen är svag. Känslan af svaghet medför alltid ett retlighetstillstånd. Imedlertid måste hvarje opartisk åskådare erkänna, att ej blott systemet, utan ock tonen allt mera vinner i fasthet och lugn hos de liberale, under det den hos det motsatta partiet blifver allt mera bitter, ofördragsam, snart sagdt förtviflad. Falangen sammansmälter, och kämparne fäkta med jemnt stigande förbittring. De äro tillbakaträngde från den ena positionen efter den andra; den snart sagdt sista, de hafva qvar, är »allena»-fiktionen, eller rättare den föråldrade, förnuftsvidriga miss-

tydningen deraf; och der strida de nu med så mycket större bärserkavrede.

Upplösningsförfattaren grundar sina inkast mot ministerstyrelse äfven på den klagan, att *män* fela oss. Han tviflar, att »Sverige har tillräckligt med administrativa talenter, för att bestå sig Februarii-, Mars- och April-ministerer, såsom i Frankrike». Han förer mångenstädes klagan öfver denna brist på talenter, på statsmanna-ämnen, och påstår, att denna brist skall hindra ansvarighetssystemets införande i Sverige.

Denna klagan ser man som oftast hos andra författare af samma parti; och det kan vara tid att på allvar undersöka, *om* den är befogad, och, i fall den så är, *hvaraf* bristen kan komma. Det är icke blott med utländska, utan äfven med fordna *svenska* ministrar och embetsmanna-talenter, som man jemnfört våra nu varande. Man har således erkänt, att bristen icke ligger i lokala förhållanden eller national-lynne, i svenskarnas oförmåga att höja sig till talenter. Hvar kan felet då ligga, om icke hos den, hvars pligt det är att uppsöka talenterna eller bereda dem tillfälle till utbildning? — På detta sätt har Upplösningsförfattaren, här likasom i nästan alla sina försök att *urskulda* regeringen, råkat på en *förebråelse* mot henne. Och han kan icke undvika det, i fall han icke vill afsäga sig *allt* anspråk att blifva trodd. Till öfverflöd har nationen redan sett regeringens principer för befordran; och de pekoralier, som Justitiæ-ministern låter årligen utgå under sitt namn, och hvaraf tidningarne nyss haft så mycken glädje, äro visst icke det mest eklatanta bevi-

set på befordringssystemet. Under det hundradetals verkligen duglige män, som kunna både svenska språket och annat nyttigt, blifva tillbakasatte och afskräckte, är Hr Neyber hvarken den ende eller sämste af illitterata personer, som framdrages. Vår beskedlighet har förut tagit detta såsom enstaka händelser och hållit sig till de enskilda embetsmän, som gjort sig löjliga eller förhatliga; men ögonen begynna ändtligen öppnas, och folket uppsöker roten, i stället för att göra hvarje dess frukt till ett särskildt föremål för begabberi eller harm. Det håller på att lära sig begripa, hvad dylika embetsmän i sjelfva verket äro, att de på sin höjd utgöra små punkter i, små uppenbarelser af ett system, som representeras af vida högre notabiliteter. Att *desse* åter hafva svenska talenternas öde i sin hand, derför hafva vi att tacka - - - ett oblidt öde.

Det besynnerligaste i hela denna klagan om brist på talenter är, att den kommer från ett parti, som skryter att ensamt eller åtminstone företrädesvis besitta »snillet och talenterna», och som just arbetar i regeringens interesse, hvarföre det icke är att supponera, det dessa snillen och talenter blifva tillbakasatta för sina *tänkesätts* skull. Åter en annan besynnerlighet är, att bemälde skryt har sitt hufvudtillhåll vid universiteterna eller just de institutioner, som skola bilda embetsmanna-ämnen. Upplösningsförfattaren har genom sin klagan således gjort de lärda skråna en ganska dålig kompliment. Gjorde *de* sin skyldighet, så kunde väl en nation, som icke mera än någon annan saknar naturanlag, icke vara i förlägenhet om ämnen till »Januarii-, Februarii- och Mars-ministèrer», ja till en ministère för hvarje månad i året.

Besynnerligt är äfven det anspråket, att oppositionen skall icke blott utarbeta, utan (hvad roligast är) äfven uppgifva *män*, som »benäget åtagit sig att genomdrifva reformerna», d. v. s. att oppostionen skall känna både saker och personer bättre än regeringen. Huru ärofull en dylik pretention är för denna sednare, må andra döma, om än just icke de, som erkänna detta förhållande och ändock förtörnas, om hon icke bemötes med den utsöktaste aktning.

Hvad angår sarkasmen om de täta ministerombytena i Frankrike, så bevisar den, att förf. lika litet har reda på orsaken till dem, som till de flesta andra företeelser, dem han bedömer. De täta omväxlingarne äro visst icke medfödda en ministerstyrelse, som måste rätta sig efter pluraliteter; de äro tvertom en frukt af det oaflåtliga brottandet med detta system, af en ohjelplig föresats att antingen eludera eller sönderbryta det. På det sättet kan *hvarje* styrelse blifva en tummelplats för omkastningar och osäkerhet, så snart ett mot dess princip stridande system söker göra sig gällande. I ministersystemets fädernesland, England, hafva ombyten visst icke varit tätare än i många icke konstitutionelt land. Endast vid vissa epoker, eller då riket öfvergått från en politik till en annan, är det som ombytena varit något tätare, men då endast för en kort tid, eller så länge tills monarken hunnit öfvertyga sig, att nationens, genom sina ombud uttalade, nya åsigt och vilja var verklig och orubblig. Så snart detta varit utrönt, har systemet (och de derifrån oskiljaktiga minister-*personerne*) förblifvit lika länge orubbadt, som någonsin i sjelfva Ryssland.

Ty det är en dikt, att *folken* äro lättsinnigare och ombytligare än absoluta monarker, antingen fråga är om principer, om öfvertygelse rörande hvad nyttigt och skadligt är, eller om tillgifvenhet för *personer*, om *gunst*. Om detta sednare blifver dock under det konstitutionella systemet föga fråga; personer äro någon ting så smått emot de vida vigtigare angelägenheter, hvarmed ett efter konstitutionella former styrdt folk sysselsätter sig, att de icke ingå i räkningen, utom hvad som rörer politiska antecedentia, hvari man har att söka garantierna för en följande administration. Icke ens *monarkens* gunst förmår göra sig gällande vid valet af de verkliga ministrarna, utom så vidt detta kan väga mellan två kandidater af *samma* politiska färg och samma garantier. Det är just omöjligheten att gynna, der nationen fördömer, som gör det konstitutionella systemet så förhatligt för den gamla monarkismens tillbedjare; och den oförtrutna striden för gunstsystemet och emot beträdandet af den bana, representanternes majoritet föreskrifvit, men ingalunda någon ombytlighet hos nationen, är det som frambragt de täta minister-ombytena i Frankrike. Då »Julii-thronen» funnit sig tvungen att förafskeda ett öfverröstadt kabinett, har man aldrig velat ärligt omfatta de anvisade principerna och bilda ett nytt kabinett, som hyllat dem; utan man har då äflats att framställa nya marionetter, nya gunstlingar, af hvilka man icke haft att befara något motstånd mot *sin* vilja. Förargad öfver denna manöver, har representationen förkastat äfven det nya kabinettet; och så har åter samma spel blifvit begynt, aldrig för att på allvar ställa sig efter folkets önskan, utan blott för att eludera den.

Om Sveriges konungar skulle ämna alltid följa *detta* exempel, då måste man tillstå, att föga vore att vänta af det konstitutionella systemets erkännande i dess helhet, och att en stor mängd minister-kandidater behöfdes, för att fylla behofvet för alla erforderliga Januarii-, Februarii- och Mars-kabinetter; men just i det fallet kunde man också hjelpa sig fram med just samma sorts statsmän, som *nu* användas; och på dylika måtte väl icke vara brist. Vore meningen åter att formera ett kabinett i enlighet med de grundsatser, nationalombuden antyda, och bestående af män med politisk blick och kraftfull administrationsförmåga, så blefve detta ganska långlifvadt och erfordrade ej mera än 7 à 8 talenter; och så många må väl Sverige förmå uppvisa, så vida man nemligen icke *söker* talenter för att *finna* — — hvad man hittills oftast funnit.

Förf. säger sjelf, att Sverige har ett gifvet system, (»neutralitet och *fred med alla*») och att »detta system måste blifva *detsamma* under *alla* ministèrer»; och detta säger han just i samma ögonblick, då han talar om vådan för oss af täta minister-ombyten! Han må sjelf förklara, huru detta hänger tillsamman. Så mycket ser hvarje läsare imedlertid vid första ögonkast, att förf. blott tänkt på den *yttre* politiken — hvaruti Sverige kommit derhän, att det har nästan ingenting att göra — men alldeles glömt den *inre*, der det mesta återstår oss att reformera, för att komma derhän, att Sverige möjligen än en gång i framtiden må kunna tala ett ord i Europas angelägenheter. Förf:s begrepp om England och skiftningarna i dess ministeriella lif äro dessutom mycket falska, om han tror, att det är den *yttre* politiken, som oftast föranleder dessa skiftningar;

det är tvertom den *inre*, som ensam på nära 40 år verkat vissa styrelsers fall och andras uppstigande. Frågan om kolonierna t. ex. hvarom han talar, såsom om de probablaste anledningarna till krig, till ändring i politiskt system och följaktligen till ministèrförändringar, hörer i de flesta fall till den inre administrationen och kan blott då inverka på den yttre politiken, när en främmande magt förråder lust att uppvigla eller understödja dem mot moderlandet eller att öppet angripa dem. *Härutinnan* tänka dock *alla* partier lika; en Whig-ministère skulle lika väl, som en Tory-ministère, utan tvekan gripa till svärdet i en sådan händelse; och *den* skulle visst icke föranleda ändring i pluraliteten inom parlamentet, d. v. s. ändring i kabinettet. Deremot skulle frågan om tull å handskar visserligen kunna lyfta sjelfve »segraren vid Waterloo» ur sadelen, om han får en gifven pluralitet emot sig, visst icke för *den* lumpna speciella varans skull, utan för det system, som af henne symboliseras.

Det är med en viss föraktlig rynkning på näsan, som förf. omtalar, att den berömde krigaren skulle nödgas nedlåta sig att i flera dagar smutsa sin förnäma mun med en så obetydlig fråga. I denna hånfulla reflexion framsticker en förargelse öfver, att den högborne och mägtige fältherren icke skulle äga att, såsom vedergällning för sina förtjenster, *befalla* öfver något dylikt, utan måste *diskutera* det. Men engelsmännen förstå distinguera mellan »segraren vid Waterloo» Wellington och ministern Wellington och fordra, att om den förre åtog sig att blifva det sednare, måste han ock underkasta sig de mödor och det obehag, som dermed äro förenade, utan att våga visa ens ett tecken

till anspråk, att gamla förtjenster och förtjenster i annan väg (hvarför W., såsom förf. på ett ställe sjelf anmärker, blifvit hederligt vedergälld) borde förläna ett inflytande i saker, som dermed ingen gemenskap äga. »Att du segrade vid Waterloo — så tycktes de säga — derför äro vi dig heder och tacksamhet skyldige; men vill du blanda dig i vår rättighet att köpa de varor, vi åstunda, af hvem vi behaga, då måste du stå oss till svars, lika väl som den yngste civile kronans tjenare, hvilken aldrig sett Waterloo; eller ock måste du afstå ifrån din önskan att leda äfven våra *ekonomiska* angelägenheter, hvilket är något helt annat än att leda våra krigshärar.»

Med Grefve Björnstjernas tillåtelse får jag således förklara min orubbliga öfvertygelse, att nödvändigheten för en Wellington att diskutera om handskar på intet vis stämplar vår tid till »meskin och prosaisk», eller bevisar, att det »materiella interesset absorberar allt af större och ädlare natur». Ett upprepande af denna fosforismens dagliga och på ett missförstånd (om ej på något värre) grundade litania hade man icke väntat sig af en man, som sjelf med lofvärd ihärdighet och fördomsfrihet behandlat just dessa »materiella interessen», som han ganska riktigt insett utgöra det vigtigaste för oss — visst icke alltid och i sig sjelfva vigtigast, men vigtigast i en tid, då deras användande satt på spel möjligheten att skydda de »större och ädlare». — Om Gr. Björnstjerna icke för dylika misstag blifver »pipad» på *samma* sätt, som andra, så kommer det deraf, att han menar ärligt och icke förkättrar med jesuitisk ilska alla olika tänkande — att han till sina handlingar och yttranden synes äga rena motiver — att de äro resul-

tater af en ärligt sökt *öfvertygelse* — att lycksökeri och underdånig hätskhet icke synes inverka derpå. Det synes troligt, att tiden skulle icke fara så illa med åtskilliga sina fiender, om de vore rättvisare mot henne och behandlade henne med mera värdighet, äfven då de måste ogilla henne.

De »materiella interessena» föraktas icke så högdraget, då man kan använda dem till *sin* fördel. Upplösningsförfattaren har efter sin bok hängt en »Apostille», deri han »erkänner ingen annan vältalighet än facta och ingen annan logik än siffrornas». Med den logik och de facta, han här anför, är icke meningen att tvista. En del deraf är sann, en del falsk; och allt samman bevisar ingen ting, af hvad dermed skall bevisas. En annan författare, som af *denne* försvaras i allo, som lofordar honom oinskränkt tillbaka, och som således torde få gälla för hans alter ego, har gått längre än den nu ifrågavarande Apostillen, eller rättare kompletterat den, genom att slå oppositionen i synen med diverse *storverk*, hvaribland Götha Kanal figurerar främst. Om nyttan af detta tjugeåriga trätofrö kunna möjligen tankarna vara delade; men pluraliteten skall dock aldrig låta öfvertyga sig, att den tidpunkt, då jetteverket företogs, var den rätta, eller att den nation, som företog det, ägde nog öfverflöd af tillgångar och arbetskraft, för att genast kasta sig in i något så kolossalt. Det säkra är, att alla de intriger, som spelades, och de koncessioner, som gjordes åt enskilda interessen, vid de riksdagar, då man måste aflåcka ständerna de ofantliga tillskotten till Kanalen, upptogo eller

förlamade krafter, som kunnat frambringa stora resultater på andra, närmare liggande håll. Imedlertid vill jag erkänna, att vår styrelse i det hela *velat* bättre, än hon *förstått*, och att hon verkligen trott sig göra landet en stor tjenst med Kanalens tillvägabringande. Men det stora felet har varit, att man oftast förbisett det enklaste, det närmaste, som ingenting kostat, för att söka de åsyftade fördelarna uti aflägse, kolossala, svindlande storverk. Ingen har bättre karakteriserat detta sträfvande, än afl. Nils Månsson i Skumparp. Vid en öfverläggning i Ekonomi-Utskottet, angående rättigheten att från Blekinge segla med ved till Skåne (hvilket — en främling skulle knappt tro det — var förbjudet) stridde Nils, såsom vanligt, för den liberala åsigten. »Då man i hvart ögonblick,» sade han, »fordrar nya anslag till en kanal, synes mig obilligt att vägra oss nyttja de kanaler, naturen sjelf gräfvit.»

I dessa ord ligger nyckeln till hela vår inre politik på de sista trettie åren. Framför våra fötter har legat, hvad som bordt göras, hvad som med ringa ansträngning kunnat göras, för landets uppblomstring. Men detta har man förbisett och i stället bråkat med oändliga projekter, inledt nationen i oerhörda ansträngningar, och så stadnat på samma punkt, med undantag af förslösade krafter och tid. Vår styrelse har aldrig förmått skilja sig vid den svagheten att vilja alltid och allestädes *regera*; och häruti ligga materialier till svar på Upplösningsförfattarens tillvitelser mot oppositionen att icke hafva på egen hand företagit en mängd ekonomiska reformer och förbättringar, dem han påstår kunna göras »utan regeringens medverkan.» Det anförda exemplet af Grefve Horns deligence-företag är

just det mest bevisande *emot* den sats, till hvars bevisande det är anfördt. Så länge Gr. H. bibehöll sin gamla ställning inom oppositionen, trakasserades han och kunde aldrig vinna något till befordrande af företaget. Sedermera har han blifvit understödd, men på det vanliga viset: genom lån, tillskott, speciella fördelar. Medel funnos imedlertid att befordra deligenceväsendet *i allmänhet*, utan kostnad för statsverket, utan fördelars beviljande åt *personer*; men *detta* var för enkelt och rationelt, för att komma i fråga. Det närmast liggande, och som skolat äga en omedelbar verkan, var en ändamålsenligare, länge önskad förbättring af hela skjutsväsendet, en förhöjning af skjutslegan till motsvarighet mot tyngden af detta onus, en billig gradation i kostnaden för den rikes och den fattiges resor. En fjärmare, men lika säker och nödvändig åtgärd för befordrandet af forvagns- och deligenceväsendet, var en förbättring af väg-systemet. På de tjuge åren och med de elfva millionerna, som åtgått till Götha kanal, hade ofantligt mycket mera *verklig* nytta, genomgripande och för sjelfva *folket* tillgänglig nytta kunnat tillvägabringas genom smånigom skeende (brådstörtade, kolossala storverk har ingen begärt) förbättringar af våra landsvägar. Ett förslag härom är gjordt; men det kom — — från en af oppositionen!

I stället för dylika omsorger, som rätteligen anstå en omtänksam nation, påkom oss, att vi skulle, väl förstående under regeringens ledning, gräfva oss en ofantlig kanal tvärs öfver landet. Medgifvas måste, att denna gjort kommunikationen inom landet lifligare, om än icke till en grad, som motsvarar ansträngningarna, eller som icke kunnat snarare och till bättre pris vinnas på

annan väg; men *detta* var icke det enda, som lofvades. Ingen ting mindre än Englands hela Östersjö-handel skulle komma att gå genom Kanalen; den skulle blifva en tillflykt för vår skärgårdsflotta, och vårt hela försvarssystem skulle baseras derpå. Hvad deraf kan i en aflägsen framtid realiseras, är naturligtvis problematiskt; men hvad vi veta, är endast, att kanalen, jemte de dermed sammanbundna interessen, hufvudsakligen, om ej uteslutande, bidragit att i mera än tjuge år fördröja ordnandet af vårt penningväsende, till oberäknelig skada för utvecklingen af vår industriella kraft; att kanalen kostat 11 millioner, hvaraf 8 tillskjutna af statsverket; att han föranledt anläggandet af en fästning midt i landet, hvilken troligen ännu behöfver tjuge år för att blifva färdig och kostar ofantliga summor, under det att vårt gränsförsvar varit nästan fullkomligt åsidosatt och vår flotta kan sägas alldeles ligga neder, m. m. I sanning, »Storverket» var tämligen dyrt och har en stor skuld att gälda, innan man äger tala om, att det äger något att fordra af det allmänna. Om än ordnar alltid kosta den nye riddaren vida mer, än silfret i stjernan eller silket i bandet äro värda, så bör man dock icke räkna så i fråga om länder och stater, hvilka icke behöfva *dekorationer*. Poeterne hafva sjungit om »Sveriges blåa band», och de hafva kallat Wettern dess »blå öga». En besynnerlig tanke att lägga ett band öfver ett blått öga!

Men meningen är icke att diskutera den ändelösa frågan om Götha Kanal i dess många och invecklade förhållanden, blott att med ett talande exempel upplysa den framställda satsen, att vår regering vanligen, som man säger, gått öfver ån efter vatten, sökt

i stora, komplikerade företag surrogat för det enkla, naturliga, som genast skulle framställa sig för hvar och en, hvars vurm icke är att tro sig hafva gjort intet, om han icke gjort något bålstort och lysande. Nils Månssons uttryck om »kanalerna, dem naturen gräfvit», innebär vår regerings historia. Upplösningsförfattaren har upprepat, hvad hundrade före honom sagt om *interessena* (dem han låtsar tro »ungefär kunna anses jemnstarka»), och om styrelsens klokhet att, i stället att gynna något på det andras bekostnad, »endast smånigom och i ringa grad, för att ej rubba det hela, lossa banden». Således, om ett »interesse» bjöd stängandet af kanalerna, dem naturen gräfvit, så hällre än att stöta detta interesse, satte man nationens must och märg på spel, för att gräfva nya kanaler. Det är af fruktan för det lilla, som man haft mod till det stora. Under den allmänna striden om styrelse efter principer eller styrelse efter interessen har man slagit sig på de sednares sida, utan att besinna, det regeringen härigenom skulle skapa allt flera nya interessen att kämpa med, tills hon slutligen skulle blifva rådlös. Sålunda uppväxte sjelfva kanalen snart till ett mägtigt interesse, hvaraf hon till den grad beherrskades, att hennes historia i tjuge år var kanalens. Bildhuggaren förfärdigar en helgonbild och faller sedan på knä och tillbedjer sina egna händers verk.

På detta sätt kan man förklara de flesta *storverken*, hvarmed våra loftalare vilja trösta oss öfver saknaden af *småverk*, dem vi så oändligen bättre behöft, och från hvilka det nästan ser ut som om man velat afvända våra ögon genom företagandet af de förra. Skrån af några hundrade personer beskatta tre millio-

ner menniskor; och detta får icke afhjelpas, för de välsignade »interessenas» skull. Stöta sig med de hundrade vågar man ej; men att vara döf för millionernas högt uttalade önskan och behof, dertill har man ett orubbligt mod. *Härutur* vill jag förklara envisheten att bibehålla skrå-representationen, om än tecken visst finnas, hvaraf många trott sig berättigade att antaga en *annan* förklaringsgrund.

Pressen har onekligen rätt uti det påståendet, att om regeringen någon gång, tvungen af omständigheterna och ett allt för högljudt uttaladt allmänt tänkesätt, verkligen gjort något till »bandens lossande», har det skett utan princip och afseende på det *hela* och derföre oftast måst modifieras och modifieras i oändlighet, till dess intet deraf varit qvar. Allt har skett med sådan tanklöshet och hafs, att orättvisa skett å *andra* sidan; och det har nästan sett ut, som om alltsamman blott blifvit gjordt i förargelsen och för att kunna säga: se der hafven J det, efter som J ändtligen velat; smaker nu och ser, huru ljufligt det är. *Så* se alltid reformer ut, då man icke af uppriktigt hjerta och öfvertygelse går in i det öfvervägande tänkesättets riktning, utan låter släpa sig *efter* upplysningen och opinionen, i stället för att sätta sig i spetsen derför; och detta inträffar alltid, när man tror sig kunna få en ny politik med en gammal personal. Halfheter äro vida sämre än ett decideradt motstånd mot all reform.

Bland de af Apostille-författaren anförda bevisen för vår styrelses omsorger om industrien är äfven uppblomstringen af ängbåtsfarten och pappersfabrikationen.

Onekligt är, att dessa näringar utomordentligt stigit på några år. Men hvarföre? Jo, kanske hufvudsakligast derföre, att regeringen *icke* kommit i tillfälle att blanda sig deri. Hon har icke hindrat deras utveckling; och detta torde vara ett måttligt beröm. Dervid voro icke ens några »band att lossa,» utan man fick blott se på, hvad den enskilda industrien ville företaga sig. Hade några band funnits, så kan hvar och en, som sett styrelsens vanliga gång, hålla tie mot ett, att de *icke* skulle hafva blifvit lossade. Sådant har varit förhållandet med alla näringar, der band verkligen förefunnits; och vanmagten i *dem* kan med mera skäl tillskrifvas vederbörande, än uppblomstringen af de andra. Styrelser hafva i allmänhet blott en negatif förtjenst i afseende på industrien; så snart de positift ingripa, förtorkar vanligen allt under deras hand. Att lemna verksamheten fri är allt, hvad man kan fordra af en regering; och har hon det gjort, då är hon utan skull i näringarnes förfall, likasom i motsatt fall hennes förtjenst aldrig blir större, än att hafva »låtit gå», som man säger. Hundrade landtbruksakademier äro en småsak, emot den enkla åtgärden att lemna handelen med landtbrukets produkter fullkomligt fri.

Angående ångbåtsfarten har »Apostillen» ett något mystiskt uttryck: »Denna vackra sida af vår rörelse», heter det, »har blifvit mindre framhållen, men så mycket mer en och annan tillfällig olycka, som träffat »fråga varande fartyg.» Med denna beskyllning förhåller det sig så, som med de flesta andra af samma slag: den är falsk. Redan i början af boken, der allt det uppräknas, som oppositionspressen uraktlåtit att föreslå och befordra, förekomma äfven »ångbåtskommunikatio-

ner». Förhållandet är imedlertid, att då *första* tanken på en regulier ångbåtskommunikation uppstod, eller då uppmaningen till aktietekning för byggande af Yngve Frey skedde, blef förslaget icke med ifver omfattadt, knappast nämndt af tidningarna, utom af en enda; och det var en s. k. oppositionstidning. Att förhållandet varit enahanda med vexelundervisningen och åtskilligt annat, det veta de, som följt pressens gång. Oppositionspressen har sedermera varit främst med underrättelser om ångfartens framgång i och utom Sverige, med anmärkningar om de brister, som dervid visat sig, med förslag om deras afhjelpande o. s. v. Hvem var det t. ex., som föranledde reglementet om *besigtning* å ångfartyg? Detta torde vara en lika nyttig »framhållning», som alla möjliga panegyriker. Och äfven i beröm om de män, som befordrat ångbåtsrörelsen, hafva oppositionstidningarne icke brustit. Då Hr. Owen blef nämnd till riddare, var det just en oppositionstidning, som yttrade, att ingen med mera skäl burit sin stjerna; och hans oförgätliga förtjenster om machintillverkningen och ångbåtsväsendet lofordrades. På intet annat håll har jag sett så mycken rättvisa, som i oppositionstidningarna, göras åt en Carlsund, en Ericsson, en Gr. v. Rosen, en Anckarsvärd, en Hammarsten etc., i afseende på ångfartens befordrande.

Hvad »framhållandet» af »tillfälliga olyckor» beträffar, så förklaras detta tämligen lätt, blott man behagar *distinguera* — något som allt för ofta uraktlåtes —. Oppositionspressen har, mig veterligen, aldrig sagt, att dylika olyckor varit tätare i Sverige än annorstädes; tvertom har hon öppet och ärligt berättat

just om det motstycke, som Apostillen framhåller, nemligen de täta och oförsvarliga olyckshändelser, som träffat ångfartyg i Amerika; och jemnförelsen har slagit ut till svenska ångfartygens fördel — *i allmänhet.* Detta hindrar dock icke, att *en* gren af det svenska ångfartygsväsendet finnes, der pressen, lika med hvarje tänkande menniska i landet, funnit anledning till mycken anmärkning. Under det den *privata* ångbåtsfarten gått ovanligt lyckligt, så att allvarsamma olyckor icke på hela tiden drabbat kanske tie procent af fartygen, hafva deremot *Kronans* ångfartyg företedt ett bedröfligt skådespel. Jag vill icke tala om postfartygen, ehuru äfven der besynnerliga förhållanden visat sig, dem man icke varseblifvit i fråga om de enskilda rederiernas fartyg; jag vill inskränka mig att nämna några ord om *örlogs*-ångfartygen.

För några år tillbaka byggdes två sådana. De hade knappast begynt röra sig, förr än den ena motgången efter den andra tillstötte, åtminstone det ena, som också år 1837 ändtligen stadnade som vrak på Jutländska kusten. Detta skedde under omständigheter, hvarunder intet enskildt rederis skeppare någonsin kunnat blifva befriad, eller kanske ens försökt blifva befriad, från att dömas vållande till olyckan. Befälhafvaren, i stället för onåd, fick utmärkelse; och han blef slutligen frikänd från allt ansvar, frikänd af en domstol, hvars ledamöter, utom en, icke äro inamovibla och ständiga, utan *kommenderas* till domaretjensten, såsom man kommenderas till en expedition, och hvars ende inamovible och lagfarne ledamot, ehu-

ru beklädande tillika ett högt administratift embete *), icke kunde undgå att döma honom till strängt ansvar. Ingen dödlig är det gifvet att ransaka i andras hjertan, och man får icke gissa bevekelsegrunder; men säkert är, att, i anseende till egenheten i domstolens organisation, ett dystert intryck af denna frikännelse måste spridas bland allmänheten, som dagligen får vidkännas, hvad ångfartyg och andra statens behof *kosta*, och så ser statens dyrbarheter ena gången efter den andra förstöras, utan att tycka sig hos regeringen förspörja åtminstone *ifver* att förekomma eller bestraffa förstörelsen. Det är förmodligen uttrycken af en dylik känsla, hvari förf. ser en benägenhet att »framhålla en och annan *tillfällig* olycka»! Den »vackra sidan» af svenska ångbåtsrörelsen *har* blifvit framhållen, såsom jag visat; och det förtörnar Upplösningsförfattaren, att denna *vackra* sida, som neml. visar sig hos den *privata* ångbåtsrörelsen, icke kunnat tysta pressen i afseende på den mindre vackra, som framträdt i *kronans*! Detta instämmer oförlikneligt väl med den principen, att all den förkofran, som den enskilda industrien beredt, skall skrifvas på regeringens meritlista, och hennes synder afplånas med de enskilda bemödanderna och den enskilda framgången. För det att på snart tjuge år icke tie procent af de privata ångfartygen förolyckats, bör pressen icke relevera, att af statens örlogs-ångfartyg femtie procent blifvit bortsatta på ett par år! *Så* är det väl förf. raisonnerar?

---

*) Hr. Gen. Direktör Livijns aldrig svikande, konsiderationsfria sjelfständighet i domare-värfvet hedrar honom lika mycket, som hon bevisar oriktigheten af vissas tro, att en förtroende-embetsman måste vara ett blindt verktyg i allt.

Den dystra känsla, som gett sig luft, så väl öfver denna *frikännelse*, som öfver Crusenstolpes *fällande*, är naturligtvis i denne författares ögon ingen ting annat än en »folkyra», ett *tillställdt* rabulisteri, hvarför Hr. Ehnemark varit ett offer, likasom Hrr. Nerman, Hartmansdorff, Hindbeck etc. Författaren måtte tro, att rättvisans helgedom icke kan skymfas af annat än det, som kommer *utifrån*, och att den hålles i helgd, blott *formerne* icke öfverträdas. O kortsynthet! fullkomliga blindhet! Den, som icke har öga för mera än *en* sida af samhällets onda, han är det, som skall sönderbryta samhället. Han besinnar icke, att denna sönderbrytning lika väl kan befordras af det med yttre *former* förenliga, som af det oformliga, rabulistiska.

För att meddela den, som möjligen läser dessa blad utan att hafva sett Upplösnings-brochuren, ett begrepp om *tonen* i denna sednare, vill jag anföra ett stycke angående oroligheterna och pressens förhållande dervid. »För så obetydliga, dels verkställighets- dels »reform-åtgärder (Crusenstolpes dom och afförande samt Jude-emancipationen) har blod flutit, hemfrid blif- »vit bruten, medborgare sårade och häktade, en huf- »vudstad försatt i belägringstillstånd *), och en jäsning

*) Hvem faller allt detta till last? En del af det uppräknade gjorde vederbörande, en del rabulisterne. De sednares åtgärder, så svarar visst förf., föranledde de förres. — Nå, hvem föranledde då de sednares? Förf. utgår naturligtvis från den synpunkt, att "Rikets första Öfverdomstols" och åklagaremagtens åtgärder föranledde ingenting.

»spridd öfver hela landet, hvilken, om den ej blifvit »dämpad genom den så kallade reformfrågans *) återkallande i dess väsendtligaste delar, kunnat äga ännu »bedröfligare följder. Är det, fråga vi, då tänkbart, »att med en press, som sjelf yfves af att sålunda kunna »beherrska »massans sympathier», och som af en dylik »inflytelse gör ett sådant bruk, medelst aftryckande under värsta jäsningen af »*Upprors-sånger*» **); medelst »tillkännagifvandet af bifall vid skandalösa uppträden »inför Rikets första Öfverdomstol, och medelst yttrandet, vid *hemfridens* brytande hos en Embetsman (hög »eller låg är likgiltigt, embetsman eller enskilt man är »också likgiltigt), att *det var icke det illasinnade, »utan det välsinnade (!) tänkesättet för rättvisans helgd (!) och folkets dyrbaraste »rättighet (!), som här gifvit sig tillkänna»* — »är det, fråga vi, tänkbart, att under det en sådan press »beherrskar »massans sympathier» och likväl, såsom Litteraturbladets författare yttrar sig, »*ej känner de första »vilkoren för laglig ordning*», rimligtvis vilja företaga

---

*) Frågan? Månne icke sjelfva reformen? "Frågan" står alltid öppen; och just dess förvandlande till åtgärd i olaglig form väckte oron. Och återkalla en fråga!? — Precision i tanke föder precision i uttryck, som man ser.

**) Har förf. någonsin läsit "Upprorssånger"? För öfrigt försvarar jag icke vissa vid tillfället utkomna sånger; men "uppror" har jag icke trott mig finna i satirer mot Hästgardet, mot "Fader Nermans port i Ålands gränd" etc. Lyckligt, om icke denna granskning, riktad mot en lika loyal notabilitet, som hästgardet och Hr Nerman, äfven blir en upprorsskrift!

de, eljest af behofvet högt påkallade, reformer, som ingripa i alla ståndsinteressen, ifrågasätta (?) sekelsgamla rättigheter, aflysa nationalrepresentationens gamla organer *) och beröfva dessa ett inflytande, till hvilket de, *enligt ännu gällande grundlagar, äro berättigade?* Kan regeringen, vid företagandet af en sådan reformfråga, motse annat än Rikets förvandlande till »en blodbadstuga, om de passioner och interessen, som »dervid komma till sammandrabbande, skola retas, het»sas och förblindas **) till samma grad, som fallet var »hos det jemnförelsevis så högst ringa antal opinerande, »hvilkas »opinionsyttringar» man sednast försport i huf»vudstaden? Kan — äfven om nationalrepresentation »och styrelse framträdde med fullt antagliga förslag till

---

*) Nationalrepresentationen är folkets organer; men hvem är den förras organer? Fullmägtige i Banken och Riksgäldskontoret? Cantzli-Directionerne? eller hvem? Och, sen, att "aflysa" organer?! Aflysa ett ting, en marknad, en auktion, det har man hört; men aflysa tings- eller marknads- eller auktions-allmogen?! i synnerhet om det skulle betyda detsamma som att på förhand förbjuda den att samlas?! — Det enda, man tydligen ser i allt detta grummel, är att statskuppen föresväfvat författaren.

**) Till exempel genom enfaldigt och gudsnådeligt snack om "blodbadstugor". Hvad är det, som skall fångas genom dylika skrämskott? månne icke "sympathier"? och hvems, om icke barns? Man älskar att tala om "svenskt mannavett" och mannamod; och så jollrar man, i yrseln, om "blodbadstugor" öfver land och rike, blott man hörer ett hurrarop i ett gathörn eller klangen af några sönderslagna rutor! Detta är höjden af ömklighet.

»en dylik reform — någon lugn diskussion, någon mo-»gen öfverläggning derom blifva möjlig, om t. ex. uti »ett af ståndsrummen (ty hvarföre ej så gerna der, som »i en öfverdomstol?) en upprorisk hop inträder, ned-»tystande med oljud de talare aller propositioner, hvilka »ej träffa massans »sympathier», och sådant opinerande »sedan af pressen sanktionerades, såsom ett »uttryck af »det verkliga folkets tänkesätt», emedan Septembrisö-»rerne *) möjligtvis voro »väl klädda»? — Kan en verk-»ligt *fri* diskussion öfver en dylik riks-angelägenhet »vara tänkbar, om de representanter (möjligen i öfrigt »ganska upplyste och varma fosterlandsvänner), hvilka »yttra sig *emot* opinionsströmmen för dagen, hotas till »sin hemfred, till sin heder, samt brännmärkas inför »nationen, såsom förrådande fosterlandet, och ett så-»dant fysiskt och moraliskt våld sedan genom hundra »tusentals tidningsnumror framställes för nationen såsom »»icke det illasinnade, utan det välsinnade tänkesättets »tillkännagifvande, för folkets dyrbaraste rättigheter»? »Och vore det, vid ett slikt förhållande, ej af regerin-»gen en pligt att åtminstone förlägga ett dylikt riksmöte »till en småstad, ju aflägsnare från passionernas central-»punkt, dess bättre, samt der omgifva nationalrepresen-»tationen med erforderlig militärstyrka, att skydda de »med »sympathierna ej röstandes hemfrid och gatufrid» **)

---

*) Se, det kan kallas att "icke skona munnen för ett ords skull"! Septembrisörerne gingo omkring i fängelserna och mördade likt och olikt. Härmed är naturligtvis jemförligt att inför en domstol yttra harm öfver en dess dom, genom hurrning, stampning o. s. v.

**) Huru gatufriden skyddades af den "erforderliga militärstyrkan" sistl. sommar, dertill hafva Slottsrättens

»— och hvad blefve likväl det under sådana faror »omsider fulländade riksdagsbeslutet för ett uttryck af »ett upplyst, lugnt och våldshatande folks tänkesätt, som »det svenska åtminstone från fordom varit»?

Ja, »våldshatande» har svenska folket varit; men hvad »lugnet» vidkommer, så har det trutit oss, likasom andra folk, då det »gått för långt», som man säger. Just »våldshatet» har stundom stört lugnet. Medgifvas bör, att härtill fordrats hos oss något långvarigare och djupare förolämpningar än annorstädes, mera i ögonen fallande missbruk, en mera oblyg lek med rätt och rättskänsla. Hvad svensken framför allt hatat, eller rättare föraktat, är en ömklig, panisk förskrämdhet, som ser spöken på ljusa dagen och tror land och rike stå på spel genom ett gatu-upplopp, som annorstädes icke skulle anses värdt mera än att skicka ut några konstaplar eller sergeans de ville. Hvem ogillar icke dessa rabulistiska upptåg, hvilkas sämsta sida är, att de gifva förevändningar åt galenskaper och våld? Här har t. ex. en — låtsad eller verklig — skrämsel tagit sig anledning att åter komma fram med en gammal favorit-tanke hos dem, som hata all friare inverkan af folkombuden på lagstiftningens gång: så ofta man förehaft några planer, som icke tålt ljuset, och till hvilkas antagande meningen varit att narra eller skrämma representanterna, har alltid den tanken uppstått att samla dem i någon aflägsen vrå. Vår riksdagshistoria har, sedan snart ett sekel, många exempel

---

protokoller några allegater att framvisa. Med sjelfva portfriden, som mera närmar sig hemfrid, synes det ej heller hafva varit mer än jemnt.

att framvisa af denna manöver. Äfven nu äro förliden sommars rabulisterier en välkommen förevändning för ett dylikt förslag, som man ser.

Till den ändan utmålas de rabulistiska dumheterne såsom början af en »blodbadstuga» öfver hela riket och pressen såsom beherskande massorna, dem man vill inbilla oss att hon kan leda, hvart hon behagar. Man tar på sig en gudsnådelig mine och snyftar, att upproriska hopar skola intränga i ståndens sessionsrum och diktera besluten, att de representanter, som icke votera så, som den upproriska hopen vill, skola öfverfallas hemma och på gatorna. Här är ett prof på, i hvad anda man på vissa håll vill exploitera rabulisterierna, och förmodligen ett bland skälen, hvarföre man låtsar anse dem allvarsammare, än de voro, eller ens än man höll på att lyckas göra dem till slut. Nu erkänner man, Gubevars, att »reformer» äro »af behofvet högt påkallade»; men de kunna, ty värr, under dylika ställningar icke företagas, ehuru gerna vi ville, så heter det. Detta rimmar sig icke synnerligen med motviljan mot dem, *innan* några rabulisterier afhördes. Men man hade väl *andra* skäl till motståndet då; skäl hittar alltid den, som vill.

Hvad »reformerna» vidkommer, så vill jag ännu blott göra en anmärkning, som jag tror icke kunna jäfvas af någon, som studerat svenska folkets lynne. Värman för en reform, för en lagstiftnings-åtgärd, kan blifva stark; men till våldsamheter urartar den icke. Motståndet mot *stiftandet* af *nya* lagar, då dessa äro af behofvet påkallade, kan väcka harm; men den uti svenska folkets sinnen inneboende rättskänsla retas deraf icke till våldsamma utbrott. Det är blott *lagskipnings-*

åtgärder, som förmå framkalla dessa. Om folket tror sig märka, att de redan befintliga lagarnas former missbrukas till tillfredsställande af hämnd eller andra orena passioner, och domaremagten lånar sig till ett tjenstaktigt verktyg åt dessa, *då* kokar känslan öfver.

Denna känsla för rätt är aktning värd. Den kan missledas, den kan uppenbara sig i otillbörliga handlingar; men den ädla grund, hvarur hon upprinner, kan erkännas, utan att man derföre nödvändigt gillar förvillelserna. Så har jag fattat pressens förhållande under oroligheterna; jag fasade icke, förmodligen derföre att jag icke föresatt mig att fasa. Pressen kan hafva haft orätt i sitt omdöme om den känsla, som föranledt oroligheterna; men att yttra detta omdöme nnefattade ingenting otillbörligt. Hon kan hafva haft orätt i den berättelsen, att de, som hurrade i Hof-Rätten, voro bättre folk, derföre att de voro »bättre klädda». Voro de verkligen bättre klädda, så hade det varit orätt att säga, det de voro trasiga; och man må väl icke förtänka tidningsskrifvare, om de följa den allmänna tonen, som af klädseln slutar till menniskors egenskap af »bättre» och »sämre».

Bland de deklamationer och feberdrömmar, hvaraf den citerade diatriben är full, kan en med svenska lagar och former bekant läsare icke undgå att fästa sig vid det »*belägringstillstånd*», hvarom ordas. Den obekantskap med svenska förhållanden och det aperi efter allt utländskt, som tillvitas oppositionspressen, falla ögonskenligen i åtminstone lika grad dess motståndare till last. Om detta »belägringstillstånd», om landsorters »sättande utom lagen» o. d. vet svenska lagen icke ett ord; men ändock får man höra radomonteras

derom. *Då* är det naturligtvis intet ondt uti att hemta begrepp och ord och hotelser från för oss alldeles främmande lagar och förhållanden!

Den minsta af de reformer, som »af behofvet högt påkallas», är visst icke, att vi en gång vänja oss af med denna oupphörliga *bäfvan* för all ting. Främlingen skall le, då han ser oss göra förfärliga statsangelägenheter af hvarje händelse, som det ringaste går utom hvardags-tabulaturen — ser oss löpa i deputationer och hålla tal om pig-sqvaller — ser våra domstolar gripa till »lif, ära och gods» för några i fyllan yttrade ord, hos hvilka icke ens den misstänksammaste actor söker sammanhang med någon plan eller handling — ser våra publicister spå en allmän blodbadstuga af några hurrningar och några utslagna rutor — slutligen ser oss ana konspirationer och anslag i hvarje ruskande löf. Denna löjliga förskrämdhet står så hjertans illa tillsamman med det gamla svenska mannavettet och mannamodet. Fegheten består icke blott uti att vika för faran, då hon verkligen infinner sig, utan äfven, och hufvudsakligen, uti att drömma om henne, då hon *icke* är för handen. O, hvad vår gamle Hjeltekonung skall ömka sig öfver vår klenmodighet!

Åtskilligt återstår ännu, som det föresatta omfånget af denna uppsats hindrar att nu till skärskådande upptaga. Endast några spridda punkter af Upplösningsförfattarens rikhaltiga och förvirrade anklagelser mot opposition och press vill jag till slut anmärka.

Om *kombinationer* (dem han omtalar, såsom stundom i England inträffande mellan styrelsen och vissa

oppositionsmedlemmar, »för att tillvägabringa ett visst administratift resultat», har han ett ganska falskt begrepp, om han tror sig med framställningen deraf kunna bevisa något mot *vår* press. Denna anser dylika kombinationer hvarken »obegripliga» eller såsom ett »öfverlöperi», då de inträffa i *England*, men har en viss misstro mot dem *här*, just derföre att begreppen om de från en engelsk statsman oskiljaktiga egenskaperna af heder och konseqvens icke äro utbildade hos oss. Peel kunde fäkta i Broughams leder för emancipationen, utan att blifva föremål för misstankar, emedan han, såsom hvarje sjelfständig man, icke försvurit sig till ett partis *alla* läror. Men vän och fiende visste, att han hyste *den* öfvertygelsen gemensam med Whigs, utan att i öfrigt dagtinga med dem i någon punkt, och att ingen öfvertalning, ingen kombination med dem i det hela kunde komma i fråga. Dessutom finnes i England en omständighet, som gör en partiel förening för tillfället möjlig, utan att den behöfver inveckla personer i ett evigt trassel, eviga concessioner: en lagstiftningsfråga kan en gång blifva slut; man ser resultatet inom en parlaments-session. Deremot då Gr. v. Schwerin ingick sin koalition med regeringen, för att genomdrifva realisationen, blef han deraf bunden och förlamad för hela sin återstående politiska pana, emedan frågan drogs ut från riksdag till riksdag, och han hann dö, innan verket var färdigt. Man tycktes nästan anse realisationens medgifvande såsom en nåd mot honom; och om han icke ville se sin älsklings-idée förstöras, måste han tåla mycket, lägga band på sig och äfven i allt öfrigt frånträda sin ställning som oppositionsman. Denna speciella kombination med *honom*

behöfdes dessutom icke, emedan regeringen hade hela oppositionen med sig i *den* frågan, eller snarare (vill man vara rättvis, måste man erkänna det) oppositionen hade ändtligen lyckats att få regeringen med *sig*. Det vissa är, att realisationen aldrig var partifråga, och att, om den länge fördröjdes och slutligen till en del förfuskades, var detta icke oppositionens fel.

Hvad i öfrigt Gr. v. Schwerin angår, så var han en ridderligt tänkande, verksam, upplyst och hederlig man; men huru »djupt» han, i egenskap af oppositionsman, »uppfattat sin kallelse», såsom Upplösningsförfattaren påstår, derom torde den i vår riksdagshistoria bevandrade icke länge stadna i villrådighet. Det lättast åtkomliga kriterium till bedömande af hans verksamhet (alltid med undantag af realisationen, der hans förtjenster äro högst aktningsvärda, finnes, om man blott ser, från hvad håll han nu upphöjes såsom typ af en oppositionsman.

Att en kombination för genomdrifvandet af realisationen icke behöfdes, har man sett; all opposition deremot kom från sådana håll, der man icke är van att vänta sig opposition, och historien skall en gång afslöja högst egna förhållanden i detta afseende. Kombinationer i allmänhet, eller hvad man kallar *koalitioner*, som åsyfta, icke blott att genomdrifva *ett* enstaka ärende, utan en hel serie af ärender, att göra ett helt nytt politiskt system gällande, hafva begynt spöka i Frankrike och torde icke blifva alldeles utan efterföljd annorstädes. I England har man icke sett något i den vägen sedan början af 1780-talet, då Fox och North koaliserade sig. Det sunda, praktiska förstånd, som alltid utmärkt engelsmännen, har skyggat tillbaka för dessa

artificiella foster af intrigen. Då heterogena, ofta fiendtliga ämnen skola blanda sig, uppstår alltid ett onaturligt, spändt förhållande. Den ene måste pruta något på sina grundsatser, för att förmå den andre till afprutningar å sin sida. Hvardera kontrahenten blir således blott half; och det besynnerliga är, att af de två halfvorna blir dock icke ett helt; till helhet fordras homogenitet. Sålunda finnas i naturen ämnen, som, i fall man blandar dem och tillsätter t. ex. femtie procent af hvartdera, då man naturligtvis väntar sig en produkt af 100 procent, likväl ge kanske 40 procent eller mindre än den ena ingrediensen. De förflyktiga och förstöra hvarandra; och om orsaken härtill *heter* frändskap eller fiendskap, gör ingenting till saken; fiendtligt *verkar* hon åtminstone.

Allt det besvär, förf. i en lång not gör sig att bevisa, det de franska Septemberlagarne lägga svårare band på tryckfriheten, än den svenska tryckfrihetslagen företer, är bortkastadt. Först och främst kunna ett lands lagar vara hårdare och orimligare än ett annats, utan att detta sednares derföre äro goda; och vår »fria press» har nogsamt yttrat sitt ogillande af ofvannämnde franska lagars hårdhet. För det andra har förf., efter vanligheten, gått bredvid ämnet och vanställt pressens klagan öfver bristerna i vår tryckfrihets-lagstiftning. Det är icke öfver *straffbestämmelsernas stränghet*, som klagan egentligen blifvit förd; det är öfver tillämpningssättet, *formerna*, möjligheten af ena partens inflytande på domsluten, men i synnerhet öfver *godtycket*, öfver den »kabinetts-justice», som svenska styrelsen en-

sam bland alla lagbundna styrelser utöfvar på den periodiska pressen. — Högst besynnerligt är detta ständiga äflande med den *borgen*, som den franska lagen ålägger tidningsutgifvare att prestera. En dylik har blifvit formligen föreslagen vid en af våra sednare riksdagar. Besinnar man då icke, hvad man föreslår? Minnes man icke, hvad man i nästan samma ögonblick sagt? Bland ämnena för den häftigaste förtrytelsen är ju, att allmänheten skattar ofantliga summor till vissa »tidnings-institut», och att dessa förtjena stor fortune på rörelsen. *Dessa* vore det således, som lättast kunde prestera den erforderliga borgen; och *då* skulle verkligen den klagan kunna blifva grundad, att de äga »monopolium». Det vore säkraste sättet att kasta publiciteten i kapitalistens händer eller deras, som en gång förstått smickra massorna och taga deras pengar; den medellösa talenten skulle drifvas från publiciteten, åtminstone från sjelfständig verksamhet derinom. Den, som en gång slagit under sig pressen, kunde ej rubbas i sitt välde, och sant blefve, att den press, som är, hindrade en bättre att uppkomma. Detta föregifver man väl äfven nu, men utan att kunna anföra någon giltig grund för suppositionen. Kan man visa något exempel på en med verklig talent och sanningskärlek redigerad tidning, som försökt uppstiga och blifvit hindrad af den varande pressen?

Att faran för styrelsepressen — eller, som den i nuvarande förhållanden borde kallas, rökgubbe- eller quand même-pressen — icke vore stor genom borgensinrättningen, tycker man väl, då vederbörande med trygghet kunna skaffa sina kreatur borgen, emedan de kunna bestämma, om dessa skola blifva tilltalade, ja

om de skola blifva sakfällda, i händelse af ett åtal, som icke kan undvikas. Men om denna åsigt är riktig, så är hon det dock endast för ögonblicket, så företer hon dock endast en materiel och förgänglig trygghet. Om styrelsen vill hafva en press *för* sig, så är det väl för att derigenom kunna inverka på tänkesättet; och att de ofria quand même-tidningarne ingenting förmå, det måtte erfarenheten hafva visat. Endast en press, som uppträder frimodigt och ärligt, och hos hvilken folket skönjer en sjelfständig anda, kan uträtta något *för* styrelsen, såsom *mot* henne. Denna fysiognomi af opartisk ärlighet kan aldrig vinnas åt en press, hvars beroende af bidrag och skydd icke kan döljas. Opinionen är ett underligt väsende, skyggt som en gazelle, ömtåligt som en Mimosa. Det ringaste tecken, att hon icke får vara fullkomligt *fri*, som vinden under himmelen, dödar henne. Hon går *sin* väg, eller *ingen* väg. En köpt opinion är en contradictio in adjecto; och ingenting kan vara så bortkastadt, som det man använder på ett dylikt köp.

Upplösningsförfattaren gör mycket väsen af hvad en fransk skriftställare, den han berättar vara liberal och hafva lidit för sin liberalism, nemligen Ch. Nodier, säger om den »enfald, blindhet och vansinne», som folken skola visa, om de blanda sig i stora politiska frågor, »ty massan kommer dock aldrig i njutning af sjelfva frukterna». Skälet skall vara, att »hvarje *misslyckad* revolution utfaller till fördel för den *magt*, som deraf hotades, hvarje *lyckad* revolution åter utfaller till fördel för *sakförarne*».

Detta yttrande skulle vara ett fynd för vår Upplösningsförfattare och hans vänner, om det lyckades inbilla någon menniska, att den, som fällt det, är en liberal; men detta torde hafva sina svårigheter. Mångahanda sorters liberala finnas; och Nodier kan hafva varit af en sort; ja, det är möjligt, att han förr hyste verkligen liberala tänkesätt. Men det är i Frankrike så, som det är hos oss: män finnas, som varit ganska liberala, mer än liberala, verkliga jakobiner i sin ungdom, men sedermera undergått en fullkomlig förvandling och blifvit hätska förföljare af hvad de då försvarade. Nodiers tidigare öden minnes jag icke, men väl att han under restaurationen var, som man säger, i smöret och föreställde en sorts litterär favorit hos Ludvig XVIII. Detta torde vara nog för hans karakteristik, då man känner, af hvad kaliber skriftställare skulle vara, för att stå väl under restaurationen.

Den anförda satsen innebär dessutom alla nödiga materialier till mannens karakteristik. Att en man, och en bildad och talentfull man, såsom N. var, skulle hafva genomlefvat franska revolutionen och icke sett, hvad den uträttade just för *folket*, är alldeles omöjligt, så vida han icke med flit tillslutit ögonen. *Folket*, som förut var *intet*, uppsteg till menniskorang, till fastighetsägare, till frihet. Alla ärans och vinstens vädjobanor, som förut voro tillslutna för den stora massan, öppnades för henne. Ännu en gång: att en fransk revolutionsman kunde förbise detta, är förvånande; och ännu mera förvånande är, att en svensk författare icke blygts att upprepa ett sladder, hvars ogrund hvarje bildad menniska kan påpeka. Afsigten är dessutom allt för ohöljd. Nationerne böra afskräc-

kas ifrån att blanda sig i sina angelägenheter; dessas bestyrande skall öfverlemnas åt några få eller ock förblifva orubbade; ett tredje ges icke. — Dessa predikningar äro dock numera fåfänga.

I en sådan skrift, som »Upplösning» etc., kunde naturligtvis icke saknas en expektoration om »votering för uniformen», hvarmed man alltid vill skrämma oss, så snart fråga blir om ministerstyrelse. Betydelsen af detta skrämskott hemtas ur den gräseliga *magt*, som ministrar (denna »Välfärds-areopag», såsom förf. behagar kalla dem, för att, om möjligt, väcka förskräckelse genom ett *ord*) tros skola äga öfver allt, hvad embets- och tjensteman heter. Denna inbillning om en ny och stor *magt* synes, såsom en feberdröm, jaga alla, som skrifva om ministerstyrelse. En annan författare (A—dh, i »Läsning i blandade ämnen») erkänner ändtligen, att våra Statssekreterare äro ämnade till ministrar; men äfven han tror, att det felas dem *magt*. Huru härmed sig rätteligen förhåller, har jag ofvan sökt visa, nemligen att all nödig magt finnes, blott man vill begripa, *hvilken* magt det är, som ministrarne skola utöfva. Att bredvid *denna* ge dem någon *egen* vore att sönderbryta konstitutionalitetens idée, återföra oss till den s. k. frihetstiden och skilja oss från det öfriga konstitutionelt monarkiska Europa. Envisheten att aldrig vilja fatta detta är besynnerlig. Ligger möjligen der bakom en liten uträkning att, *om* den obemängda »allena»-fiktionen icke kan räddas, åtminstone återkomma till den gamla principen, att Konungen kan *öfvervoteras*, kan mottaga direkta föreskrifter, i stället för att,

såsom det konstitutionella systemet vill, blott tvingas af den klart insedda moraliska omöjligheten att motarbeta, hvad som antydes af representationen och af de män, som denna *icke tillsatt*, men som hon erkänt vara af samma öfvertygelse med hennes pluralitet i samhällets vigtigaste angelägenheter? Det är visadt, att desse män hafva *Konungens* magt att använda, så länge de hafva hans förtroende (d. v. s. så länge han är öfvertygad, att han icke med egen trygghet *kan* umbära dem eller lika tänkande med dem); och man må väl icke vilja inbilla oss, att denna magt har mindre anspråk på »votering för uniformen», när hon ännu *heter* utöfvad af en »allena» personlighet, än när hon offentligen *erkänner* inflytandet af de organer, som i alla händelser verka? Blefvo t. ex. Friherrarne Klingsporr och Stedingk mindre hårdt tuktade under »allena»-systemet, än de skolat blifva under ett ministersystem, för det de vågade misskänna »uniformens» förbindelser?

Destutom, hvad role spelar *uniformen* vid våra riksdagar? I bondeståndet får ingen uniform inträde, icke ens en aflagd. Att Borgmästare och Rådmän skulle blifva amovibla under en ministerstyrelse, torde väl icke vara meningen, ej heller att biskopsstolar, pastorater och professors-embeten skulle blifva förtroende-platser. Återstår således Riddarhuset, der uniformen skulle taga sin rätt ut. Men hvad en representant-kammare, der subalterner kunde uppkommenderas truppvis till voteringar, slutligen skulle komma att betyda, derom är icke mycket att säga; den skulle förlora allt moraliskt inflytande. Det legala inflytandet utgör redan nu blott en fjerdedel; och om en representationsförändring en gång sker, så är det åtminstone icke troligt, att

den lägger ännu större magt i uniformskammarens händer, utan tvärtom undanrödjer den skandal, som förut ligger i hofmäns och andra godtycket underkastade personers rätt att rösta såsom *folksombud*.

»De parti-interessen, de intriger, som äro från minister-styrelser oskiljakttga» — ministerstyrelse är ett »système de bascule», m. m., så heter det i alla skrifter af Upplösnings-bokens syftning. Dylikt är dock oskiljaktigt från *all* styrelse; men att det skulle *mera* vidlåda minister-styrelse än allena-styrelse, är fullkomligt falskt; tvärtom, vill man se partier, intriger och vipp-gungor i deras ståtligaste gång, skall man studera enväldets historia. Rätta skilnaden är, att då intrigen och partierne i ena fallet spela under bordet, måste de i det andra spela mera offentligt. Att en stiger, när den andre faller, är verldens nödvändiga gång; men fråga är, om man skall stiga med och för principer, eller om man skall stiga blott med och för personlig gunst. Äfven under autokrater är det förra icke exempellöst; men vanligen komma der inga principer i fråga, utan blott förmågan att vara personligen behaglig och hålla sig qvar i gunsten under *alla* systemer, d. v. s. under *intet* system. Också är det just det förargliga tvånget att hafva ett *system*, att tänka och konseqvent följa en tanke, att icke få sadla om efter monarkens infall, som gör det konstitutionella styrelsesättet så förhatligt i vissas ögon. Detta tvång kallar man att nödgas söka *folkgunst*, hvarmed man menar pöbelgunst, hvilken åter skulle förvärfvas med att hålla tal i gathörnen och traktera påkrogarna. Men jus

detta är en af de manövrer, som genom det äkta konstitutionella styrelsesättet blifver både overksamt och onödigt. Demagoger hafva t. ex. Englands ministrar icke varit, ty det skulle ingalunda gifvit dem *nationens* förtroende. — Men man älskar att sammanblanda nationen med pöbelen.

Åtskilligt skulle ännu vara att anmärka i den rikhaltiga Upplösnings-brochuren; den är rikhaltig, emedan allt, som någonsin kunnat påhittas, blifvit dit inkastadt huller om buller; och att upptaga allt skulle blifva ändelöst. Man skulle kunna påpeka åtskilliga exempel, som tyckas visa, att författarens begrepp och kunskaper äro klena, icke blott i statsläran, utan ock i andra-fach, ehuru han söker mästra andra. Det ser ut, som han varit drifven af en *high press* (?) eller *rotation à l'infini* (?), och att han menat, det »så är *allan* rättfärdighet uppfylld». Han är, med ett ord, icke blott en stor »*domare i administrativa mål*» (?), utan i allt, som kan till mensklig kunskap komma.

Priset: **36 sk. Banko.**